

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XV-то обикновено Народно събрание.

Първа редовна сесия.

LXXXVIII заседание, събота, 10 мартъ 1912 г.

(Открито отъ подпрѣседатели г. И. Пѣевъ, въ 9 ч. 40 м. прѣди пладне)

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: (Звъни) Засѣданието се отваря.

Моля секретаря г. Никола Начевъ да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Н. Начевъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Петъръ Бешковъ, Илия С. Вобчевъ, Деко Ванковъ, Михаилъ Георгиевъ, Георги Губидѣльниковъ, Богданъ Дачевъ, Добри Добревъ, Димитъръ Драгиевъ, д-ръ Димо Желѣзовъ, Пѣю Ивановъ, Димитъръ Икономовъ, Михо Каравасилевъ, Величко Кознички, Парашкевъ х. Ламбевъ, Бочо Лачовъ, Димо Марковъ, Мехмедали Герей Месудовъ, Митю Милковъ, Пани Миховъ, Ахмедъ-бей х. Неджибъ-беевъ, Теню Начевъ, Киро Пановъ, Петъръ Палапчевъ, Павелъ Парашановъ, Христо Пипаловъ, Василь Радоевъ, Стоянъ Русевъ, Юрданъ Русевъ, Кирилъ Славовъ, Василь Стаменовъ, Коста Стефановъ, Иванъ Таневъ, Ганчо Торомановъ, д-ръ Цоню Тотевъ, Боянъ Ханджиевъ, Цонко Харбовъ, Борисъ Христовъ, Христо Цаневъ, Тодоръ Чочевъ и Юмеръ Юсуфовъ)

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Отсъствуватъ 40 народни прѣдставители. Има законното число, за да се отвори засѣданието.

Има подадени два заявления за отпуски. Едното е отъ полевския народенъ прѣдставителъ г. Ганчо Торомановъ, съ което иска да му се разрѣши 4 дена отпускъ по болезнени причини. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да се даде на г. Тороманова 4 дена отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Другото заявление е отъ провадийския народенъ прѣдставителъ г. Мехмедъ х. Хасановъ. По болестъ на жена му, моли да му се даде 4-дневенъ отпускъ, считанъ отъ 12 т. м. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да се даде на г. Мехмедъ х. Хасановъ 4 дена отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да съобща на г. г. народнитѣ прѣдставители, че сж по-стѣпили:

проектъ-рѣшение за одобрение XXXVII-то постановление на Министерския съвѣтъ, взето въ засѣданието му отъ 3 мартъ 1911 г.;

проектъ-рѣшение за опрощение на суми на разни длѣжници;

рѣшение за опрощение на дружеството за борба противъ туберкулозата въ България сумата 1.719 л., произхождаща отъ мито и общински налогъ;

законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за приложение общата митнишка тарифа, утвърденъ съ указъ отъ 17 декемврий 1904 г. и измѣненъ и допълненъ съ закона отъ 6 мартъ 1911 г.;

законопроектъ за академията на изящнитѣ и приложнитѣ изкуства;

законопроектъ за измѣняване чл. чл. 2 и 3 отъ закона за разрѣшение на Русенската и Етрополската градски общини да сключатъ заеми.

Тѣзи законопроекти ще бѣдатъ турени на първо четене въ дневния редъ за слѣдующето засѣдание.

Пристѣпяме къмъ дневния редъ: докладъ на прошектарната комисия. Моля г. докладчика да докладва.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Списъкъ VIII, прошение № 1597. Заявление отъ Мария д-ръ Иванъ Касабова отъ София, съ което моли Народното събрание да ѝ отпусне пенсия за заслугитѣ на покойния ѝ мъжъ прѣди освобождението на България.

Прошектарната комисия, като взема прѣдъ видъ заслугитѣ на покойния д-ръ Иванъ Касабовъ, припесени на нашата страна прѣди освобождението, като взема прѣдъ видъ сѣмейното и материално положение на просителката, рѣши да ходатайствува прѣдъ почитаемото Народно събрание да се отпусне на просителката Мария д-ръ Иванъ Касабова пародна пенсия въ размѣръ на 100 л. мѣсечно.

Моля Народното събрание да утвърди това рѣшение на комисията.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни съ рѣшението на прошетарната комисија, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Списъкъ IX, № 1.641. Заявление отъ Александрина Запрянова отъ Радомиръ. Просителката моли Народното събрание да ѝ се възобнови пенсията, която е получавала въ размѣръ на 60 л. мѣсечно. Тази пенсия е била прѣкратена съ указъ отъ 18 декемврий 1893 г. подъ № 117, статия първа, по нейно искане, тъй като е искала да постъпи на служба и, отъ друга страна, е смѣтала, като прослужил, да получава по-голяма пенсия за прослуженитѣ години. Обаче по-послѣ е напуснала длъжността и прѣдъ видъ на нейната старостъ, нейната напрѣднала възраст, моли Народното събрание да ѝ се възобнови пенсията. Нейната пенсия е била дадена заради заслугитѣ на покойния ѝ мъжъ. А заслугитѣ на покойния ѝ мъжъ сж слѣднитѣ. Първо, въ 1860 г. е вземалъ живо участие въ борбата за църковната ни независимостъ. Второ, учителствувалъ въ Хасково отъ 1860 до 1864 г. После билъ прѣслѣдванъ отъ турскитѣ власти по политически причини, наобѣгалъ въ Гюргево. Трето, въ послѣдния градъ учителствувалъ отъ 1865 до 1868 г.; въ Браила отъ 1870 до 1873 и въ Бесарабия — отъ 1873 до 1876 г. Четвърто, вземалъ участие съ оружия въ ржка въ сраженията съ турцитѣ съ четата на войводата Филиппъ Тотю. Пето, билъ членъ на Букурешкия съзаклятецъ комитетъ, който ималъ за цѣль освобождението на България. Шесто, въ Гюргево е поднесълъ адресъ на принцъ Наполеона отъ страна на българитѣ. Седмо, билъ избранъ въ Гюргево за прѣдставителъ до скупщината въ Бѣйградъ прѣзъ 1868 г. Осмо, издавалъ вѣстници, отъ които послѣдниятъ билъ в. „Пятникъ“. Девето, писалъ статии въ руския в. „Голосъ“ прѣзъ 1876 г., въ който е изтъкналъ страданията на българитѣ и живо е дѣйствувалъ противъ невѣрнитѣ съобщения на тогавашната турска власть. При обсадата на Штвенъ взелъ живо участие и поради принесени заслуги е награденъ съ орденъ „Св. Станиславъ III степенъ“. Нѣма да ви изброявамъ всичкитѣ заслуги на покойния. Въ слѣдствие на това, както ви казахъ, просителката имала пенсия, отпусната съ указъ № 234 отъ 10 декемврий 1879 г., въ размѣръ на 720 л. годишно, която пенсия послѣ е била прѣкратена. Сега тя моли Народното събрание да ѝ се отпусне една народна пенсия.

Прошетарната комисија, като взе прѣдъ видъ материалното и сѣмейното положение на просителката и заслугитѣ на покойния ѝ съпругъ, рѣши да ѝ се даде народна пенсия въ размѣръ на 60 л. мѣсечно, каквато пенсия ѝ е била отпусната още въ 1879 г.

Моля почитаемото Народно събрание да одобри това рѣшение на комисията.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да се приеме рѣшението на комисията, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Слѣдва № 1.640 отъ списъкъ IX, заявление отъ общинския кметъ и прѣдседателя на училищното настоятелство на с. Кюлевча, Шумейска околия, съ което молятъ да се отстъпи даромъ празното мѣсто отъ турскитѣ гробища и джамията на училището въ сжщото село.

Прошетарната комисија рѣши да се уважи молбата на просителнитѣ и ходатайствува прѣдъ Народното събрание да се отпусне даромъ въпросното мѣсто на сжщото училищно настоятелство.

Моли Събранието да утвърди това рѣшение.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ рѣшението на комисията, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Слѣдва № 1.653 отъ сжщия списъкъ, заявление отъ Мехмедъ Али Чаушовъ отъ с. Стърджижикъ, Османпазарска околия, съ което моли да му се опростятъ отъ Народното събрание 1.000 л., които дължи по изпълнителенъ листъ № 14.169 отъ 1909 г. Той е осъденъ като гарантъ къмъ държавата.

Това заявление е прѣпращано въ почитаемото Финансово министерство, за да се иска мнѣнието и съгласието му. Министерството, като взема прѣдъ видъ сѣмейното и материалното положение на този поржчикъ, изказва мнѣние да му се опростятъ 1.000 л. по това дѣло, тъй като, ако се продаде имотътъ му, просителътъ и сѣмейството му ще останатъ безъ подслонъ и прѣхрана.

Прѣдъ видъ изказаното мнѣние отъ г. министра на финанситѣ съ отношение № 2.523 отъ 2 мартъ 1912 г., прошетарната комисија взема рѣшение да ходатайствува прѣдъ Народното събрание да се опрости на просителя тази сума.

Моля Събранието да утвърди това рѣшение.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да се опрости сумата, за която е рѣшила комисията, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Козаревъ: Считамъ за длъжностъ, г. г. народни прѣдставители, да ви съобща, че има и други прошения, които се касаятъ до отпусане на пенсии, обаче, прѣдъ видъ заявлението на г. министра на финанситѣ, че желае подробно да изучи тѣзи прошения, азъ ви моля да се съгласите да не ги докладвамъ сега, а другъ пътъ.

Л. Георгиевъ: Нѣма врѣме.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата докладчикътъ г. Петъръ Петрановъ.

Докладчикъ П. Петрановъ: Слѣдва № 1.558, по списъкъ VIII. Михалаки Георгиевъ, бившъ дипломатически агентъ, е подалъ заявление съ молба да му се даде една народна пенсия.

Прошетарната комисија, като има прѣдъ видъ дългогодишната обществена, дипломатическа, журналистическа и писателска дѣятелностъ на г. Михалаки Георгиевъ, който е доста извѣстенъ и популяренъ между българското общество съ своитѣ писания, намѣри молбата му за уважителна и рѣши да му се отпусне народна пенсия отъ 400 л.

М. Такевъ: На мѣсець?

Докладчикъ П. Петрановъ: Да.

Г. г. народни прѣдставители! Той и сега получавалъ за изслужени години 275 л. мѣсечно, но прошетарната комисија, като взема прѣдъ видъ неговото материално състояние, като взе прѣдъ видъ, че той е вече въ една напрѣднала възраст, че живѣе подъ чужди покривъ — нѣмалъ възможностъ прѣзъ всичката своя обществена дѣятелностъ да мисли за своето материално гарантиране — и че въ такъвъ случай българското общество не трѣбва да оставя на улицата такова обществени труженици, намѣри за добръ да му се отпусне мѣсечна пенсия отъ 400 л., защото съ 275 л. никакъ не може да прѣживѣе.

Министъръ Т. Теодоровъ: Оная пенсия ще прѣстане.

Докладчик П. Петрановъ: Да, онази пенсия отъ 275 л. ще прѣстане, а ще получава другата, народната пенсия.

Отъ името на прошетарната комисия, моля ви да приемете нейното рѣшение.

Прѣседателствующъ И. Пъевъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Най-неудобно е да се изказваме за пенсиите на хора, които просятъ отъ Народното събрание и затуй трѣбва съ всичката осторожностъ да кажемъ своето мнѣние безъ да фросираме, безъ да оскърбяваме когото и да е.

Всичкиятъ мой почитание къмъ г. Михалаки Георгиевъ. Билъ е нашъ дипломатически агентъ, билъ е популяренъ писателъ — всичко това може да е вѣрно, но за всичко това българската държава съ своите закони е обезпечила на г. Георгиева 275 л. мѣсечна държавна пенсия. Слѣдователно, по законитѣ на страпата, неговитѣ заслуги сѫ оцѣнени твърдѣ справедливо. Той, небагодаренъ отъ тази оцѣнка на закона, казва: „Не мога да живѣя съ тия 275 л.; трѣбватъ ми 400“, и комисията намѣрила, че е добръ да му даде 400 л. на мѣсецъ. Вѣрно е, дѣто добавя г. министърътъ на финанситѣ, че ще прѣстане пенсията отъ 275 л., та ще получава само 400 л. Нѣмаше нужда да се казва това; ние знаемъ, че като вземалъ 275 л., по закона за пенсиите, ако отъ тукъ му дадемъ 400 л., изрѣката ще му се прѣкрати, защото пенсия отъ 675 л. не съществува въ България. Тукъ въпросътъ, обаче, е другадѣ: могатъ ли българскитѣ държавни пенсионери, получающи пенсия за прослужени години, да дойдатъ въ Народното събрание и да кажатъ: „Намѣ, не е достатъчна тази пенсия; молимъ да ни я увеличите, подѣ прѣдлогъ, че ние имаме заслуги? Вашитѣ заслуги, отговаря законътъ, сѫ оцѣнени, народното прѣдставителство на своето врѣме ги е оцѣнило и всѣкому е дало заслуженото. Да се повръщаме днесъ и да отмѣняваме единъ съществующъ законъ, съ който се даватъ пенсии за изслужени години, по-добръ, да го прѣнебръгнемъ и въ замѣна на това да даваме народни пенсии, менѣ ми се струва, че ще тръгнемъ въ единъ пътъ, който, вѣрвамъ, и самъ г. министърътъ на финанситѣ нѣма да одобри. Ако има нѣщо твърдѣ тегостно за парламентитѣ въ Балканския полуостровъ, то сѫ именно тѣзи постоянни заявления на заслужили хора отъ прѣдосвободителната епоха, които, дѣйствително, искатъ да проживѣятъ послѣднитѣ дни отъ живота си. Затуй у насъ съществуватъ редица закони и сега има внесенъ единъ законопроектъ за уреждане на тѣхното положение. Това е понятно, ние сме млада държава и трѣбва да ликвидираме съ нашето минало, като не оставимъ заслужилитѣ хора на улицата. Но, слѣдъ като сме написали единъ законъ за държавнитѣ служители, да бждатъ възнаграждавани отъ държавата за тѣхнитѣ прослужени години, да подаватъ изново заявления, да искатъ народни пенсии за заслуги, не нѣщо особено, и както е въ случая, това не трѣбва да се допуща. Г. Михалаки Георгиевъ е бившъ дипломатически агентъ, а такива дипломатически прѣдставители имаме много. И г. Начовичъ, бившъ министъръ, е бившъ дипломатически агентъ, имѣ заслуги къмъ тая страна — безспорно — и утрѣ нищо не му прѣчи да даде заявление и да каже: „Малко ми сѫ тѣзи 450 л., не мога да се храня съ тѣхъ“. Имаме и други дипломатически прѣдставители и търговски агенти: г. Матѣевъ и др., които ще се явятъ при васъ и ще ви кажатъ: „Ние не можемъ да живѣемъ съ тѣзи 250—300 л., които получаваме; намѣ трѣбватъ повече пари“. Тогава, питамъ, какъ ще му излѣзе крътъ? Ние имаме окръжни управители, които безспорно иматъ заслуги къмъ тази държава,

служили й сѫ въ най-бурни врѣмена, а получаватъ 150 л. пенсия. Е добръ, и тѣ ще се явятъ прѣдъ васъ да искатъ да имъ повишите пенсиите и вие тогава не ще имате нравственото право да имъ откажете. Нѣщо повече ще ви кажа. Когато неостроѣтъ тукъ се редуцираха пенсиитѣ на сѣмействата на покойнитѣ държавни мѣжо Петко Каравеловъ, д-ръ Стоиловъ и пр., какво рѣшихте вие? На тѣзи сѣмейства, които иматъ по нѣколко малолѣтни дѣца, които бждатъ срѣдства за прѣпитание, както е впрочемъ случаятъ — вие го знаете много добръ — съ сѣмейството на Петка Каравеловъ, което остана на улицата безъ саитимъ въ джоба, камарата имъ даде на всички по 3,000 л. на годината, по 250 л. на мѣсецъ. А да сравнявате заслугитѣ на Петка Каравеловъ, на д-ръ Стоиловъ съ заслугитѣ на г. Михалаки Георгиевъ, съ заслугитѣ на Х и У, ми се струва, ще оскърбите паметта на тѣзи покойници, която паметъ витае въ този парламентъ, въ който 30 години сѫ се борили за благото на българския народъ. И затуй, когато вие, въ желанието си да не обрѣмените държавния бюджетъ, дадохте на наследницитѣ на тѣзи покойници, голѣми български държавни мѣже, само по 250 л. на мѣсецъ, азъ се чудя, какъ ще вдигнете ръка да дадете 400 л. на човѣкъ, който, въ сравнение съ заслугитѣ на тѣзи покойници, трѣбва да бждѣе.

Ето защо, ако ние желаемъ да бждемъ справедливи, безъ да оскърбяваме, казатъ, когото и да е, ако желаемъ да стоимъ на онази висота, на която трѣбва да стои единъ парламентъ, който се поставя надъ всѣкакви партийни дразги и неприязнества, безъ да гледа кой отъ коя партия е, безъ да облагодѣтелствува този или онзи, защото тукъ не сме партийно събрание, нито митингъ, а сме прѣдставители на българския народъ въ всички негови обществени проявления, ние не можемъ да направимъ друго, освѣнъ да кажемъ на г. Георгиева: толкова може, г. Георгиевъ, да Ви даде държавата, бждете благодарни и на това, което Ви дава, защото това, което тази държава взема отъ своитѣ подданици, за да ви даде, знаете съ какъвъ трудъ, съ какви мѣжи и съ какви неприятности се събира. Защото, трѣбва да кажа, безъ да ме упрекнете въ демагогство, за събирането на тѣзи пари ние трѣбва да продаваме хорскитѣ черги и котли, и често пакъ министърътъ на финанситѣ има неприятности по тѣзи работи.

Ето защо, въ това отношение азъ бихъ молитъ, прѣди всичко, подателя на заявлението да не бѣ внасялъ такова прошение въ камарата, бихъ помолитъ комисията да прѣпрати и това прошение при оцѣни три други, за които ни казване другиятъ докладчикъ на комисията, г. Козаревъ, че г. финансовиятъ министъръ искалъ да се освѣтчи. Пратете, г. Петрановъ, и това прошение на г. министра на финанситѣ, за да може да се освѣтчи по-добръ върху същността на работата, защото не желая никого да оскърбявамъ и защото желая г. министърътъ на финанситѣ, като проучи въпроса, ако намѣри, че може хазната да даде, въ сравнение съ всичко онова, което е дала на други хора, защото въ тѣзи работи трѣбва да се правятъ сравнения, само тогава ще бждемъ свободни отъ всѣкаво подозрѣние, и когато гласуваме, да бждемъ справедливи при раздаването на тѣзи държавни благодѣяния, да не облагодѣтелствуваме хора, които не заслужаватъ, и да не онеправдаваме други, които заслужаватъ да бждатъ облагодѣтелствувани. Азъ моля повторно г. докладчика да оттегли това заявление и да го изпрати на г. министра на финанситѣ, за да го проучи заедно съ другитѣ три, и когато намѣри свободно врѣме, и че е умѣстно да се внесе този въпросъ още единъ пътъ въ камарата, нека го внесе. Но азъ съмъ увѣренъ, че г. министърътъ на финанситѣ ще му даде онова справедливо разрѣшение, което по негово прѣдложение кама-

рата даде, когато редуцира пенсията на семействата на онѣзи голѣми наши заслужили държавни мъже.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата търновскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Страшимировъ.

Д. Страшимировъ: Г-да! И другъ пътъ съмъ ималъ случая да подчертая, че дѣйствително е неприятно на човѣкъ да говори тукъ за лица, които по единъ или по другъ начинъ иматъ всичкото основание да искатъ помощъ. Когато нѣкой иска помощъ, естествено, човѣкъ се туря въ нѣкакво особено настроение — да откаже помощъ нѣкому, дѣйствително, е една тежка работа. Азъ не бихъ взелъ думата да говоря въ случая, ако не беше единъ стимулъ въ цѣлата тази работа, стимулъ достъпенъ на обективно разискване. Нема не е за обективно разискване една тема, когато ви кажатъ, че нѣкой е билъ писалъ и изслужилъ на народа и сега иска помощъ на старини? Той е писателъ — това е единиятъ елементъ, а вториятъ елементъ е помощта на старини. Двата елемента сж свършено обективни, вънъ отъ личността. Много тежко е да се говори за личностъ, особено, когато е позната тази личностъ; но двата елемента си оставатъ обективни. Е добръ, г-да, да-ли сме се замисляли нѣкога върху въпроса: кои писатели заслужаватъ народна песня? Ние за това нѣмаме мѣрило. Откогато единъ народенъ поетъ, като Вазова, се пенсионира тукъ чрѣзъ едно правителство, чрѣзъ единъ парламентъ, оттогава, увѣрявамъ ви, самитѣ думи: „пенсиониранъ съ народна пенсия“ се профанираха, както най-лесно всичко свето се профанира у насъ. И като-че-ли се стараемъ всѣки денъ да дадемъ доказателства, че сме единъ ориенталски народъ, дѣто моралнитѣ принципи нѣматъ устойчивостъ, нито иматъ граници, опрѣдѣлени размѣри. Е добръ, още тогава, заедно съ народния поетъ, се дадохъ пенсии и на други лица, които никакъ не бѣха народни писатели. Вазовъ се яви да прикрие други народни пенсии. Ние оттогава нѣмаме опрѣдѣленъ аршинъ. И важното е, че всѣки отъ тѣзи кандидати за народна помощъ чака партията си да дойде на властъ — извинете ме, не искамъ да обидямъ никого. Ние имаме тукъ едно предложение отъ комисията, не правя намекъ на болшинството, на парламента, защото ние сме сезирани направо, може-би, сме изненадани, никой нищо не знае, никой нищо не е гласилъ. Азъ сжщо бихъ билъ много лесенъ въ вашето положение.

К. Попкрѣстевъ: Вазовъ не е пенсиониранъ отъ насъ.

Д. Страшимировъ: Зная това; азъ казахъ друго правителство. Ще съжалявамъ, ако не съмъ се изразилъ достатъчно точно. Искамъ да кажа, че съ него прикриха други свои хора. Когато строго оцѣнимъ заслугитѣ на нѣкого за народа, за цѣлата страна, чрѣзъ писателско перо, чрѣзъ обществена дѣйностъ и т. н., да си свалимъ шапката още отдалеко. Това е една заслуга не само на този, когото възнаграждавашъ, но е заслуга и на онзи, който рѣшава да го възнагради. Но тукъ работата е друго-яче. Азъ прѣдполагамъ, че самитѣ членове на комисията, като сж били сезирани съ такава една молба, естествено, сж били въ деликатното положение, въ което се чувствувамъ въ тоя моментъ и азъ, когато вземамъ думата. И тѣй като самото лице е било свързано тѣй или иначе съ лицата или съ самата партия, може-би, съ самата срѣда, защото е едно видно лице отъ народната партия . . .

Докладчикъ П. Петрановъ: Недѣйте казва „свързано съ лицата“, защото азъ не се познавамъ лично

съ г. Михалаки Георгиевъ, Той не е членъ и на народната партия.

Д. Страшимировъ: Г. Петрановъ! Азъ не казахъ, че Вие сте направили това нѣщо. Вие правите една физиономия, която говори, че Вие не владѣете себе си.

Докладчикъ П. Петрановъ: Какъ не владѣя себе си? Вие не владѣете себе си.

Д. Страшимировъ: Вие хладнокрѣвно ме изслушайте, защото Вие можете да викате, но азъ като виждамъ, ще се чуе по-далеко.

Докладчикъ П. Петрановъ: Вие, земледѣлцитѣ, викате по полетата, та знаете да викате.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Моля, г-да!

Д. Страшимировъ: Моля Ви се, азъ хортувамъ тѣй, както трѣбва да се хортува.

Докладчикъ П. Петрановъ: Недѣйте обижда.

Д. Страшимировъ: Азъ не съмъ закачилъ никого лично и не желая да се разпирямъ съ Васъ. Вие си останете докладчикъ.

И тѣй, продължавамъ на прѣдмета си. Господата въ комисията сж били въ сжщото положение, въ каквато се намираме ние — деликатно, по една или друга причина. Най-послѣ азъ не ща да подчертавамъ това, че има извѣстно съвпадение: човѣкътъ подава заявление тъкмо тогава, когато неговата партия е на властъ.

Докладчикъ П. Петрановъ: Азъ Ви казахъ, че той не е членъ на народната партия.

Д. Страшимировъ: Позволете ми да зная повече отъ Васъ.

М. Гайдовъ: Не е вѣрно, г. Страшимировъ; не знаете, тогава, нищо.

Д. Страшимировъ: Много хубаво го познавамъ, г. Гайдовъ; на мене не разправяйте.

М. Гайдовъ: Сега е, галеба, земледѣлецъ.

Д. Страшимировъ: Бихъ желалъ, г. Гайдовъ, да ме закачатъ за земледѣлие тогава, когато се касае за нашата и вашата програма; тогава не ме е страхъ да се разпирямъ.

М. Гайдовъ: Азъ Ви увѣрявамъ, че г. Михалаки Георгиевъ е земледѣлецъ.

Д. Страшимировъ: Да, хубаво. Оставямъ Ви свобода да разбирате името „земледѣлецъ“ тѣй, както Вие го разбирате, защото азъ си служа съ него тѣй, както трѣбва да си служи и г. Гайдовъ.

М. Гайдовъ: Азъ много хубаво зная.

Д. Страшимировъ: Имайте прѣдъвидъ, че думитѣ сж общо достойни и всѣки е свободенъ да ги употребява тѣй, както ги разбира, защото една дума може да има 10 различни употребления. Азъ въ другъ смисълъ употребявамъ тази дума. Когато правите закачка, правете я разумно.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Моля г. оратора да говори изобщо по прѣдмета.

Д. Страшимировъ: Г-да! Подчертавамъ: една държава никога не трѣбва да посѣга да прави милости.

Има учрѣжденија за помош, за подкрѣпа на старини. Веѣко общество, веѣки народъ трѣбва да създаде такива сдружения, които да подкрѣпятъ нуждающитѣ се. Но когато единъ парламентъ взема рѣшення, той трѣбва обективно да се произнася по прѣдмети и въпроси, за които още отначало си е поставилъ обща мѣрка, еднаква за всички. Писателъ, който заслужава народна пенсия, е онзи писателъ, който, по единъ или другъ начинъ, цѣлия си животъ е посветилъ на перото и е достигналъ една висота да бѣде свѣтло за веѣкиго въ неговото възпитание и въ общенародното сѣзнание. Само такъвъ писателъ нѣкадѣ биха посегнали да го подкрѣпятъ, и то не за помош и милостиня, но пакъ по чисто рационални съображения. Вие знаете, че писателството не дава възможностъ да живѣе добръ човѣкъ, който е посветилъ най-добритѣ си сили на него, и тъй като веѣка държава има нужда отъ избрани сили, които да посветятъ всичката си душевна мощъ на възпитанието на народа чрѣзъ словото, естествено е, че ако цѣль единъ народъ има толкова грижа за чиновници и за държавни и обществени дѣйци, трѣбва да има грижи и за писателя. Това е обективна мѣрка. И вие на писателя не давате никаква милостиня, а го подкрѣпите по съображения, че, като осигурите писателя, вие давате една помош на самия народъ да може да се ползува отъ трудоветѣ на писатели, които ще му бѣдатъ полезни. Това е мѣрката. Но да вземете вие да правите милостиня, то ще рече: единъ парламентъ, единъ народъ да унижи тоя труженникъ, вмѣсто да му даде подкрѣпа за старини.

Не е тукъ мѣстото да обпѣяваме литературнитѣ трудове на г. Михалаки Георгиевъ. Казаха се за него даже нехвални работи: доказа се, че много неговии работи сѣ прѣписъ отъ други. Това се доказа непосредствено и отъ комисия чрѣзъ доказателства. Не искамъ да го унижавамъ, а споменавамъ факти, които сѣ обществено достойни; посочвамъ на веѣкиго, който иска проверка, да отвори министерскитѣ изданија — тамъ има рѣшението на комисията по тѣзи работи.

Д. Ганчевъ: Талантливъ е.

Д. Страшимировъ: Може да е талантливъ, но веѣки талантъ не е онова . . .

Д. Ганчевъ: Азъ мога да Ви кажа, че го познавамъ. Вие не го познавате.

Д. Страшимировъ: Г. Ганчевъ! Когато ми кажете, че не познавамъ нѣкой въпросъ за политика, за вземаедаване, ще Ви свали шапка отдалечъ, но не и тукъ.

Но, г-да, има и другъ единъ обективенъ фактъ. Човѣкътъ е могълъ прѣзъ цѣлия си животъ да служи не само на литературата, но, като веѣки другъ функционеръ, и при това високъ функционеръ на държавата. Той бѣше доста години нашъ прѣдставителъ въ Бѣлградъ. Азъ не казвамъ, че той нѣма политически заслуги — единъ човѣкъ съ дѣйностъ, която, разбира се, не е отъ обикновенитѣ — но за това той е получилъ възмездие. Като казвамъ „възмездие“, имайте прѣдъ видъ, че самата държава дава известна подкрѣпа на пенсионния фондъ, че пенсията, която той е получавалъ въ размѣръ на 275 л. мѣсечно, тя не е само онуй, което се е отдѣляло отъ неговата заплата, отъ неговия трудъ, но има и държавна помош вътрѣ. Затова и веѣки денъ става въпросъ, колко врѣме ще издържи нашиятъ пенсионенъ фондъ, за да може да изплаща тѣзи пенсии, които сега сѣ прѣвидени. Слѣдователно, той и сега получава известна премия отъ страна на народа. Но въ единъ бѣденъ народъ, като нашия, колко души сѣ въ страната, които могатъ да разполагатъ съ една рента отъ 275 л. на мѣсець?

Тѣ не сѣ мнозина, тѣ сѣ малцина. И като имаме прѣдъ видъ срѣдствата на държавата, като имаме прѣдъ видъ, какъвъ ежсаме веѣки денъ отъ просвѣщение и отъ най-необходимитѣ работи, защото бюджетнитѣ срѣдства не позволяватъ, а отъ друга страна, какъ се оплакваме на веѣка етѣжа, че даждията сѣ непоносими, какъ можемъ ние, г-да, да не държамъ смѣтка за народната пара и съ леко сърце безъ да се обективираме за прѣдмета, безъ да прозрѣмъ, че нѣкога правимъ нѣщо грубичко, когато говоримъ за лица, да не вдигнемъ гласъ, че не трѣбва така прѣзъ прѣсти да гледаме, когато се разпрѣскватъ народнитѣ срѣдства? Азъ мисля, че г. Михалаки Георгиевъ е достатъчно обезпеченъ за своитѣ старини съ тази пенсия, която получава, и че, ако обзиремъ тази пенсия въ една по-голяма народна пенсия, ние ще дадемъ лошъ примѣръ и ще създадемъ, може-би, ще засилимъ прецедента — за жѣлостъ, той съществува вече — ще създадемъ една лоша практика: веѣки да се надѣе, по единъ или другъ начинъ, чрѣзъ свои близки и познати въ даденъ парламентъ, да добне помошъ, и по този начинъ да засилимъ навика у насъ за разхищение народнитѣ срѣдства — срѣдствата на единъ народъ, който веѣки денъ дава хиляди доказателства, че не разполага съ особено голямъ срѣдства. Наистина, естотина лева повече или по-малко, това е една дребна сума, но дребна за единъ богатъ народъ, съ патронни срѣдства, а не за нашия.

Ще гласувамъ противъ това прѣдложение и бихъ молилъ венчки другари — нека ме извинятъ, ако споменахъ думата „партия“, нѣмавъ намѣрение никого да обиждамъ — да не се увличатъ, защото слѣдъ насъ ще дойдатъ други хора, по-разпуснати, които ще послѣдватъ нашия примѣръ, като ще дадатъ пенсия даже — извинете ме за израза — на нѣкой негодай.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата софийския народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Ганчевъ,

Д. Ганчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако взехъ думата, то е затуй, защото виждамъ, че прѣждеговорившитѣ, като говорятъ за едно лице, което се е обвърнало къмъ Народното събрание и иска да му се даде народна пенсия, не знаятъ, какви сѣ неговитѣ заслуги и да-ли то заслужава такава пенсия или не. Азъ, който много добръ познавамъ г. Михалаки Георгиевъ, мога да ви кажа по единъ най-положителенъ начинъ, че той напълно заслужава тази народна пенсия. Г. Михалаки Георгиевъ отъ 20-годишната си възраст, когато свърши въ Таборъ, още въ 1874 г. бѣ учителъ въ Видинъ. Прѣзъ 1876 г., когато стана сръбско-турската война, той, както и други нѣкои, бѣше наклеветенъ, трѣбваше да посѣти турския затворъ. Този човѣкъ, който прѣзъ всичкото врѣме се отличаваше съ своя патриотизъмъ, с извѣстенъ на мнозина още и като добъръ писателъ; билъ е сяко така нѣколко години и дипломатически агентъ. И като журналистъ той е принесълъ цѣнии услуги на нашата страна. Единъ човѣкъ, като него, който се е посветилъ въ служба на Отечеството си цѣли 26 години, който е принесълъ несъмнено грамадни заслуги на страната, азъ мисля, че напълно заслужава една народна пенсия, такава, каквато комисията е намѣрила за добръ да му се даде, още повече, че той въ настояще врѣме на старини се намира въ едно твърдѣ критично положение: всичко спестено, което е ималъ, е изгубилъ. При тия неговии несъмнени заслуги, азъ мисля, че народното прѣдставителство ще изплати единъ дългъ на справедливостъ да му даде народна пенсия, тъй както на мнозина други, може-би, съ по-малки заслуги, сѣ дадени народни пенсии.

Ето защо, азъ моля да се приеме предложението на комисията, да се отпусне на г. Михалаки Георгиевъ народна пенсия отъ 400 л. мѣсечно, която той напълно заслужава, толкова повече, че сега получава около 275 л., значи, ще му се дадатъ повече 125 л. Въ този списъкъ ние виждаме други хора, които, може-би, ималъ по-малки заслуги, да имъ се дава нѣщо повече.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата плодивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Христо Поповъ.

Х. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ искамъ да бъда съвършено обективенъ по този въпросъ, защото не познавамъ лицето. Менѣ ми се струва, както сме тръгнали, ако вървимъ по този пътъ, ще дойде врѣме, когато всички ще се пенсионираме. Така щото държавата ще трѣбва да мисли за всички дѣйци, кой билъ учителъ, кой билъ добъръ сѣдия, кой билъ не знамъ какво. Ние сме дали доста за всички. Ние имаме законъ, който горѣ долу удовлетворява нуждитъ на онѣзи, които слѣдъ като укажатъ своята данъ на народа, ставатъ нечастни. За онѣзи, които сж заслужили на българското отечество, има законъ, по който може да бъдатъ удовлетворени на старини, или когато станатъ инвалиди. Това ние трѣбва да имаме хубаво прѣдвидъ, защото наистина една държава трѣбва да мисли за бъднците; колкото повече бъдни има въ държавата, толкова по-малко правовъ редъ може да има въ нея. Всичко това съзнавамъ. Но пенсиитъ въобще трѣбва да се раздаватъ по законъ; изключенията сж strictu sensu, много рѣдки. Изключения може да се направятъ само за лица, които особено свързати въ историята ни. Но така, както ние отъ тая зала сме тръгнали, който подаде рѣка — запобѣдай, не бива да става. Трѣбва да помислимъ малко така, като че отъ собствената ни кесия искатъ и даже нѣщо повече. Ние не сме дошли тукъ да раздаваме милостъ отъ чужди, отъ народни пари. Съзнавамъ, че има много лица, които сж принесли полза, но туй не ни дава право така леко да се отнасяме съ народната кесия, съ кесията на нашитѣ данъкоплатци. Отъ друга страна, имайте и това прѣдвидъ, че ние не сме богата държава. Ние сме една държава, която има нужда да поправи своята финансова система. Така щото, казвамъ, когато говорите за пенсии, трѣбва да имате това прѣдвидъ.

Когато единъ отъ ораторитѣ ви каза, че мнозина чакатъ да дойде партията имъ на властъ, за да искатъ пенсия, вие се пооскъбихте; азъ ще ви кажа, че и азъ съмъ на същото мнѣние; когато дойдатъ радославнитѣ, ще почнатъ и тѣ да искатъ; когато пъкъ дойдатъ други, и тѣ ще искатъ. А това трѣбва да се спре; то не е добро явление. Ако искате да бъдете справедливи, вие първи трѣбва да си имате единъ, тъй да се каже, критерий при раздаване на пенсиитѣ. Тукъ азъ не виждамъ никакъвъ критерий по отношение на това, какъ да се даватъ тии пенсии. Достатъчно е само единъ лидеръ отъ партията да каже: „Да, той е билъ учителъ, журналистъ, писателъ“, свършено е. Покойниятъ Славейковъ казваше: „Не е писателъ всѣки, който дражи, както не е мжжъ всѣки, който носи гащи“. Тия работи така не ставатъ. Писателъ трѣбва да се оцѣни, и ако той дѣйствително е принесълъ особени заслуги, тогава да му дадемъ пенсия. Ние тукъ и не можемъ да цѣнимъ неговитѣ заслуги, защото ние всички не сме писатели, не боравимъ въ нашата литература. Така щото, като съзнавамъ това, че всѣкогащъ е нужно да се насърчаватъ нашитѣ писатели, съзнавамъ сжщо и дълга си, като народенъ прѣдставителъ, че не трѣбва да се раздаватъ пенсии така безалаберно. Азъ бихъ предложилъ на Сѣбранието, ако искаме да не оскър-

бяваме писателитѣ, т. е. да имъ се притичае на помощъ само тогава, когато иматъ нужда, но справедливо и, както каза единъ отъ ораторитѣ, въ сравнение съ тѣхнитѣ заслуги, най-добъръ ще направимъ сега, когато имаме академия, да даде съвѣщателенъ гласъ по тая работа: ако тя оцѣни, че дѣйствително извѣстенъ писателъ заслужава пенсия и г. министрътъ се съгласи, тогава ние вече можемъ да имаме думата. На такова едно мнѣние, което ще даде академията, хората ще се замислятъ и съ удовлетвение биха дали гласа си, ако не я подозрятъ въ нѣкое пристрастие. Но така ако се раздаватъ пенсиитѣ, както днесъ се раздаватъ у насъ, азъ ви уверявамъ, че всѣки, който издава вѣстникъ, или нѣколко врѣме само е издавалъ вѣстникъ, може да дойде да иска пенсия. Виждате, че нѣма абсолютно никакъвъ критерий.

Отъ друга страна, виждамъ, че 275 л. сж прѣдоставителни засега. Защо ще му давате 400 л.? Затуй, че не достигатъ ли? Ние обективно трѣбва да гледаме на въпроса. Може да не достигатъ и 1.000 л. — това нито не е. Може ли единъ бившъ нашъ писателъ да живѣе съ 275 л.? Обективно погледнато, може, ако живѣе безъ разкошъ. Слѣдователно, тѣзи 400 л., които искате да му дадете, вие не ще можете да ги дадете на всѣкиго отъ сжщия рангъ, заслужилъ на отечеството, а това ще тури Народното събрание прѣдъ очитѣ на народа въ едно положение да гледа на него като на пристрастенъ органъ. За да се отървемъ отъ това, азъ прѣдлагамъ туй: прошениято засега да се прати въ комисията, да го изучи и слѣдъ това, ако тя намѣри за добръ, да го внесе. Но най-хубаво е отсега нататкъ да се заведе единъ редъ, щото за всички писатели, които боравятъ въ литературата и биха поискали народна пенсия, най-напрѣдъ академията да даде своето мнѣние и подиръ това вече ние да разсждаваме.

Това е моето мнѣние.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата новозагорскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Василь Константиновъ.

В. Константиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Когато човѣкъ вземе думата да говори по единъ такъвъ въпросъ за отпускане пенсия на извѣстно лице, той се намира въ притѣснение, защото може да оскърби лицето, ако се противопостави на искането, което то отправя къмъ народното прѣдставителство. Обаче ние, като народни прѣдставители, трѣбва да побѣдимъ това притѣснение и да си изкажемъ съвѣстно думата по този въпросъ.

И азъ, като членъ отъ болшинството, излизамъ да протестирамъ тукъ и да не се съглася съ мнѣнието на комисията. Ние не сме страна, която разполага съ имоти, ние не сме страна, на която ковчежничествата сж прѣпълнени и не знаемъ какъ да похарчимъ паритѣ. Ние сме страна, която винаги очаква само отъ заеми, а тия заеми ние не можемъ да ги даваме на този или онзи, на хора, които не сж доволни отъ това, което имъ дава държавата. Колко души сж въ страната, които могатъ да разполагатъ съ рента отъ 3.300 л. на годината, които нито градушка ги удри, нито наводнение ги отвлечи? Азъ съжалявамъ, дѣто този български служителъ се е отнесълъ къмъ Народното събрание да казва, че не сж му били достатъчни 3.300 л., и иска да му се дадатъ 4.800 л. Това е срамъ! И ние върху тия работи трѣбва да сме много трѣзви. Даже азъ бихъ желалъ, щото всички народни пенсии да се подложатъ на строга критика, защото не сме ние, които трѣбва да оставиме хората да живѣятъ въ разкошъ, а да дадемъ само дотолкозъ, доколкото да можемъ да ги направимъ спокойни да живѣятъ и да не сж ихтиячъ да отиватъ да си подлагатъ ржката на тогози или

оногози. Ето защо азъ съ възмущение се отнасямъ къмъ тази проща, въ която казва, че „народътъ ми отпусна 3.300 л., ама азъ не съмъ доволенъ отъ това и искамъ повече“. (Нѣкои отъ болшинството ржкопискать) Ние не сме дошли тукъ да раздаваме. Ако дѣйствиелно просителътъ заслужава, Народното събрание и народътъ ще намътри възможностъ, безъ той да иска, да му даде колкото заслужава.

Азъ, отъ името на болшинството, като неговъ членъ, се възмущавамъ и казвамъ, че ще гласувамъ противъ.

Нѣкой отъ болшинството: Никой не Ви е опълно-мощилъ за това.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има прѣдложе-ние отъ пловдивския народенъ прѣдставителъ г. Такевъ да се не взема рѣшение по този въпросъ, а да се изпрати за по-нататъшно повторно изучаване. То не изчерпа въпроса и затова ще го положи първо на гласуване. Който г. г. народни прѣдставители желаятъ да не се взема рѣшение по този въпросъ, а да се изпрати въ комисията за по-нататъшно изучаване, моли да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събра-нието приема.

Има думата докладчикътъ г. Марко Вожковъ.

Докладчикъ М. Бошновъ: № 1.602, по списъкъ VIII, заявление отъ Яначка Соколовъ отъ Царибродъ. Про-сителътъ съ заявление моли Народното събрание да му се опрости сумата 1.532-55 л., на която е осъ-денъ съ рѣшение да заплати на държавата.

Понесано миѣнието по този въпросъ на Финансо-вото министерство, послѣдното, съ писмо № 1.876 отъ 20 февруарий 1912 г., не се съгласява да бъде опро-стена тази сума, която той дължи къмъ държавата, а да бъдатъ опростени само лихвитъ на есхтата сума. Колкото се отнася до самата сума, министер-ството е изказало миѣние да му се даде разсрочка петъ години за изплащането ѝ.

Комисията, слѣдъ разглеждане на този въпросъ и като имаше прѣдъ видъ миѣнието на Финансовото министерство, взе рѣшение да се опростятъ на про-сителъ само лихвитъ и сѣдебнитъ разноси отъ 142-50 л. Колкото се отнася до сумата, която той дължи на държавата, въ размѣръ отъ 1.532-55 л., ко-мисията рѣши да му се даде срокъ за изплащане отъ петъ години.

Отъ името на прошеатарната комисия азъ моли Народното събрание да се съгласи съ това нейно рѣшение, да му се опростятъ само лихвитъ и сѣдеб-нитъ разноси, а сумата да изплати въ разстояние на петъ години.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата трѣнскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Георги Пѣевъ.

Г. Т. Пѣевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че ще изплатимъ единъ дългъ на справед-ливостъ, ако опростимъ цѣлата сума на заявителя, и то по слѣднитъ съображения. Яначко Соколовъ е ангажиралъ бюфета при царибродската гара въ 1907 г. при условие, че въ туй врѣме Дирекцията на желѣзницитъ не ще пуска въ движение вагонъ-ресторантъ, и затуй той се е съгласилъ да даде такава наемна цѣна на бюфета, обаче това не е спазе-но и, слѣдователно, бюфетътъ при царибродската гара не е могълъ да му гарантира извѣстенъ доходъ. Шестъ мѣсеци слѣдъ като е наелъ бюфета, Дирек-цията на желѣзницитъ е пуснала въ ходъ вагонъ-ресторанта, въ слѣдствие на което той е прѣтърпилъ загуба и е напусналъ заведенето. Това заведение отпослѣ е дадено отново подъ наемъ, и тогава се е получила една сума отъ 240 л., когато наемътъ първоначално е билъ 1.226 л. Сжщиятъ случай имаме и съ софийската гара. Софийскиятъ бюфетъ въ сж-

щото врѣме е билъ наелъ за 6.000 л., отпослѣ, обаче, при втория търгъ, когато първиятъ наемателъ се е отказалъ да поддържа бюфета само затуй, защото Дирекцията на желѣзницитъ е нарушила поемнитъ условия, като е пуснала въ ходъ вагонъ-ресторантъ, бюфетътъ е билъ наелъ само за 1.200 л. Дирекцията на желѣзницитъ, както и финансовитъ власти не сж сждили наемателя на софийската гара. Случаятъ е идентиченъ: това, което става съ наемателя на цари-бродската гара, става и съ наемателя на софийския бюфетъ. По отношение софийския бюфетъ, финансо-вата власть не е сждила наемателя, за да иска нѣ-какво обезщетение, а пъкъ е сждила Яначка Соко-ловъ и го осжжда да заплати напълно сумата 1.226 л. Комисията, наистина, е направила добръ, като е рѣ-шила да опрости сѣдебнитъ разноси и лихви на тая сума, но при туй положение на въпроса, когато имаме сжщия случай и съ софийския бюфетъ, и финансовата власть не е направила нищо, за да прѣслѣдва и осжди наемателя на софийския бюфетъ, азъ мисля, че ще бъде справедливо да се опрости на Яначка Соколовъ цѣлата сума, защото и безъ това той е прѣтърпилъ загуба, която нѣмаше да прѣтърпи, по-неже той е наелъ бюфета при други условия, т. е. Ди-рекцията на желѣзницитъ е нарушила поемнитъ условия, като е пуснала въ движение вагонъ-ресто-ранта.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ ще подкрѣпи прѣдложението на г. Пѣева, защото зная другъ единъ случай, който се случи при мене, като управляющъ Министерството на желѣзницитъ, сжщо така съ единъ бюфетъ, когато трѣбваше самата власть да го закрие и прѣдизвика на хората, разбира се, неспра-ведливо да отиватъ да заплащатъ извѣстна такса, извѣстенъ наемъ, който тѣ не можеха да носятъ. Фактътъ, тѣй, както го разправя, е вѣстенъ. Толкозъ повече тѣ имаха право да искатъ да унищожатъ този договоръ, защото, щомъ като държавата е допуснала да циркулира вагонъ-ресторантъ, бюфетитъ не мо-гатъ да съществуватъ на тия начала. И затуй на мене се вижда малко несправедливо да се опростятъ само лихвитъ, а капиталътъ, главницата да се остави, когато този човѣкъ, очевидно, е изгубилъ по вината на държавата. Каква вина? Въ таквъ смислъ, че държавата допуснала вагонъ-ресторантъ и, слѣдова-телно, неговиятъ ресторантъ е безцѣленъ, а вие сте му го дали подъ наемъ. Какъ ще му търсите наемъ, когато сте дали другъ дюкянъ — вагонъ-ресторантъ — подъ наемъ? Ето защо моето миѣние е, че тукъ е справедливо да се опрости на човѣка цѣлата сума.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдста-вители! Пазете се да прѣрѣшавате въпроси, рѣшени отъ сждищата. Просителътъ е билъ осъденъ и осъ-денъ. Сждищницето е намѣрило, че нѣма никакво основание да не плати сумата. Сега ние не можемъ, но казането на г. Такева или по казането на г. Пѣева, да приемемъ противното. Той не може да даде доказателства прѣдъ насъ и ние да възприе-мемъ противната теза — че той по закона не дължи. Той дължи, защото е осъденъ. Едно нѣщо можемъ да рѣшимъ въ случая: ако той, бидейки осъденъ, по-ради своего материално състояние, заслужава нѣкоя снзхождение. А това снзхождение му се прави: прощаватъ му се лихвитъ и сѣдебнитъ разноси и прави му се една разсрочка да плати сумата. Какво повече да му се даде? И това ще му се даде по

съображения на снизходителност, а не по съображение, че той е правъ, а държавата крива. Ако бѣше правъ, съдилището щѣше да му даде това. Затова азъ ще моля да приеме предложението на комисията и Финансовото министерство, а не предложението на г. Такева и г. Пѣва.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ рѣшението на комисията, моля, да вдигнатъ рѣка (Болшинство) Събраниято приема.

Моля г. докладчика да продължава.

Докладчикъ М. Бошковъ: № 1.687 отъ IX-ия списъкъ. Ще докладвамъ на почитаемото Народно събрание заявлението на Георги Кюмюревъ и Ивана х. Димитровъ отъ Стара-Загора. Тѣ въ заявлението си до Народното събрание молятъ да имъ се опрости една сума, която дължатъ на държавата, осъдени като поржители на Дика Илиевъ отъ Стара-Загора. На този човѣкъ била продадена отъ държавата една гора за експлоатация по 54 л. декарътъ. Тѣ станали поржители прѣдъ държавата за купувача, който е купилъ гората. Като започналъ съченето на гората и отсѣкълъ половината отъ нея, поржителятъ му Кюмюревъ и х. Димитровъ заявили на правителството да не му дава останалата частъ дотогава, докато не получи частъ отъ сумата, която се слѣдва за отсѣченото, защото още тогава се е забѣлѣзало, че той манкира да изплати сумата, за която е взелъ гората, съ корисна цѣль, съ цѣль, като я изсѣче, да не плати подиръ на държавата. Държавата, обаче, не обърнала на това внимание, той отсѣкълъ гората и слѣдъ това, като не внесълъ паритъ, поржителятъ му Кюмюревъ и х. Димитровъ били осъдени да платятъ 3.665-80 л., заедно съ лихвитъ отъ 26 януарий 1900 г. и съдебнитъ разноси 261-90 л. Издаденъ е билъ изпълнителенъ листъ срѣщу тѣхъ; тѣ съ внесли частъ отъ сумата, за която сж били осъдени. 3.100 л., а за останалитъ поискали да имъ бже простена, заедно съ лихвитъ.

Съгласно съ рѣшението на Народното събрание, прощетарната комисия прати това заявление до Министерството на финанситъ, което съ писмо отъ 24 януарий 1912 г. е отговорило, че не се съгласява да бже опростена сумата. Обаче комисията, прѣдъ видъ на обстоятелството, че тия лица още на врѣмето сж молили правителството да вземе мѣрки за събирането на тая сума, още когато лицето е изсѣклъ гората, и то не е направило това, и че сж внесли по-голямата частъ отъ сумата, за която сж били осъдени, се съгласи да имъ се опростятъ само лихвитъ. А колкото се отнася до капитала, майката, за която сж били осъдени, съгласно мнѣнието на Министерството на финанситъ, рѣши да не имъ се опрости. Моля Народното събрание, отъ името на прощетарната комисия, да се съгласи съ мнѣнието ѝ и да опростятъ на просителитъ само лихвитъ, а колкото до майката, да си я внесатъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Съгласенъ съмъ съ това прѣдложение на комисията.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни съ мнѣнието на прощетарната комисия, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събраниято приема.

Докладчикъ М. Бошковъ: № 1.690 отъ IX-ия списъкъ. Заявление отъ Спасъ Николовъ, жителъ на Хасково. Просителтъ прѣзъ 1895 и 1896 г. е билъ каснеръ на тогавашното Хасковско градско читалище „Заря“. Въ послѣдствие, въ 1903 или 1904 г. по единъ споръ между гражданитъ и настоятелството на читалището „Заря“, е билъ изпратенъ отъ

Министерството на финанситъ ревизоръ, да прѣгледа смѣткитъ на настоятелството на читалището. При прѣглеждане на смѣткитъ, била е прѣгледана и смѣтката на нѣкогашния каснеръ Спасъ Николовъ. Ревизорътъ намѣрилъ, че този каснеръ дължи на читалището „Заря“ около 615 л., и като го задължилъ съ тѣхъ, речениятъ Спасъ Николовъ билъ осъденъ да плати и глоба, задѣто наврѣме не е внесълъ тази сума на послѣдующето настоятелство — глоба въ видъ 10% за врѣмето, откогато паритъ сж стоелъ у него, докато ги внесе.

М. Такевъ: Въ чия полза?

Докладчикъ М. Бошковъ: Въ полза на държавата. — Читалищното настоятелство на Хасково, съ протоколъ отъ 27 ноември 1911 г., като е взело прѣдъ видъ, че каснерътъ Спасъ Николовъ прѣзъ 1895 и 1896 г. е билъ каснеръ номинално и че тогава не сж се водили редовни книги, не сж се вземали оправдателни документи по начинъ такъвъ, какъвто изискватъ правилата за разходването на такива суми, а дѣто е потрѣбвало, поисквали сж му: „Дайте“, и той давалъ; понеже тѣ анаели, че той е единъ човѣкъ, който не е злоупотрѣбилъ нито една стотинка, а ги е употрѣбилъ за нуждитъ на читалището — съ този си протоколъ му опростяватъ сумата 615-50 л., която той дължалъ на читалището.

Колкото се отнася сега до глобата върху тази сума, която е присъдена за въ полза на държавата, той се обръща къмъ Народното събрание и моли да му бже опростена и тя.

Прощетарната комисия, като има прѣдъ видъ протокола на читалището „Заря“, въ който ясно се вижда, че този човѣкъ е свършено честенъ, че той не е злоупотрѣбилъ съ читалищни пари, а, напротивъ, всичко, каквото е събралъ, го е изразходвалъ за читалището, че по настоящемъ е въ твърдъ бѣдно положение и парализиранъ, и не може да ги изплати, натовари ме да ходатайствувамъ прѣдъ Народното събрание да му бже опростена и глобата, която му е наложена върху сумата 615 л., която тоже му е опростена отъ читалището „Заря“. Азъ моля Народното събрание да се съгласи съ мнѣнието на комисията да му се опрости тая глоба.

Министъръ Т. Теодоровъ: Освѣтъ онова, което е вече събрано.

Докладчикъ М. Бошковъ: То се знае. Нѣма да ги връщаме.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Ония г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни съ рѣшението на комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събраниято приема.

Докладчикъ М. Бошковъ: Прощение № 1.433 отъ VIII-ия списъкъ. Ще докладвамъ на Народното събрание заявлението на софийския жителъ Габриилъ Цаковъ, който съ заявлението си до Народното събрание моли да се даде тѣлжуване, че лицата, български граждани, които сж участвували прѣзъ 1870 и 1877 г. въ черногорската война съ Турция въ четата на Стефана Младеновичъ, се считатъ таже за поборници и опълченци.

Комисията, като имаме прѣдъ видъ, че лицата, които сж заминали за Черна-Гора да взематъ участие въ войната между Черна-Гора и Турция, сж напуснали България съ цѣль да помогнатъ и тѣ тамъ, кѣдѣто могатъ за освобождението на България, че трѣбва да се гледа рѣководящата мисль, отъ която тѣ сж били завладѣни; когато сж отивали да жертвуватъ живота си за доброто на своето отечество; като взе прѣдъ видъ, че Стефанъ Младеновичъ е билъ

пенсиониранъ отъ Народното събрание, като е било признато, че той съ своята чета е действувалъ за освобождението на България, и като има прѣдъ видъ, че такива четници, споредъ свѣдѣнията на комисията, сж останали двама или трима — намѣри, че и ония лица, които сж взели участие въ войната съ четата на Стефана Младеновичъ, действующа въ Черна-Гора срѣщу турцитѣ, сж тоже лица, които сж действували за освобождението на България, и че и тѣ заслужаватъ да бждатъ възнаградени като лица, къмъ които България има извѣстни длѣжности, и взе слѣдующето рѣшение: (Чете) „Счита, че четниците, участвуващи въ четата на Стефана Младеновичъ, действующа въ Черна-Гора срѣщу турцитѣ, сж тоже поборници и опълченци и че трѣбва да бждатъ пенсионирали, съгласно закона за пенсията на поборниците и опълченците“. Както виждате, комисията не отпуска пенсия на този заявителъ, но казва, че и тѣзи лица, които сж участвували въ черногорската война съ Турция, могатъ да се считатъ за поборници и опълченци, слѣдователно, тѣ трѣбва да се отнесатъ до пенсионното отдѣление, и ако прѣдставятъ документи, които да удостовѣрятъ, че тѣ действително сж взели участие съ тая чета въ сражението на Черна-Гора съ турцитѣ за освобождението на България, тогава да имъ се даде пенсия.

Отъ името на прошектарната комисия моля почтѣмото Народно събрание да се съгласи съ това пѣйно тълкуване.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Мнѣнието на комисията не може да се възприеме и одобри отъ Народното събрание по нѣколко съображения. Първо, не може да се уважи заради туй, защото прошектарната комисия нѣма право да сезирва Народното събрание съ тълкуване на законитѣ. Тълкуването на законитѣ може да стане отъ Народното събрание. То е тѣй нареченото аутентично тълкуване на законитѣ, прѣвидено въ конституцията, и то трѣбва да става по законодателенъ редъ. Инициатива за него не може да изхожда устно отъ прошектарната комисия или отъ каквато и да било комисия на Народното събрание, а още по-малко не може да изхожда то по инициативата на нѣкое частно лице, ако ще би то да се е сражавало въ Черна-Гора. Гаврийлъ Цаковъ не може да внесе прѣдложение въ Народното събрание, адресирано до прѣседателя на Народното събрание, и то да даде поводъ да се вземе инициатива да се тълкуватъ законитѣ. Законитѣ могатъ да се тълкуватъ само или по инициатива на правителството, като се внесе по надлежния редъ законопроектъ отъ правителството, или по инициатива на народнитѣ прѣдставители въ брой една четвъртъ отъ всичкитѣ народни прѣдставители. Слѣдователно, по този начинъ не могатъ да се тълкуватъ законитѣ. Гаврийлъ Цаковъ може да даде прошение само за себе си и да каже какво иска. Той не може да иска тълкуването на законитѣ, нито пъкъ комисията има право да възприеме неговото тълкуване и устно тукъ да ви прѣдложи en passant въ сжботашно заседание да тълкува единъ-кой си законъ.

Второ. Даже да се пристѣпи да се тълкува законътъ, той не може да се тълкува тѣй, както го тълкува комисията, защото той е изриченъ. Законътъ опрѣдѣля, кой е опълченецъ и кой е поборникъ. Той казва, че такива се считатъ тѣзи, които сж взели участие въ сражениа, имѣющи за цѣлъ освобождението на България. Тѣзи, които сж били въ 1876 г. въ Черна-Гора, не сж имали за цѣлъ освобождението на България; тѣ, може-би, исторически

като се изслѣдватъ и се търсятъ причиннитѣ връзки, сж докарали събития, които отъ своя страна сж докарали тукашнитѣ възстания, а пъкъ възстанията — идването на освободителнитѣ руски войски. Но тѣ не сж се сражавали за освобождението на България, а за Черна-Гора, за други интереси, може-би, интереси славянски, може-би, интереси солидарни съ българскитѣ, но не сж се сражавали за освобождението на България и, слѣдователно, да се пристѣпи да се тълкува така широко законътъ, не може. Може да се направи само това: да се измѣни законътъ и да се каже, че и на тѣзи, които сж се били въ Сърбия или Черна-Гора, се дава пенсия. Тѣзи, които сж се били въ Сърбия, сж много по-близко, отколкото тѣзи, които сж се били въ Черна-Гора. Г. докладчикътъ казва, че такива хора, които сж се сражавали въ Черна-Гора, сж двама или трима. Толкозъ по-малко има основание да се прѣтълкува законътъ за двама или трима. Ако тѣ действително имать особени заслуги и сж се били не само въ Черна-Гора за България, но сж заслужили и по-послѣ съ нѣкои други чети, нѣма освѣтъ на тѣхъ лично за тѣхнитѣ заслуги да се даде извѣстно възнаграждение.

Ходатайствувамъ, прочее, прошектарието да се остави безъ послѣдствие. Прошектарната комисия нѣма право да тълкува и законитѣ; тя може да каже само, отпуска ли пенсия нѣкому, или опрощава ли сума, ако е за опрощаване.

В. Кознички: Г. докладчикъ! Оттеглете го.

Докладчикъ М. Божковъ: Не зная, да-ли мога да го оттегля; не съмъ взелъ мнѣнието на цѣлата комисия.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ рѣшението на комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Двама вдигатъ) Събранието не приема.

Има думата докладчикътъ г. Величко Кознички.

Докладчикъ В. Кознички: Г. г. народни прѣдставители! Прошектарната комисия благоволи да ме натовари съ доклада на заявлението № 1.725, списъкъ IX. Тя, въ заседанието си отъ 7 мартъ 1912 г., като разгледа заявлението подъ входящи № 1.335 отъ 1912 г. на Георги Ангеловъ Друмохарски, отъ Кюстендилъ, съ което моли да му се отпусне народна пенсия, рѣши да му се отпусне 150 л. мѣсечна народна пенсия, като на народенъ труженикъ.

Г. Шиваровъ: Ние рѣшихме да не се докладватъ прошения за пенсия.

Докладчикъ В. Кознички: Основанията на комисията сж били почерпени отъ данни, които заслужаватъ всичката сериозностъ и всичкото внимание. Имамъ на рѣката си отчета за дѣятелността на кюстендилското читалище „Братство“ поради навършване на 42 години отъ неговото основание, читалище, основано на 1 юли 1869 г. На стр. 69 се намира слѣдующиятъ пасажъ: (Чете) „Георги Ангеловъ Друмохарски, по произхождение отъ с. Друмохаръ (Добъръ пѣтъ) при Кадия Мостъ, на стария пѣтъ къмъ Македония прѣзъ Черната Скала, е роденъ въ гр. Кюстендилъ на 10 априлий 1841 г. И още като ученикъ на иеромонаха Аверкия п. Стояновъ и на архимандрита Дамаския (1851—1861 г.), за дѣйността на които е доволно писано въ отчета отъ 1897 г. на Кюстендилското държавно педагогическо училище отъ пишущия настоящето, се е отличавалъ съ своята любовознателностъ. Слѣдъ кюстендилското училище е продължилъ образованието си при френската черква на езуититѣ въ Солунъ и въ

тамошната гръцка гимназия (1862—1865 г.). Пръвз 1867 г. постъпилъ въ военно-медицинския комитетъ въ Гюлхането въ Цариградъ, който по здравословни причини напусналъ въ 1869 г. и се прѣдалъ на частна и обществена дѣйност. Още младъ, двадесетгодишенъ, той се интересувалъ отъ народнитѣ работи; така, пръвз 1861 г. намира въ Паланечкото с. Търново интересния пергаментенъ паметникъ отъ 150 листа „Слово Кирила Философа“, за славянската азбука и покръстването на бѣлгалничкитѣ българи и го обнародва въ цариградскитѣ български книжници; по-сетнѣ 1865—66 г. сътрудничи на Верковича, Василъ Чолакова, по тѣхнитѣ етнографически, фолклорни издания. До 1872 г. той е давалъ въ печатъ интересни свѣдѣния за своето родно мѣсто, а пръвз 1890 г. издаде книгата „Кюстендилъ“ за близкото минало на града. Въобще въ своята обществена дѣйност, било прѣди освобождението, било слѣдъ, Георги Ангеловъ Друмохарски се е радвалъ на общественото почитание и довѣрие“.

Това, което намирамъ въ изложението по-нататъкъ и което може да обърне вашето внимание, е, че г. Георги Ангеловъ Друмохарски е основателъ на кюстендилското читалище пръвз 1869 г. Въ продължение на цѣли 12 години той е билъ прѣседателъ на това читалище. Вземалъ е дѣятелно участие въ черковнитѣ борби прѣди освобождението. Като народенъ труженикъ, е принесълъ извънредно голѣми ползи на населението отъ сѣверна Македония. Неговата дѣятелностъ се така силно прогледва и въ друга една книга на Верковича: „Топографически и военни очерки Македонии“ отъ 1879 г., стр. 14. Въ всѣки случай, се казватъ много добри слова за г. Ангелова. Въ турско врѣме, когато таква хора, като него, сж били рѣдкость, той е билъ доста интелигентенъ човѣкъ, будилъ е народния духъ, проявявалъ е особена дѣятелностъ и е принесълъ голѣми ползи.

Комисията, като има прѣдъ видъ тѣзи данни, като има прѣдъ видъ и удостоверението № 8022 отъ 5 октомврий 1909 г., издадено въ демократическо врѣме, отъ тогавашния кюстендилски кметъ, дѣто още повече, въ по-добра смисълъ го ате-стира . . .

Министъръ Т. Теодоровъ: Прочетете го.

Докладчикъ В. Кознички: Фактитѣ, които се изобразяватъ, сж почти сжитиѣ. Казва се, че е на 71-годишна възраст, че е вече старъ, че не е вече годенъ за никаква работа, нѣма никаква друга пенсия; има дѣйствиелно имоти, но тѣ не сж доходни — изброява почти въ този видъ неговата дѣятелностъ, и счита, че той има голѣмо значение. Понеже г. министърътъ на финанситѣ иска да се прочете, то азъ пакъ ще посоча нѣколко пасажа.

Удостоверението казва: (Чете) „Така, отъ 1865—1878 години, въ битността си постояненъ прѣседателъ на училищнитѣ настоятелства, той е билъ единственниятъ попечителъ за добрия редъ, вървожъ и услѣхъ на учебното дѣло въ нашия градъ, а за пробуждане на населението въ народния духъ, той сж голѣми усилия е основалъ пръвз 1869 г. народно читалище, което въ ония врѣмена е давало направление на всичкитѣ црковно-училищни и народни дѣла въ града и околията. Той, заедно съ братята си Ангелови, които сж починали, сж водили борбата по черковния въпросъ, като сж поддържали прѣдставителя отъ кюстендилската епархия, Димитъръ Ангеловъ, въ народния съборъ въ Цариградъ по учрѣдяването на святата Българска екзархия пръвз 1870 г.; той, съ голѣми усилия и материални жертви, е изкупилъ живота и освобождението отъ софийскитѣ затвори на помнатия народенъ прѣдставителъ Димитъръ Ангеловъ и други, които сж били

мжчени и изтезавани отъ турското правителство въ врѣме на възстаническитѣ движения пръвз 1876 г. и че той, въобще, по черковното и политическо възраждане на отечеството ни, всѣкога е билъ начело, неуморимъ политически народенъ дѣецъ въ пълната смисълъ на думата, безъ да е щадилъ трудъ и срѣдства, за които неопѣними патриотически заслуги, въ тоя затѣнтенъ край на Сѣверна-Македония, нему най-много се дължи . . . Кметъ: Ст. Илиевъ Секретаръ: Н. Ивановъ.“

Тия сж, г. г. народни прѣдставители, накратко съображенията, които комисията имѣ въ засѣданieto си на 7 мартъ 1912 г., за да приеме едногласно да му се отпусне 150 л. народна пенсия. И азъ мисля, че случаятъ е такъвъ, дѣто вие ще благоволиете да се съгласите съ рѣшението на комисията.

Прѣседателствуващъ И. Пѣевъ: Има думата търновскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Антонъ Мандевъ.

А. Мандевъ: Г. г. народни прѣдставители! Отъ частнитѣ свѣдѣния, които добихъ, знамъ, че Георги Ангеловъ е билъ на 71 година, нежененъ, ергентъ, притежавалъ къща и докани. Може да има заслуги, както чете г. докладчикътъ, и къмъ Кюстендилъ, но нека този градъ му изкаже своята благодарностъ, зашто е основалъ тамъ читалище и е билъ 12 години неговъ прѣдседателъ. Такива заслужили хора има въ всички градове и села, и ако всички дойдатъ тукъ да искатъ пенсии и да имъ даваме по 150 л., кждѣ ще отидемъ? Тогавѣ цѣла България ще стане само отъ пенсионери. Затуй азъ правя прѣдложение да не му се отпуща никаква пенсия. Той е човѣкъ съ напрѣднала възраст, има срѣдства да проживѣе; какво иска повече? Нѣма защо да прѣскаме държавнитѣ пари. Пенсия се отпуща само на хора съ най-голѣми заслуги.

Азъ правя прѣдложение да се остави прошението безъ послѣдствие.

Прѣседателствуващъ И. Пѣевъ: Има думата кюстендилскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Василъ п. Николовъ.

В. п. Николовъ: Г. г. народни прѣдставители! Не мога да си обясня, защо пъкъ толкова се стѣгаме въ тази материя, когато ще се отпуснатъ нѣкакви си 1800 л. за заслугитѣ на единъ старъ човѣкъ, който се е борилъ дълги години за черковната свобода на България, а по-подиръ е принесълъ важни заслуги, каквито ви изтъкна г. докладчикътъ. Малцина сж тѣзи по-видни хора останали отъ старата епоха. Не трѣбва едно Народно събрание да се отнася така прѣнебрѣжително къмъ виднитѣ хора на отечеството, защото отечеството би било тогава непризнателно къмъ заслугитѣ имъ.

Георги Ангеловъ прѣди освобождението на България се е борилъ по черковния въпросъ. Той е билъ разтаканъ изъ цѣлата Турска империя, поради това, че се е борилъ съ гръцкитѣ владци; станалъ е причина да се изгони гръцкиятъ владика отъ Кюстендилъ, а това не е една заслуга само къмъ Кюстендилъ. Той е старъ човѣкъ, сега на 71 година, грохналъ, отпадналъ. Ако вие го познавахте, г. г. народни прѣдставители, вие щѣхте да разберете, че той е единъ скромненъ човѣкъ, който не обича да парадирѣ съ своитѣ заслуги. Ако той дохожда тукъ да простира ръка за пенсия, вие трѣбва да знаете, че това той го прави отъ нужда, отъ немай-кадѣ. Той е до такава степенъ характеренъ човѣкъ, што никога не би се рѣшилъ да иска пенсия отъ Народно събрание, ако имаше възможностъ да живѣе. Най-послѣ, нему остава още съвършено малко врѣме

да живѣе, защото, както вече казахъ, е старъ и грохналъ човѣкъ. И азъ не мога да си обясня, защо нѣкои хора едно говорятъ и вършатъ въ комисията, а тукъ друго шушнатъ по банките и ходятъ да разпространяватъ лъжливни, невѣрни свѣдѣния върху имотното състояние на този човѣкъ; ималъ къща, ималъ дюкянъ, безъ да знаатъ, че тѣ сж интеллигентни и, като така, почти не принадлежатъ на този човѣкъ. Азъ мисля, че трѣбва да цѣнимъ заслугитъ на хората къмъ отечеството, за да дадемъ възможност да знае обществото, че признателното потомство, признателниятъ народъ отдава заслуженото на своитѣ дѣйци.

Затова, азъ мисля, че комисията е била въ пълното си право да прѣдвиди една нищожна пенсия отъ 150 л. мѣсечно, съ която сега едвамъ може да се живѣе. Когато на други хора, които разполагатъ съ милиони, вие имъ давате по 450 и по 600 л. мѣсечна пенсия, а на единъ човѣкъ, който е заслужилъ на своя народъ, който протяга ръка за помощъ и на когото оставатъ още 5—10 години да живѣе, вие за него се скъпите за нѣкакви си 1.800 л., като мислите, че съ това ще пропадне България и ще се нахърни бюджетътъ ѝ.

Азъ моля г. министра на финанситѣ да се съгласи да се отпусне тази нищожна пенсия отъ 150 л. мѣсечно. Азъ щѣхъ да ходатайствамъ даже прѣдъ Народното събрание да му отпусне 200 л. мѣсечно, за да му се даде възможност да живѣе горъ-долу единъ по-носенъ животъ; но понеже виждамъ настроението на мнозина г. г. народни прѣдставители, съгласенъ съмъ съ мнѣнието на почитаемота комисия, да му се отпусне 1.800 л. годишна пенсия, и моля г. министра на финанситѣ да се съгласи. Нека не скъпимъ толкова тия свои сръдства, защото 150 л. не сж нищо, г-да. Вие ще направите единъ актъ на зачитане заслугитъ на единъ човѣкъ, който се е борилъ дълго врѣме и който сега е останалъ при това положение, щото да иска отъ васъ извѣстна помощъ. При други условия, той никога не би подложилъ ръка за помощъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата търновскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Димитъръ Страшимировъ.

Д. Страшимировъ: Г-да! Само двѣ думи ще кажа. Имамъ да стана да говоря по този прѣдметъ, ако г. Николовъ не бѣше говорилъ и за моя смѣтка. Той каза, че ние сме се скъпили твърдѣ много за нѣкакви си 1.800 л.

В. п. Николовъ: Съвсѣмъ не ми е минало прѣзъ ума за Васъ.

Д. Страшимировъ: Искамъ да кажа, че ние не се скъпимъ за нѣкакви си 1.800 л., а за едно рѣшение на Народното събрание, какъ ще го вземете и ще го мотивирате. Азъ чухъ — разправятъ хората — че този господинъ е основалъ читалище, слѣдъ това е давалъ въ печата свѣдѣния за родното си мѣсто, писателствувалъ е и т. н. Тѣзи нѣща сж единъ извършенъ дългъ, много почитенъ. Ние трѣбва да уважаваме всѣкиго. Немъ всѣки отъ насъ не изпълнява единъ дългъ, и при това голѣмъ общественъ дългъ; немъ ние не си трѣпимъ тукъ гърдитѣ? За какво е то? Не е за паритѣ, които ще дадемъ на г. Ангелова, а е работата, че ще се намѣрятъ такива мнозина и че ще трѣбва да отворимъ вратата и за тѣхъ; че се създава едно поле за раздаване народни пари, което по никой начинъ не се мотивира, освѣтъ, че едн-коос си лице е изпълнило почтено своя граждански дългъ. Всички сме длъжни да изпълнимъ този си дългъ,

В. п. Николовъ: Затова да ги оставимъ да измратъ отъ гладъ на улицата.

Д. Страшимировъ: Трѣбватъ други много силни мотиви, за да може да се издигне нѣкой до единъ масщабъ, до единъ критерий за народна пенсия. Ние трѣбва да скъпимъ не само народнитѣ сръдства, не само института за народнитѣ пенсии, но да скъпимъ и врѣмето и нашия авторитетъ тукъ.

Азъ вѣрвамъ, че почитаемота комисия, като изслуша всичкитѣ тѣзи разисквания и като вижда, че не може да се намѣри база за единодушно рѣшение, ще бѣде добра да проучи по-добъръ въпросъ, та дано други пътъ ни убѣди по-хубаво. Така че моля да се остави този въпросъ за проучване.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата търновскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Стоянъ Бурмовъ.

С. Бурмовъ: Г. г. народни прѣдставители! Правилно ми е всѣкога впечатлѣние, че Народнитѣ събрания сж били всѣкога много щедри, когато е въпросъ да се отпусне пенсия. Правило ми е впечатлѣние и това, че масщабътъ на тия събрания, съ който сж мѣрили въобще заслугитѣ, е билъ много малъкъ, аршинътъ е билъ много дребенъ. Би трѣбвало най-напрѣдъ, когато ще рѣшаваме въпроси, като този, да се разберемъ върху едно — кой е масщабътъ, съ който ще мѣримъ заслугитѣ на единъ човѣкъ, или какво е заслуга къмъ народа. Да направимъ това, което ти си длъженъ да направишъ, като жителъ на страната, ми се струва, че не правишъ още нѣкаква такава заслуга на народа, която да бѣде наградна чръзъ пенсия. Азъ въобще считамъ, че тѣзи, които правятъ заслуги на този народъ прѣдъ перспективата за нѣкаква пенсия, тѣ не сж добри патриоти. Ботевъ се задоволи само съ тази награда, която е изказана въ четири негови стихове: „Да каже пѣвга народътъ: умрѣ сиромахътъ за правда, за правда и за свобода“. Моитѣ почитания къмъ г. Друмохарски. Може-би той да е участвувалъ въ нѣкакво училищно настоятелство, може-би да е направилъ нѣщо. Асж азъ считамъ, че когато ви направятъ почитъта да ви турятъ членъ на нѣкакво настоятелство, вие сте длъжни да направите всичко възможно за успѣха на учебното дѣло, което ви се повѣрява. Но да считате, че това е една таква заслуга, която трѣбва да бѣде наградна чръзъ народна пенсия, ми се чини, че не сте прави.

Сега, ако е да даваме пенсии на тѣзи, които дѣйствително сж направили заслуги на народа, менъ ми се чини, че трѣбва да се спремъ най-напрѣдъ на туй: ще считаме за заслуги въобще това, което, направено, е повече отъ това, което сж били длъжни да направятъ. Когато вие изложите вашето състояние, когато вие изложите вашия имотъ, животъ и положение, за да направите нѣкаква заслуга на народа, приемамъ, че вие сте направили много повече отъ онова, което сте длъжни да направите, и че, въ такъвъ случай, трѣбва да ви се притечемъ на помощъ тогава, когато вие нѣмате други сръдства за живѣне. Ако е вѣрно това, което каза уважаемиятъ колега г. Мандевъ, че той ималъ къща и други сръдства, нѣма да бѣдете прави, ако му дадете пенсия. Едно нѣщо има: дадете ли му пенсия, като награда за тѣзи заслуги, които той е направилъ, тогава трѣбва да бѣдете по-строги при оценяване на заслугитѣ, а дадете ли му я като нѣщо халалъ, най-сетѣ, за да има човѣкътъ съ какво да живѣе, подъ формата на милостиня, менъ ми се чини, че вие ще обидите тогава г. Друмохарски. Не можете да казвате: е, какво щѣло да стане отъ това, че ще му дадемъ 1.800 л. годишно. Ми се чини, че ко-

гато по този начин признаваме заслуги на г. Друмохарски, ние манкираме на една от нашите най-големи обязанности — да вярваме държавната пара, да вярваме кесията на този народ. Ако е въпросът да се даде пенсия на туй основание, че г. Друмохарски е направил някакви заслуги, мен ми се чини, че тогава трябва да бъдем последователи, да дадем пенсия, може-би, още на 5.000 души въ България. Има един закон за пенсиите на поборниците и опълченците и пр.; когато трябва да рѣшаваме, кои заслужават пенсия, опредѣли се въ закона: тѣзи, които сж участвували тамъ, тѣзи, които сж участвували тукъ, тѣзи, които сж били тамъ, тѣзи, които сж били тукъ. Ми се чини, че съ това и народното прѣдставителство и министерството е казало: вѣнъ отъ тѣзи хора, други едва-ли заслужават пенсия.

Сега, азъ бихъ молилъ да не се приема туй прѣдложение, не заради туй, че нѣмамъ — ще го кажа — честта да познавамъ г. Друмохарски, но заради туй, защото, когато даваме пенсия на хора, които сж заслужили, ние нѣма да помогнемъ съ нищо на този народъ, а напротивъ върдимъ; върдимъ не съ туй, че му закачаме кесията, но по този начинъ ние сѣмъ единъ развратъ отъ другъ сортъ. Нека приучимъ българските граждани да считатъ, че заслугите, които ще направятъ на този народъ, ще трябва да се ржководятъ не отъ перспективата за пенсия, не отъ перспективата за облаги.

Азъ ще гласувамъ противъ прѣдложението на комисията.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата г. докладчикътъ.

Г. Шиваровъ: Прѣди малко се взе рѣшение, щото прошенията за народни пенсия да се отложатъ. То е безъ изключение.

Докладчикъ В. Кознички: Вие бѣхте членъ въ комисията . . .

Г. Шиваровъ: Не можемъ да правимъ изключение. Прѣди малко Народното събрание взе такова рѣшение.

Н. Козаревъ: Като прѣдседател на прошетарната комисия, молихъ всички г. г. докладчици да отложатъ всички заявления за пенсия, понеже г. министърътъ на финансите желае да ги прѣгледа. И затова не докладвахъ. Всички трябва да се пратятъ на г. министра на финансите съ изключение на тѣзи двѣ заявления, които азъ докладвахъ, защото тѣ бѣха за пенсия прѣкратени, които трябва да се възобновятъ. Ето защо азъ Ви моля да оттеглите и това заявление.

Докладчикъ В. Кознички: Азъ бихъ желалъ г. министърътъ на финансите да заяви, желае ли да изучи тѣзи заявления и тогава ще го отложатъ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ изказахъ желание, щото всичките прошения за пенсия, които сж удовлетворени отъ комисията, да ми се дадатъ; азъ ще ги прѣгледамъ самъ лично, ще сезирамъ и Министерския съветъ, за да видимъ, най-напрѣдъ, имаме ли толкозъ пари да раздадемъ.

Обядайте се: Тѣй, тѣй.

Министъръ Т. Теодоровъ: Прѣди всичко, ние имаме гласуванъ опредѣленъ кредитъ въ бюджета за народни пенсия, и ако отпускаме така нашироко нови народни пенсия, ще трябва за това нѣщо

свърхсметонъ кредитъ. И послѣ, между многото заслужили хора трябва да изберемъ най-заслужилите, да дадемъ на тѣхъ пенсия, а другите да останатъ за по-благоприятни врѣмена. Та ще моля и това прошение да се остави заедно съ другите, които сж уважени отъ комисията, да ми се дадатъ всички заедно за да ги проуча.

Докладчикъ В. Кознички: Тогава, слѣдъ тази декларация, направена отъ г. министра на финансите, като прѣдставител на правителството, азъ оттеглямъ това заявление, съ цѣлъ да се прѣпрати въ министерството.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Моля, г. г. народни прѣдставители, да вземемъ формално рѣшение въ смисълъ, че днесъ нѣма да гледаме никакви прошения за пенсия. Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да се не гледатъ днесъ прошения за пенсия, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Има думата докладчикътъ г. Иванъ Толевъ.

Докладчикъ И. Толевъ: Ще се съобразявамъ напълно съ рѣшението на почитаемото Народно събрание.

Г. г. народни прѣдставители! Ще ви докладвамъ заявлението на г-жа Елена Христо Карагѣзова, отъ София, което носи № 1689, списъкъ IX. Поменатата госпожа моли XV-то обикновено Народно събрание да ѝ опрости сумата 2.045-05 л., която била надвзела, като пенсия, дадена на сѣмейството на покойния Христо Карагѣзовъ, нейниятъ съпругъ.

Съгласно едно рѣшение на Народното събрание, отпуснато се е една пенсия отъ 100 л. мѣсечно на г-жа Елена Карагѣзова, съпруга на покойния Христо Карагѣзовъ, докато дѣцата ѝ достигнатъ на възраст, послѣ пенсията да остане съвѣзѣрно намалена. Слѣдъ като дѣщерите на тази просителка сж се задомили, тя, въпреки това рѣшение на Народното събрание, е продължавала да си получава пенсията въ по-напрѣшния размѣръ, безъ да ѝ се намали, и като се е констатирало това нѣщо отъ надлежните власти, поискало се е отъ нея да повърне надвзетата сума отъ 2.045-05 л. Сега, просителката моли, прѣдъ видъ на това, че тя е получила вече тая пенсия и прѣдъ видъ признатитъ отъ Народното събрание заслуги на покойния ѝ съпругъ, да ѝ се опрости тази сума.

Комисията, обаче, взе рѣшение да остави проше- нието ѝ въ това отношение безъ послѣдствие, а да го уважи само въ смисълъ, като ѝ се даде единъ срокъ отъ петъ години, въ продължение на който тя да може да изплати сумата, безъ да плаща нѣкакви лихви. Въ тази смисълъ е рѣшението на комисията. Прави ѝ се едно улеснение въ изплащането, като се иматъ прѣдъ видъ, разбира се, пакъ заслугите на нейния покоенъ съпругъ.

Въ слѣдствие на това, отъ името на комисията ходатайствувамъ да се приеме отъ почитаемото Народно събрание това нейно рѣшение.

Н. Давидовъ: Тя искала ли е разсрочка?

Докладчикъ И. Толевъ: Не е искала.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата турканския народенъ прѣдставител г. Иванъ Абрашевъ.

И. Абрашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣди нѣколко врѣме ние се занимахме тоже съ въпроса по отпускане на пенсия. Известно ви е, че мадамъ Каравелова, Стамболовица и т. н. бѣха надвзели отъ сжитѣ пенсия, а тукъ, Народното събрание, като

имъ опрѣдѣли съразмѣрната частъ, опрости имъ онова, което тѣ бѣха надвзели въ повече. Сега имаме подобенъ въпросъ съ пенсията на мадамъ Карагьозова. Тя иска отъ почитаемото Народно събрание да ѝ опрости тази сума, която е надвзела и да ѝ увеличи пенсията само съ 30 л. Комисията какво рѣши? Комисията рѣши: да ѝ се даде разсрочка за петъ години, безъ лихви, считано отъ днесъ, да изплати надвзетата сума отъ 2.045-05 л. Пенсионниятъ комитетъ трѣбва да има винаги подъ своя надзоръ тѣзи работи, и ако пенсията е отпусната и за малолѣтнитѣ, да държи смѣтка, и веднага да отмѣни пенсията, когато дойде врѣме да се ожениятъ. Тя е една стара жена, не знае това нѣщо, не знае закона, и си взема родовно пенсията. Чакъ послѣ, слѣдъ женидбата на дъщеритѣ ѝ, пенсионниятъ комитетъ ѝ задължава да плати 2.045-05 л., надвзетата сума отъ държавното съкровище. Жената е сега на 75 години и получава пенсия само 30 л. мѣсечно, а тѣзи 2.045-05 л. ще се спратъ именно отъ тази пенсия. Колко години тя трѣбва да плаща отъ тази пенсия, за да ги изплати? Седемъ години. Но тя, може-би, нѣма да живѣе повече отъ петъ години, защото сега е, както казахъ, на 75 години. Значи, слѣдъ като умре, за доброто, което ѝ правите, поради заслугитѣ на нейния съпругъ, вие ще ѝ оставите умрѣла да дължи на държавното съкровище. Е добръ, ние сме отпуснали пенсия на хора, които иматъ милиони, които иматъ въ София имоти и могатъ да живѣятъ и безъ пенсия. Ако на такива хора ние опрощаваме съ хиляди левове, азъ мисля, че трѣбва да бъдемъ по-самостоятелни и да не отмѣняваме ежедневно своитѣ рѣшения. Ако сме опростили на тѣхъ, трѣбва еднакво да постѣпимъ и спрѣмо тая жена, да ѝ опростимъ тази сума, за която комисията ѝ дава петъ годишенъ срокъ да ѝ изплати. Тя е стара жена. Миналото на Христа Карагьозовъ вие знаете.

Азъ правя предложение да се опрости тази сума и да се увеличи пенсията ѝ на 60 л., за да може просителката да живѣе съ по 2 л. на день въ София.

Докладчикъ И. Толевъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдъ видъ предложението, което прави тутраканскиятъ народенъ прѣдставителъ и въ допълнение на доклада, който направихъ прѣди малко, трѣбва да ви съобща, че отъ едно общинско свидѣтелство, № 36.622 отъ 14 ноември 1911 г., което се намира приложено къмъ прѣписката, се вижда, че просителката притежава въ София една къща на булевардъ „Дондуковъ“ № 78, оценена за 11.480 л., по старата оценка, разбира се, въ която къща тя живѣе съ всичкитѣ си омѣжени дѣщери и синове.

К. Илиевъ: Между които има и офицери.

Докладчикъ И. Толевъ: Както е извѣстно, има и офицери. Комисията взе прѣдъ видъ това обстоятелство, че тая госпожа е достатъчно имотна, въ слѣдствие на което размѣрътъ на пенсията, която тя получава сега, не може да се вземе като една сума, отъ която ще трѣбва да плаща надвзетата пенсия, а, като имотна жена, тя може да ѝ плати отъ другитѣ приходи.

Това счетовъ за нужно да докладвамъ, въ слѣдствие предложението на г. тутраканския народенъ прѣдставителъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. Стефанъ Консуловъ.

С. Консуловъ: Г. г. народни прѣдставители! Покойниятъ съпругъ на просителката, Христо Карагьозовъ, има грамадни заслуги къмъ България. Той бѣше тѣлохранителъ на графъ Игнатиева въ Цариградъ,

и чрѣзъ него ставаха много ходатайства, ставаха даже нѣкои разпорѣдби по движението за възвръщането на България. Христо Карагьозовъ е човѣкътъ, който е билъ единъ видъ лостъ за българщината въ Цариградъ. Азъ отъ тамъ го познавамъ добръ. Въ името на принесенитѣ отъ него заслуги къмъ България въ онова трудно врѣме, азъ се присъединявамъ напълно къмъ предложението на г. Ивана Абрашевъ и ви моля, като си спомните тѣзи неговѣ заслуги, да рѣшите да се приеме предложението на г. Абрашева. Нека не обременяваме съпругата на единъ заслужилъ патриотъ съ нѣкакви си двѣ хиляди лева, които тя трѣбва да внесе. Тя е въ напреднала възраст, както ви каза и г. Абрашевъ. Мисля, че нѣма да развалимъ никому хатѣра, ако не приемемъ предложението на комисията.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. Иванъ Абрашевъ за лично обяснение.

И. Абрашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Мотивитѣ на г. докладчика не сж основателни. Той, въ своитѣ мотиви, за да се одобри рѣшението на комисията, казва, че просителката имала една къща. Е добръ, тя има една къща, но има и три дѣщери и синове. Значи, слѣдъ смъртъта ѝ, ще трѣбва да се продаде тази къща, за да се изплати пенсията за заслугитѣ на нейния съпругъ. Благодаримъ на това! Значи, като има човѣкъ една къща, той е богатъ. Я гледайте! Ами вижте, г. докладчикъ, колко документи има за заслугитѣ на този българинъ.

Докладчикъ И. Толевъ: Азъ не оспорвамъ заслугитѣ на покойника. По този прѣдметъ не говорихъ; докладвахъ само фактитѣ.

И. Абрашевъ: Сега, безъ да гледате удостоверения и подписи, давате пенсия на нѣколко души опълченци, а прѣдъ тѣзи документи, отъ които трѣбва да се срамате, нищо не казвате.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата търновскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Стоянъ Бурмовъ.

С. Бурмовъ: Сега, какъ се поставя въпросътъ, да ѝ се опрости сумата или не? Правилното е, че държавата има право да ги иска; може-би, съдилищата сж издали рѣшение за това?

Докладчикъ И. Толевъ: Нѣма никакво рѣшение за това.

С. Бурмовъ: Но, по силата на законитѣ, държавата има право да ги иска. Азъ знамъ, че има рѣшения отъ съдилищата, споредъ които се задължаватъ лицата да връщатъ такива надвзети суми.

Заслугитѣ на покойния никой не оспорва. Когато той се е поминалъ, намѣрило се е, че жена му трѣбва да получава пенсия въ размѣра, който е опрѣдѣленъ. Значи, въпросътъ се поставя така: най-сетнѣ, нека Народното събрание туку бже щедро; какво ще стане отъ това, че ще ѝ дадемъ двѣ хиляди и толкова лева. Г. Абрашевъ казва тѣй: „Попеже по-рано е дадено на други, дайте и сега“. Може да е дадено по-рано, но неправилно е дадено; азъ нѣмаше да гласувамъ, когато сж имъ дали, ако бѣхъ въ Събраниято. Но единъжъ направена грѣшка, трѣбва ли да служи за основание всѣкога да даваме?

Обръща ми, г. г. народни прѣдставители, вниманието едно нѣщо. Туку чета, че едно бѣдно село въ балкана — Нацовци — се е обървало къмъ Народното събрание и казва: „Дайте ни 2.000 л. да си направимъ училище; ученицитѣ нѣма дѣ да учатъ — учатъ въ единъ яхъръ, а не можемъ да си направимъ училище,

защото сме бѣдни“. Въ послѣдствие прошетарната комисиия казва: „Нѣма кредитъ“. А когато въпросътъ е за пенсия на нѣкой си Помохарски или Петрохарски за нѣкакви си заслуги не зная какви, казва: „Дайте 2.000 л., какво щѣло да има?“ Менѣ ми се чини, че това е нито основателно, нито справедливо. Азъ лично по-скоро бихъ далъ 2.000 л. на с. Нацовци да си направи училище, отколкото да направи такъвъ единъ агалѣкъ за смѣтка на държавната кесия — да опростя 2.000 л. на госпожата. Азъ бихъ молилъ и тукъ Народното събрание да не бѣде тъй щедро. Справедливо е да се взематъ тѣзи пари, а има откъдъ да се взематъ. Тя има къща на булевардъ „Дондуковъ“, която въ емилянитѣ регистри е оцѣнена нѣкога на 11 хиляди лева, както г. докладчикътъ ви каза, но сега струва, може-би, и повече отъ 100 хиляди лева. А който има такава къща, не е бѣденъ, и нѣма защо да му опрощаваме такава сума.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата русенскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Недю Николовъ.

Н. Николовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ напълно се присѣдинявамъ къмъ прѣдложението на г. Ивана Абрашевъ, както и къмъ прѣдложенieto на г. Консулова. Наистина, заслугитѣ на Христа Карагѣзовъ къмъ България сѫ много голѣми. На него се дължи, както каза г. Консуловъ, възрѣждането на България. Само който не познава Карагѣзова, може да отрича неговитѣ заслуги. Тѣй или иначе, по единъ или другъ начинъ, станала една грѣшка: дали сѫ на госпожата пари по погрѣшка, като пенсия, и сега тѣзи пари се искатъ надирѣ. Тя е смѣтала, че има право да ги получава, получавала ги е и на врѣмето ги е разходвала. Още докато е билъ живъ мъжътъ ѝ, тя е успѣла да направи въ София една къща; слѣдъ смъртта му отъ признателностъ къмъ тая старъ български труженникъ или български държавенъ мъжъ ней е отпусната пенсия.

П. Станчевъ: Не е държавенъ мъжъ, бе джанѣмъ!

Н. Николовъ: Сега, да вземемъ да продадемъ къщата, за да съберемъ тая сума, чини ми се, това ще бѣде много недостойно. Ние даваме много по-голѣми пенсии; нека и тукъ бждемъ малко по-щедри и опростимъ тая сума.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ Т. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣзъ първата половина на настоящата се сия азъ имахъ случай да се изкажа по единъ аналогиченъ случай, че не е добръ, хора заслужили на страната, заслугитѣ на които сѫ признати отъ едно прѣдшествующе Събрание, и се признаватъ отъ сегашното събрание, да се третираатъ прѣнебрѣжително и неблагоприятно, и по поводъ на такива случаи, а именно, когато сѫ надвзети пари по погрѣшката на самата финансова администрация, да се взематъ рѣшения, които могатъ да изглеждатъ, че ги шиканиратъ; защото, или тѣзи хора сѫ заслужили на страната, и Народното събрание сѫ право е отдало една данъ на почитъ къмъ тѣхнитѣ заслуги, като е отпуснало на тѣхъ или на сѣмействата имъ извѣстна помощъ, и тогава ние не трѣбва подирѣ това да ги разплакваме, тѣй да се каже, да ги огорчаваме безъ нужда, или, ако нѣматъ заслуги, тогазъ трѣбва да отнемемъ пенсията. Това го казахъ по поводъ на други случаи и се възпротивихъ на едно формално направено тукъ прѣдложение, да се отнематъ отъ г-жа Каравелова и г-жа Грекова нѣкакви надвзети суми, защото продължавали да си взематъ пенсията,

безъ да сѫ имали затова законно основание. Сега ще ви кажа пакъ същото. Нѣмамъ нищо противъ това, което е рѣшила комисиията — да се взематъ паритѣ назадъ — защото то е въ интереса на Финансовото министерство, въ интереса на фонда. Но трѣбва да се има прѣдъ видъ, че на тая жена е отпусната пенсия отъ 30 л., заради заслугитѣ на мъжа ѝ. По-рано сѫ били отпуснати на цѣлото сѣмейство 100 л. мѣсечно. Нѣколко врѣме се минало безъ да забѣлѣжи управлението на фонда, че като били ожени дѣщеритѣ ѝ или достигнали съвършенполѣти синаветѣ ѝ, ти е трѣбвало да получава само своята частъ; а тя е получавала повече. Ако рочемъ да вземемъ сега паритѣ назадъ, ние имаме пълно право; администрацията на законно основание трѣбва да си поправи грѣшката; пари надвзети, подлежатъ на поврѣщане. Но какво ще излѣзе? Тая жена добросъвестно ги е получавала на врѣмето и ги е харчила. Сега, ако искаме да ги вземемъ назадъ, можемъ да ги вземемъ; но тя има пенсия отъ 30 л. Има дѣщерни ожениени, синаветѣ ѝ сѫ офицери, може би, но отъ тѣхнитѣ заплати ние не можемъ да вземемъ нищо. Можемъ да одържимъ само $\frac{1}{3}$ отъ нейната пенсия. И какво ще стане съ тая пенсия? Това не ще ли бѣде една подигравка, не ще ли сѫ това наше рѣшение или дѣйствиe, като вземемъ паритѣ назадъ, да умаловажимъ оная почитъ, която е дадена по-напрѣдъ за заслугитѣ на мъжа ѝ отъ друго Народно събрание? Безспорно. Законътъ не позволява въ случая да се взематъ одрѣжки повече отъ 10 л. А като ѝ се одрѣжатъ по 10 л. на мѣсецъ или 120 л. годишно, колко години трѣбва да се правятъ тѣзи одрѣжки, за да се събератъ 2.000 л.? Струва ми се, около 20 години. Ами тая жена нѣма да живѣе толкозъ; казватъ, че тя сега била на 75 години. Азъ мисля, че, ако го направимъ, това ще бѣде безчовѣчно. Погледнато на въпроса, по кой начинъ да запазимъ интереситѣ и правата на фиска, право е да потвърдимъ това, което администрацията е длѣжна да направи — да събере паритѣ назадъ. Но, г-да, ако не направимъ одрѣжки отъ пенсията, тогава ще трѣбва да продадемъ къщата. Е, питамъ ви азъ, каква ще бѣде тая държава, която отъ една страна признава заслугитѣ на нѣкого, облегодѣтелствува сѣмейството му, като му дава 100 л. пенсия, готови пари, сухи пари, както се казва, а подирѣ нѣколко врѣме, продава къщата му, за да го извади отъ тамъ и да отиде подъ чужди покривъ? Може ли такава нѣщо?

Г. Бурмовъ казва, че тая къща била оцѣнена за 11 хиляди лева, а сега струва 100 хиляди лева. Питайте домовладѣлцитѣ, да видите, какво тѣ ще ви кажатъ. Когато една къща е била оцѣнена въ поземелнитѣ книги за 10 хиляди лева, а сега ѝ оцѣняватъ за 15 хиляди лева, тѣ дигатъ гюрулти до Бога и казватъ, че комисиията ѝ оцѣнила сѣмъ; а ние за десетъ години отъ 10 хиляди лева я правиме на 100 хиляди лева! Такива чудеса сѫ невъзможни. Да допуснемъ, че днесъ къщата струва 10—12—15 хиляди лева. Колкото и да струва, ние, зарадъ наддаденитѣ наши 2.000 лева, не трѣбва да я туримъ на продажъ; ние не сме правили това досега и не бива да го правимъ. Казватъ, ние ще направимъ това въ петъ години. Въ петъ години ние не можемъ да съберемъ тази сума, освѣнтъ, ако вземемъ да продадемъ къщата. А това ще бѣде, казахъ недостойно. Паритѣ сѫ били дадени и изхарчени отъ лицето, и отъ едно лице отъ женски полъ, къмъ което трѣбва да бждемъ снисходителни, затова, защото то не може да знае точно всички наши закони и правилници. Може би, тя е жена малограмотна отъ старото поколение.

Х. Ковачевъ: Пенсията народна ли е била?

Министъръ Т. Теодоровъ: Народна.

Х. Ковачевъ: Опрѣдѣлено ли е било въ закона, че като се измѣни сѣмейното положение, пенсията ще се намали?

Министъръ Т. Теодоровъ: Опрѣдѣлена е била пенсията 100 л. Азъ не знаа, да-ли не е била опрѣдѣлена пенсията общо.

Х. Ковачевъ: Ако въ специалния законъ, съ който е отпусната пенсията, не се казва, че тя се намалява съ намаляването на сѣмейството, не може да се смѣта, че е надвзето повече.

Министъръ Т. Теодоровъ: Сега, азъ не знаа какъ е. Не е искано мнѣнието на Министерството на финанситѣ по този въпросъ, и азъ не знаа какъ стои работата. Но сега като слушамъ доклада и дебатитѣ, които ставатъ, казвамъ мнѣнието си и азъ, който тоже знаа нѣщо за заслугитѣ на този човѣкъ — Христо Карагѣзовъ — въ тѣмнитѣ врѣмена прѣди освобождението, заслуги, които сж били признати отъ едно Народно събрание. Нека това, което е дадено вече и похарчено отъ наследниците, се забрави, защото е недостойно да го търсимъ и да го събираме. Ще поставимъ само въ необходимостъ администрацията да отива да продава къщата, и утрѣ, слѣдующата сесия, госпожата пакъ, може-би, ще подаде заявление, и вие пакъ ще се принудите да опрощавате. Нека бждемъ послѣдователни и, най-сетѣ, на такива сѣмейства, които се ползуватъ съ народна пенсия, безъ нужда да не създаваме никакви шикани.

Азъ съмъ на мнѣние да се приеме прѣдложението на г. Абрашева.

С. Бурмовъ: Азъ знаа такива случаи. Вашиятъ държавенъ адвокатъ ги сѣди и осѣдиха ги.

Министъръ Т. Теодоровъ: Не отказвамъ.

С. Бурмовъ: Тогава излѣзте съ едно общо прѣдложение и кажете: тамъ, където нашитѣ чиновници не сж гледали и сж оставили държавата да бжде опожена, нека халатъ да остане.

Министъръ Т. Теодоровъ: На това прѣкъсване на г. Бурмова азъ отговорихъ. Азъ казахъ, че ние имаме право да събираме такива суми и ще ги събираме. Тамъ, дѣто едно лице, било то чиновникъ или не, е получило неправилно нѣкаква сума, ще си я вземемъ, възъ основание закона; и отъ опълченскитѣ пенсии, и отъ народнитѣ пенсии, ако имаме право, ще си я вземемъ. Но тукъ ви се прѣдставлява единъ особенъ случай: една стара жена, на която остава да получава една народна пенсия отъ 30 л., е надвзела известна сума и събирането е невъзможно. Тукъ можемъ да простимъ. Азъ ви казахъ, че ние имаме право да съберемъ надвзетата сума и ще я събираме, но тукъ случаятъ се прѣдставлява съвсѣмъ особенъ, и, прѣдвидѣ особеноста на този случай, азъ казвамъ, че може и настоявамъ да я опростимъ. Ако вие не щете, ние ще продадемъ къщата; но казвамъ ви, че трѣбва да бждемъ послѣдователни и въ съгласие съ туй Народно събрание, което е признало заслугитѣ на покойния, и е по-добъръ наддаденото и похарчено вече да се опрости.

С. Бурмовъ: На всички, които сж надвзели пенсия. Ако е въпросъ да бждемъ човѣколюбиви, нека бждемъ такива общо къмъ всички.

Прѣседателствуещъ И. Пѣвъ: Има думата софийскитъ народенъ прѣдставителъ г. Христо Ковачевъ.

Х. Ковачевъ: Г. г. народни прѣдставители! Вънъ отъ съображенията, които се изказаха отъ г. министра на финанситѣ, азъ имамъ едно особено съображение, за което само станахъ да кажа нѣколко думи и поради което ние трѣбва да постигнемъ тѣй, както ни прѣпорѣча г. министърътъ на финанситѣ, т. е., да не събираме отъ тази жена надвзетитѣ пари. Пенсията на г-жа Карагѣзова е пенсия народна — тѣй разбрахъ азъ — и отпусната отъ Народното събрание въ едно врѣме, когато нейнитѣ дѣцери сж били малолѣтни. Тя е пенсия, слѣдователно, която е отпусната по единъ специаленъ законъ, а не е пенсия, отпусната по закона за чиновницѣ и за опълченницѣ, дѣто се нарежда, че въ случай на измѣнение сѣмейното положение на лицето, на което се дава пенсия, се намалява и самата пенсия въ единъ размѣръ, опрѣдѣленъ въ закона. Случаятъ е сѣщо като онзи, който бѣше и при отпускане пенсията на г-жа Каравелова. Въ закона не е опрѣдѣлена граница, не е казано, че отпуснатата пенсия отъ 100—150 л. ще се намалява послѣдователно, съ измѣнение сѣмейното положение на лицето, т. е. че тя ще се намалява, ако синоветѣ и дѣщеритѣ, които сж били малолѣтни, първитѣ сж достигнали извѣстна възраст и вторитѣ сж се омъжили. Г-жа Карагѣзова, слѣдователно, е имала законно основание да смѣта, че, като не е опрѣдѣлено, какво тази пенсия отъ 100 л. ще се намалява съ омъжването на нейнитѣ дѣцери и съ достигането на синоветѣ ѝ на извѣстна възраст, тя има право да я получи. Другъ би билъ въпросътъ, ако, подиръ намаляването на тая пенсия отъ 100 л. на 30 л., тя е продължавала да получава 100 л.; тогава тя би имала грѣшка, защото знае, че пенсията ѝ е опрѣдѣлена 30 л., и при все това, получава 100 л. Но случаятъ не е таквъ. При опрѣдѣляне на пенсията размѣрътъ ѝ не е билъ 30 л.; г-жа Карагѣзова получавала 100 л. Имало е, слѣдователно, едно рѣшение, което ѝ опрѣдѣля пенсията въ размѣръ на 100 л. Щомъ е така, тя правилно си е получавала 100 л., съ убѣдението, че има право. Азъ мисля даже, че и финансовата администрация, като ѝ е отпускала по 100 л., е мислила, че госпожата е имала право да получава толкова. По-послѣ имъ дошло на умъ, че пенсията подлежи на намаление, което трѣбва да се счита отъ деня на измѣненieto на сѣмейното положение. Азъ мисля, че има една юридическа грѣшка, държавата да смѣта, че има неправилно надвзета пенсия при тѣзи обстоятелства, които азъ ви разправихъ. Та, казвамъ, имаме една причина повече, за да постигнемъ тѣй, както г. министърътъ на финанситѣ ни посочи да постигнемъ — да се не изисква отъ жената повръщането на надвзетата сума.

Прѣседателствуещъ И. Пѣвъ: Има думата хасковскитъ народенъ прѣдставителъ г. Никола Радевъ.

Д-ръ Н. Радевъ: Г. г. народни прѣдставители! Както каза г. Ковачевъ, когато въ закона не е прѣдвидено да става намаление на пенсията, споредъ числото на дѣцата, не можемъ да поискаме повръщането на тази сума, която е малка. Отъ документитѣ, които имаме, всѣки отъ насъ не може да не признае, че покойниятъ Христо Карагѣзовъ има заслуги. И като е така, тази сума отъ 2.000 л., която е дадена на жена му въ повече, да не се повръща на държавата.

Онуй, което се прѣдлага отъ моя приятелъ г. Бурмовъ, да признаемъ подобни права общо на всички, които иматъ заслуги, не можемъ да го приемемъ. Ние се занимаваме съ прошениа и този, който се е обърналъ къмъ Народното събрание да иска известна пенсия, известна помощ, известна милостъ, ние разрешаваме въпроса казуистично, споредъ отгѣдъ.

ния случай: когато виждаме, че има право, казваме, да, а когато няма право, не разрешаваме.

С. Бурмовъ: Като рѣшите, всички ще подадатъ жалби.

Д-ръ Н. Радевъ: Ако ние дадемъ на хора, безъ да искатъ, пенсия, тѣ могатъ да се докачатъ. Този, който се обръща къмъ Народното събрание да иска, значи, той има нужда, и ние рѣшаваме.

Слѣдъ туй, което казва г. министърътъ на финанситѣ по поводъ на тази одрѣжка, която ще се прави, по 10 л. на мѣсецъ, на 30 л. мѣсечна пенсия за заслуги къмъ отечеството, азъ мисля, че то е една просия, която въ моитѣ очи унижава държавата. Ето защо, ще моля да се опрости дължимата сума, защото не е достойно да отиваме да одържаме отъ такава малка пенсия, която даваме за заслуги къмъ отечеството и която е само 30 л.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата софийскитъ народенъ прѣдставителъ г. Петъръ Станчевъ.

П. Станчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако нѣкога ми се видѣ министърътъ на финанситѣ, г. Теодоровъ, великодушенъ, тъкмо днесъ ми се видѣ великодушенъ, по случай молбата на тази вдвоица на стария поборникъ и добръ патриотъ, а не опълченецъ, както казаха нѣкои, Христо Карагѣзовъ. Той, съ своето външно величие въ Цариградъ като адютантъ на графъ Игнатиева, бѣше гордостъ за българитѣ. Българитѣ въ Цариградъ не чакаха да видятъ графъ Игнатиева, а Христа гавазина, и всички турци викаха: „Това е българинъ“. Външно бѣше много хубавецъ човѣкъ. Той за патриотизма си е възнаграденъ. Прѣди да говори г. министърътъ на финанситѣ, азъ бѣхъ на друго мѣстѣ — янтлъхъ хесалъ багдаттанъ дюнеръ. Ако бѣше по-богата и да има отъ какво да живѣе, можеше да се взематъ отъ просителката тѣзи пари. Сега сж дадени вече. Ние сме правили по-голѣми държавни погрѣшки. Нека да приемемъ прѣдложението на г. министра на финанситѣ, да не я закачаме — нека отъ насъ да мине! (Ржкоплѣскане. Смѣхъ)

П. Петрановъ: Азъ имамъ да допълня нѣщо къмъ казаното. Народътъ чрѣзъ парламента е далъ 100 л. пенсия, която не е намалена, слѣдователно, тя има и днесъ това право да я получава, а вие искате, туй, което погрѣшно е изтеглено, да го вземете назадъ. Ето защо, азъ моля Народното събрание въ този случай да не се противопоставяме на прѣдложението на г. Абрашева и да се съгласи съ мнѣнието на г. министра на финанситѣ, да не се търси цѣлата тази сума.

Докладчикъ И. Толевъ: Г. г. народни прѣдставители! По поводъ на казаното отъ г. Петранова, ще обясня само това, че намалението е трѣбвало да стане съгласно самото рѣшение на Народното събрание.

Прѣдъ видъ на тия съображения, които се изложиха, допълнени, както отъ г. министра на финанситѣ, така и отъ прѣждеговорившитѣ оратори, които съображения напълно съотвѣтствуватъ на всички писмени документи, прѣдставени за заслугитѣ на покойния Христо Карагѣзовъ, азъ заявявамъ, макаръ да не съмъ взелъ мнѣнието на другаритѣ си отъ комисията, че приемамъ прѣдложението на г. министра на финанситѣ.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ прѣдложението на г. Абрашева да се опрости на просителката цѣлата

надвзета сума, което усвоиха и г. министърътъ на финанситѣ и г. докладчикътъ, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Засѣданието ще продължи точно въ два часѣтъ послѣ обѣдъ.

(Слѣдъ пладне)

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: (Звъни) Засѣданието продължава.

Моля г. докладчика на прошетарната комисия да продължи доклада си.

Докладчикъ И. Толевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще ви докладвамъ заявлението на г. Георги П. Христовъ, което се намира въ списъкъ IX, подъ № 1.675. Той моли Народното събрание да му се опрости военниятъ данѣкъ, съ който е билъ обложенъ прѣзъ 1909, 1910 и 1911 г., прѣзъ което врѣме той се е намиралъ затворенъ и изпратенъ на заточение въ Мала-Азия. За да докаже истинността на това обстоятелство, че дѣйствително прѣзъ това врѣме той е билъ арестуванъ въ Турско и слѣдъ това осъденъ на доживотенъ крѣпостенъ затворъ и изпратенъ на заточение въ Мала-Азия, прѣдставилъ е едно удостоверение отъ Министерството на външнитѣ дѣла и на изповѣданията, отъ което дѣйствително се установява, че по политически причини е билъ арестуванъ на два пѣти, прѣзъ ноемврий 1909 г. и септемврий 1910 г. и е билъ изпратенъ на заточение прѣзъ мартъ 1911 г. въ Мала-Азия, отдѣто се е избавилъ съ бѣгство прѣзъ ноемврий сѣщата година.

Комисията, като разгледа просбата на този просителъ и взе прѣдъ видъ прѣдставенитѣ доказателства, намѣри, че е справедливо да му се опрости военниятъ данѣкъ прѣзъ това врѣме, прѣзъ което той е билъ арестуванъ и изпратенъ на заточение, но само за двѣ години, за 1909 г. и 1910 г., тъй като прѣзъ 1911 г. той се е спасилъ отъ заточение и е дошълъ пакъ въ България.

В. Кознички: Разбира се, арестуванъ по политически причини.

Докладчикъ И. Толевъ: Казахъ това. Ходатайствувамъ, прочее, да приемете това рѣшение на прошетарната комисия.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ това рѣшение на прошетарната комисия, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Моля докладчика г. Георги Шиварова да докладва.

Докладчикъ Г. Шиваровъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще докладвамъ заявление № 1.661 отъ списъкъ IX. Йотка М. Петрова, софийска жителка, е подала заявление до Народното събрание, съ което моли да ѝ се повърне отнетата ѝ каменовжлена мина подъ наименование „Царъ-Крумъ“, която се намира въ землището на с. Реброво, Софийска околия. За да се ориентира добръ народното прѣдставителство, считамъ за нужно да разкажа историята на тази работа. Покойниятъ мжжъ на Йотка Петрова, Марко Петровъ, е подалъ заявление още прѣзъ 1909 г. въ Министерския съвѣтъ, като е искалъ да му се даде концесия за казаната мина „Царъ-Крумъ“, и Министерскиятъ съвѣтъ, като е разгледалъ всички документи на покойния Петровъ, е рѣшилъ, съгласно закона за минитѣ, да му се даде концесията. Покойниятъ Петровъ дълго врѣме е разработвалъ тази мина, и тъкмо, когато е била въ своя развой, за нещастие на него и на неговото сѣмейство, той пада и умира. Не слѣдъ дълго врѣме умира и единствениятъ

му синъ и остава просителката Йотка Петрова, заедно съ двѣ малки момичета за наследници. Тѣ не могатъ да издържатъ мината, прѣстанаха сѣ да плащатъ и даждията и, съгласно закона за минитѣ, тогавашното Министерство на търговията и земледѣлието отнема правото на експлоатация отъ рѣцѣтъ на наследниците на покойния Петровъ. Просителката Йотка Петрова, като вижда, че мината ѝ е отнета, обръща се най-сетѣ къмъ Народното събрание, като моли да ѝ се повърне мината и да ѝ се даде единъ годъшенъ срокъ за изплащането на всички даждия, произхождащи отъ тѣзи години, прѣвъ които не е могла да плаща, на една сума отъ около петъ хиляди лева.

Промисловата комисия се занимава съ туй заявление и го изпрати за мнѣние въ респективното Министерство на търговията, промишлеността и труда. Мнѣнието на туй министерство е: да се повърне мината на наследниците на покойния Марко Петровъ, а не само на Йотка Петрова, и да се събератъ дължимитѣ данѣци.

Комисията, като разгледа прошенето и като взема прѣдъ видъ материалното състояние и сѣмевното положение на просителката, рѣши: да се събере тази сума, произхождаща отъ данѣци, но не издѣлватъ, а въ срокъ отъ двѣ години, по 2.500 л., и да се отстъпи мината на наследниците на покойния Петровъ, като собственици на експлоатацията. Азъ, като докладчикъ на комисията, отъ нейно име моля Народното събрание да признае Йотка Петрова, заедно съ наследниците, за стопани на тази мина.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣевъ: Има думата г. Стоянъ Бурмовъ.

С. Бурмовъ: Азъ мисля, г. г. народни прѣдставители, че не трѣбва да приемемъ това прѣдложение на комисията, защото приемането му би значело да измѣнимъ или да заобиколимъ специалния законъ. Покойниятъ мъжъ на просителката, който е ималъ тази концесия, не е могълъ да я реализира въ прѣвидения срокъ, не е изпълнилъ условията, при които я е получилъ. Това е единъ специаленъ законъ, който прѣдвижда тия условия, и ако по този пѣтъ, чрезъ едно прошение, ние приемемъ това, което иска комисията или просителката, то значи да измѣнимъ закона, защото ще се намѣрятъ много други, които не сж могли да успѣятъ наврѣме да направятъ туй, което изисква законътъ, когато сж получили една концесия, да ви намѣрятъ колкото искате причини, само за да не изгубятъ концесията, и законътъ ще остане неприложенъ въ такива случаи. Азъ мисля, че, прѣди всичко, ние не трѣбва да допускаме да се заобикалятъ по такъвъ единъ начинъ законитѣ и не би трѣбвало да допускаме да се измѣнятъ по такъвъ начинъ, защото едното е равносильно съ другото. Съжалявамъ, че сѣмевството е изпаднало въ такава нещастие, съжалявамъ, че мъжътъ се е поминалъ, но законътъ не може да прави милости, и ние още по-малко би трѣбвало да ги правимъ. Азъ мисля, че Народното събрание не е едно благотворително дружество, което ще раздава за смѣтка на държавата каквото намѣри. Законътъ е законъ, и най-напрѣдъ ние трѣбва да го пазимъ отъ заобикаляне. Понеже не сж изпълнени всички тѣзи условия, които концесионерътъ, по силата на специалния законъ, е билъ длъженъ да изпълни, и сж изтекли всички срокове, той е изгубилъ правата си и сега държавата не може да се връща назадъ и да дава туй, което е отнето по силата на закона. Това, което имаме по силата на закона, не трѣбва да го даваме по този пѣтъ, чрезъ едно рѣшение, чрезъ едно вдигане на ръка въ сѣбота. Азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да гласуватъ противъ.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣевъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Шиваровъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ казвахъ, че за да не бѣде изправна прѣмата наследница на покойния Марко Петровъ въ изплащане даждията на мината „Крумъ“, причината е, че умира мъжътъ ѝ, умира и единствениятъ ѝ синъ, и тя остава вдовица съ двѣ малолѣтни дѣца. Това сѣмейство е похарчило повече отъ 60—70 хиляди лева за разработване на тая каменоважлена мина и азъ мисля, че народното прѣдставителство нѣма да направи грѣхъ и прѣстъпление, ако вдигне ръка и даде право на тѣзи наследници да бждатъ стопани на тая мина. Не е само този конкретенъ случай, а има цѣла серия такива случаи, и ако респективното министерство се ангажира да вземе експлоатацията на минитѣ отъ подобенъ характеръ, то ще влѣзе въ единъ чикмакъ сомакъ. Мнѣнието на респективното министерство е доста добръ и обстойно мотивирано, и азъ счетохъ за ненужно да го чета, защото мислѣхъ, че съмъ добръ разбралъ отъ почитаемото народно прѣдставителство. При наличността на тѣзи жертви, които е направило това сѣмейство, азъ мисля, че то заслужава вниманието на народното прѣдставителство. Слава Богу, ние виждаме колко е розово положението на тѣзи, които иматъ въ България било каменоважлени, било други мини — почти всички сж на фалитъ. Въместо да отиваме да насърчаваме експлоатирането на подземнитѣ богатства, ние — не зная какъ да кажа — . . .

С. Бурмовъ: Трѣбва да измѣнимъ закона, да прѣдвидимъ по-добри условия и по-големи срокове.

Докладчикъ Г. Шиваровъ: Какво иска просителката? — „Понеже съмъ похарчила толкова пари, върнете ми правото на собственост. Задължавамъ се да изплатя всички даждия“. Тѣй че, никакво прѣдложение за опрощение нито на сантимъ не се внася въ Народното събрание.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣевъ: Има думата търновскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Никола Константиновъ.

Н. Константиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че въ случая отъ насъ се иска да напишемъ единъ законъ специално за едного човѣка, а законитѣ въ държавата се пишатъ за всичкитѣ подданици, за всичкитѣ граждани на България. Ако министърътъ на търговията, промишлеността и труда е намѣрвалъ, че трѣбва да бѣде удовлетворена просителката, той можеше, по силата на закона, самъ да даде туй удовлетворение на молбата ѝ, и бѣше длъженъ да направи това нѣщо. Да иска, обаче, г. министърътъ, Народното събрание само да нарушава съществуващитѣ закони, мисля, че не е хубаво. Добръ ще бѣде, ако искането почива на законни основи, самъ министърътъ да го удовлетвори. Ако просителката дѣйствиително е проорочила нѣкои срокове и не е отговорила, поради смъртта на мъжа си, въ нѣкои отношения на изискванията на закона, не съмъ противъ да ѝ възстановимъ тѣзи срокове, ако тя иска възстановление на нѣкакви срокове. Обаче, отъ туй, което г. докладчикътъ ни каза, азъ разбрахъ, че тя иска да ѝ се даде мината обратно, да се възстанови въ сѣщото положение, въ каквото е дадена най-напрѣдъ, съ задължение да заплати тия даждия, които тя, въ течение на нѣколко години, не е могла да плати. Поради туй азъ казвамъ: за да не бѣде Народното събрание нарушителъ на самитѣ закони, които то прави, добръ ще бѣде, ако молбата почива

на законно основание, самъ г. министърът да я удовлетвори, да не прави Народното събрание съучастникъ въ туй, защото не е негова работа. Ако ли пъкъ министърът не е компетентенъ да разрѣши тоя въпросъ, тогава нека просителката направи молбата си не въ такъвъ смисълъ, въ какъвто ни докладва г. докладчикътъ, а въ смисълъ: да иска или милостъ, или възстановяване на срокъ, или прощаване, или друго, каквото Народното събрание може и трѣбва да ѝ даде. Ако министърътъ намѣри за добръ, може да сезира Народното събрание съ специално предложение, съ което да възстанови срока, който прѣчи, за да бѣде удовлетворена просителката.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата трѣнскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Георги Т. Пѣевъ.

Г. Т. Пѣевъ: Г. г. народни прѣдставители! На пръвъ погледъ разрѣшението на този въпросъ, какъ би могло Народното събрание да възстанови едни изгубени права, особено когато тѣ сж концесии и когато тѣ сж придобити по силата на единъ специаленъ законъ, дѣйствително, прави голѣмо впечатление. Но азъ бързамъ тутакси да се противопоставя на възраженията на г. г. Бурмова и Константинова, защото тѣ не знаятъ една промѣна, която стана въ закона за минитѣ. По стария режимъ на закона за минитѣ — до 1906 или 1907 г., ако се не лѣжа — плащаше се за добитъ концесия 3 л. на хектаръ за каменни въглища и 4 л. за металическа руда. Ако въ опредѣления срокъ концесионерътъ не заплати берията, държавата има право, чрѣзъ постановление на Министерския съвѣтъ, да отнеме концесията. Тазн мѣрка, прѣдвидена въ стария законъ, се намѣри за твърдѣ опасна по отношение на едно толкова сериозно дѣло, каквото е минното, защото е съпроводено съ много рискове, и затова при измѣнението на закона за минитѣ се прѣдвидѣ, когато концесионерътъ не заплати берията, тя да се събира по правилата, по които се събиратъ данъцитѣ, но не да се отнема самата концесия.

Прѣдметната концесия за каменовъглената мина „Крумъ“ е добитъ при старото положение. По-напрѣдъ концесията бѣха за 99 години, а новиятъ законъ дава на вѣчно използване богатствата на една мина. Тази привилегия бѣше дадена и на онѣзи концесии, които бѣха добити при стария законъ. Азъ мисля, че ще бѣде логично да вземемъ едно рѣшение, да възстановимъ правата на първитѣ притежатели на тази концесия, изгубена при условията, които г. докладчикътъ изложи тукъ, за да се ползватъ и тѣ отъ тѣзи облаги, отъ тѣзи привилегии, които дава новиятъ законъ за минитѣ.

Независимо отъ това, азъ бързамъ да кажа, че когато се говори за мини въ България, не трѣбва въ нашето въображение да се рисува нѣкакво грамадно богатство, което напътѣ концесионери използватъ. Ако има дѣло, въ което да има най-много рискове, най-много нещастия да сж станали, това е минното дѣло. Досега държавата е стояла безучастна къмъ поопрението на това дѣло. Когато се касае да възстановимъ правата на единъ концесионеръ, азъ мисля, че можемъ да направимъ това съ спокойна свѣстъ. Въ туй отношение азъ поддържамъ прѣдложението на г. докладчика и моля почитаемото Народното събрание да се съгласи да се възстановятъ концесионнитѣ права на първитѣ притежатели на мината „Крумъ“, за да могатъ да направятъ нѣщо съ тази мина.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата ямболскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Петко Теодоровъ.

П. Теодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! По стария законъ за минитѣ, всѣки единъ концесионеръ бѣше длъженъ да си внесе берията въ извѣстни срокове, защото, иначе, мината му се отнемаше. Споредъ новия законъ, който дѣйствува отъ двѣ години, това постановление се отмѣни въ смисълъ, че който не си заплати берията за концесията, ще бѣде прѣслѣдванъ по екзекутивенъ начинъ, и може да се продаде не самата негова концесия, но и всички негови имуществъ, обаче, съ невнасянето на берията, правото на концесия не се отнема.

Случаятъ, който сега ни се прѣдставя, е подъ дѣйствието на стария законъ, споредъ който, ако концесионерътъ не внесе берията, държавата му отнема концесията. Какъвъ обектъ прѣдставя сама по себе си въпросната концесия? Притежателятъ ѝ е дарили по своя инициатива извѣстна мѣстностъ, заповѣдъ е периметърътъ, правилъ е всички необходими разноси и доказалъ е прѣдъ държавата, че тукъ, въ това мѣсто, се намиратъ извѣстни мѣстонахождения, които могатъ да бѣдатъ прѣдметъ на експлоатация. До него никое друго лице не се е погрижило, не се е замислило, че тамъ, на онова мѣсто, въ с. Реброво може да излезе една каменовъглена мина. Това лице, благодарение на своя трудъ и на своитѣ сръдства, създава за държавата извѣстенъ доходъ около 2.000 л. ежегодно отъ берия за концесията. Значи, държавата, освѣнъ дѣто е заплатила общественния редъ за правомѣрното владѣние на концесията отъ концесионера, не е внесла нищо друго за тази концесия, а дарилиятъ ѝ, който е харчилъ и създавалъ нейната стойностъ. Сега, дарилиятъ не е могълъ да заплати берията си и концесията му е отнета. Ако Народното събрание, въ името на справедливостта, гласува да му се повърне тази концесия, като заплати берията, ще направи ли нѣкое особено благодарение, ще създаде ли нѣкаква привилегия за това лице? Не, ще му възвърне само едни права, спечелени лично отъ него, на основание закона за минитѣ, върху едно имущество, отъ което държавата никога не е мислила, че може да излезе нѣщо. И менѣ ми се струва, че въ това отношение ние ще извършимъ актъ на една голѣма справедливостъ спрямо неизправния концесионеръ, ако дадемъ възможностъ на неговото сѣмейство да издѣлжи сумата и да си получи концесията. За да не се дава лошо тълкуване на искането, азъ ще прибавя и това, че лицето ще трѣбва да заплати не само всички незаплатени своевременно берии, но и всички послѣдующи берии за врѣмето, откогато е отнета концесията, до деня, когато я приеме обратно, т. е. да се смѣта, че и прѣзъ врѣмето, когато е отнета концесията, е продължавало неплащането на берията.

Кой е компетентниятъ да разрѣши този въпросъ, кой е компетентниятъ да повърне тази концесия на концесионера. Менѣ ми се струва, че не е респективниятъ министъръ, както г. Константиновъ искаше да каже. Наистина, отнемането на концесията е станало съ едно министерско разпорѣждане, но то е станало на основание на извѣстенъ законъ. Значи, за да се отмѣни това министерско разпорѣждане, трѣбва да се наруши съществующиятъ законъ, по силата на който е издадено постановлението, нѣщо, което министърътъ и Министерскиятъ съвѣтъ не могатъ да направятъ. Тукъ се касае въпросътъ за възстановяване на едни законно загубени права, които може да възстанови само Народното събрание. Ето защо, азъ мисля, че Народното събрание е именно учрѣдението въ България, което може да удовлетвори искането на просителката, което, споредъ мене, е напълно справедливо. Държавата, като признае тѣзи права, абсолютно нищо не губи, а наопаки, дава възможностъ

на дириращия да продължава да работи върху едно имуществено, което той смята, че е цъпно.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата севлиевскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Петъръ Пешевъ.

П. Пешевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ тукъ не се касае до справедливостъ или несправедливостъ, а се касае да се произнесемъ, дали едно лице е загубило правата си или не е ги загубило, и да възстановимъ нѣкакви си права, като тълкуваме закона. Значи, ние се канимъ да влѣземъ въ ролята на изпълнителната властъ и въ ролята на съдебната властъ, да се произнесемъ по тълкуването на извѣстенъ законъ, и да се произнесемъ по въпроса: дали едно лице е загубило правата си, или не е ги загубило. Това не е работа на Народното събрание, защото на какво ще се обърнемъ ние? Ние ще си присвоимъ правата на изпълнителната властъ, правата на съдебната властъ, ще рѣшаваме: кое е право, кое е криво, кое е справедливо, кое не е справедливо, въпроси изъ областта на гражданското право. Това би ни завлѣкло далечъ и би ни прѣобърнало въ едно сѣдилище да разрѣшаваме въпроси за правата на хората, които сж загубили тия права прѣдъ министерството, прѣдъ администрацията, или прѣдъ сѣдилищата. Нека това лице, което мисли, че по новия законъ не е загубило правата си, да се отнесе до надлежното министерство, което, увѣренъ съмъ, ще се произнесе по справедливостъ. Ако то види, че държавата съ това нищо не губи, и ако законътъ позволява възстановяване на права, ще му ги възстанови. Но това не е наше право, не е наша длъжностъ, и ние не можемъ да влизаме въ разискване на такива частноправни отношения между държавата и гражданитѣ. Нека министерството вземе актъ отъ нашиятъ разисквания и, ако намѣри, че това лице по новия законъ не губи никакво право, по силата на това тълкуване ще му възстанови правото на концесия. Ако ли министерството изтъква закона обратно, лицето ще се отнесе до сѣдилището и тамъ ще добие своето право. Ето защо азъ мисля, че Народното събрание трѣбва да остави безъ разглеждане настоящата молба, а надлежното министерство да вземе актъ отъ нашиятъ разисквания и въ кръга на своитѣ права, ако туи искане на лицето е справедливо, ако новиятъ законъ запазва и възстановява тия права на лицето, нека му ги възстанови. Нѣмамъ нищо противъ лицето, което не познавамъ, пѣмамъ нищо противъ да бъде удовлетворено по справедливостъ, но да бъде удовлетворено по надлежния редъ и отъ надлежното мѣсто. Тукъ, обаче, не е мѣстото да се занимаваме съ такива разисквания, кой има право и кой нѣма, защото можемъ да събереме.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Христо Поповъ.

Х. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Вие помнете какво рѣшихме завчера по заявлението на Хранова. По моето мнѣние, това засѣдание бѣше историческо: ние турихме граница между законодателната и изпълнителната власти. Благодарение на особенитѣ усилия на г. министра на финанситѣ, вие приехте това начало, и азъ мисля, че XV-то обикновено Народно събрание ще се гордѣе съ него; ако това начало не се оцѣни сега, ще дойде врѣме, когато ще се цѣни много. Ние трѣбва единъжъ-завинаги да туримъ граница между изпълнителната и законодателната власти, защото само тогава ще можемъ да очакваме правовъ редъ въ тази страна.

Ако вие всеки день навлизате въ областта на сѣдитиѣ, въ областта на административното право, нѣма никога да има редъ въ тази страна. Затуй тѣзи, които искатъ Народното събрание да рѣши настоящия въпросъ, трѣбва да се попитатъ: е ли той отъ компетентността на Народното събрание или не. Азъ отговарямъ, че не е, съгласно чл. чл. 106, 107, 119—126 отъ конституцията, дѣто изрично сж прѣдвидени случаи, когато ние можемъ да рѣшаваме върху конкретни случаи, които не влизатъ въ областта на законодателната властъ. Вънъ отъ тѣхъ ние нѣмаме никакво право да рѣшаваме. Затуй, казвамъ, настоящиятъ въпросъ е въпросъ, който не влиза нито въ законодателната, нито даже въ съдебната областъ, той е отъ областта на административното право и нека си го рѣши изпълнителната властъ. Министритѣ не сж тамъ за украшение, а трѣбва да рѣшаватъ тия въпроси и да отговарятъ единъ день прѣдъ Държавния сѣдъ, ако не ги рѣшатъ тѣй, както законитѣ искатъ. По-остойнно, моля ви се, всеки министъръ, който се оствани какъ да рѣши извѣстенъ въпросъ, току влиза тукъ и прѣдоставя на насъ, ние да рѣшимъ въпроса, за да не бъде той отговоренъ тогава. По моето мнѣние, той и тогава е отговоренъ, както говори по този въпросъ завчера и г. министърътъ на финанситѣ. Но понеже у насъ е въведена практиката, че щомъ Народното събрание рѣши единъ въпросъ, никой министъръ не отговаря, затова тѣзи въпроси ги внасятъ тукъ. Единъжъ пакъ завинаги трѣбва да научимъ нашиятъ министри и изобщо хората, които искатъ да помагатъ на своитѣ ближни, да имъ помагатъ по пътя, който е прѣдвиденъ въ закона, защото, иначе, ние нѣма да бъдемъ справедливи парламентъ. Този въпросъ е отъ сферата на чисто изпълнителната властъ и азъ ще гласувамъ противъ разрѣшението му тукъ и ще помоля почтеномъ Събрание, което иска единъжъ-завинаги да опази това начало, което завчера прие и което го отличава отъ другитѣ Събрания, да устои на него и да каже по принципъ — азъ не познавамъ лицето — това лице да се обърне къмъ изпълнителната властъ. Изгубилъ ли е нѣкой правата си, ще ги губи, защото има закони и както всеки гражданинъ ги губи, така ще ги изгуби и той; могатъ ли да му се възстановятъ по закона, ще му се възстановятъ, ако отговаря на тия условия, които законодателятъ е опрѣдѣлилъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Никой не иска думата. Ще пристъпимъ къмъ гласуване.

Има едно прѣдложение да не се взема никакво рѣшение по това прошение, а да се прѣприати на изпълнителната властъ. Ще туря на гласуване най-напрѣдъ него, защото то не изчерпва въпроса.

Които г. г. народни прѣдставители приематъ прѣдложението на г. Попева: да не се взема никакво рѣшение, да не се произнася Народното събрание по този въпросъ, а той да се прѣприати на респективното министерство за разглеждане и рѣшение, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събраието приема.

Д. Ганчевъ: Мнѣшество о.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Понеже резултатътъ отъ гласуването се оспорва, моля г. г. народнитѣ прѣдставители да гласуватъ още единъжъ пакъ.

Които г. г. народни прѣдставители сж съгласни да не се взема никакво рѣшение по въпроса, а да се прѣприати за разглеждане и рѣшение въ респективното министерство, моля, да си вдигнатъ ржката.

Моля г. квестора да прѣброи числото на гласовете.

Квесторъ Н. Козаревъ: (Слѣдъ прѣброяването) Гласували 52 души.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Болшинство. Събранието приема.

Понеже нѣма какво друго да се докладва отъ страна на прошектариата комисија, моля г. секретаря да прочете на трето четене законопроектитѣ по реда, по който тѣ сѣ поставени въ дневния редъ.

Секретаръ Н. Начевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за построяването на желѣзнопътната линия Тулово—Казанлъкъ.

„Членъ единственъ. Натоварва се правителството да отдаде на търгъ по единични цѣни, чрезъ отдѣлни прѣдприятия, построяката на желѣзнопътната линия Тулово—Казанлъкъ, като за тая цѣль му се разрѣшава единъ кредитъ отъ 1.200.000 л.“

Нѣма постъпило никакво прѣдложение.

Н. Константиновъ: Искамъ думата.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Никола Константиновъ.

Н. Константиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Както знаете, този законопроектъ се чете по спѣшност на първо и второ четене веднага, като г. министрътъ каза, че слѣдъ това комисията ще се събере, за да го съгласува съ чл. 18 отъ закона за отчетността по бюджета. Комисията се събра тази сутринъ и тогава се направиха нѣкои прибавки. Така че натоварениятъ докладчикъ на комисията би трѣбвало да докладва този законопроектъ, както и другия — за образуването на двѣ инженерни бригади.

Секретаръ Н. Начевъ: Да, ама това трѣбва да стане съ прѣдложение.

В. Кознички: Нѣма нужда отъ прѣдложение.

Секретаръ Н. Начевъ: Трето четене е и трѣбва ново прѣдложение. Не може така.

Министръ А. Франгя: Г. докладчика го нѣма. Азъ ще моля да бѣде повиканъ, и той ще ви каже какво сме направили.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: За да не губимъ врѣме ще минемъ по-нататъкъ.

Има думата г. Петъръ Пешевъ.

П. Пешевъ: Понеже на трето четене изглежда да сѣ направени поправки, съгласно правилника, комисията не може отъ само себе си да ги докладва, а трѣбва отъ Събранието да излизе прѣдложение за поправка и допълнение.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Моля г. секретаря да прочете на трето четене законопроекта за изплащане заплатата и гарнизоннитѣ пари на генералъ-майоръ Никифоровъ и полковникъ Хесапчиевъ.

Секретаръ Н. Начевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за изплащане заплатата и гарнизоннитѣ пари на генералъ майоръ Никифоровъ и полковникъ (сега генералъ-майоръ) Хесапчиевъ прѣвъ врѣмето, когато сѣ намирали въ разпореждане на Министерството на войната.

„Чл. 1. Разрѣшава се да се плати заплатата, съответствуваща по чина, на генералъ-майоръ Ники-

форовъ и на полковникъ (сега генералъ-майоръ) Хесапчиевъ и гарнизонни пари на двамата, за всичкото врѣме, прѣвъ което тѣ сѣ намирали въ разпореждането на Министерството на войната, като офицери на дѣйствителна служба, до уволнението имъ или до новоназначението имъ на длѣжност прѣвъ 1910 и 1911 г.

„Чл. 2. Разрѣшава се свѣрхсметенъ кредитъ по Министерството на войната на сума 6.442 л. 39 ст., съ който да се изплатятъ заплатитѣ и гарнизоннитѣ пари на поименованитѣ въ чл. 1 офицери, за 1910 и 1911 г.

„Чл. 3. Този свѣрхсметенъ кредитъ да се покрие отъ редовнитѣ приходи на бюджета за 1911 г. и да се отнесе къмъ бюджета за сѣщата година.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ на трето четене законопроекта за изплащане заплатата и гарнизоннитѣ пари на генералъ-майоръ Никифоровъ и полковникъ Хесапчиевъ за прѣвъ врѣмето, когато сѣ намирали въ разпореждане на Министерството на войната, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Прѣди да прѣмине по-нататъкъ отъ дневния редъ, ще съобща на г. г. народнитѣ прѣдставители, че е постъпилъ законопроектъ за опрощение сумата 212.097'65 л. държавни данъци, дължими отъ не-сѣстоятелни и неспѣшествуещи данъкоплатци, който законопроектъ разпоредихъ да се раздаде на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще бѣде туренъ на дневенъ редъ за слѣдующото заседание.

Приставаме къмъ продължение дебатитѣ по законопроекта за допълнение чл. 272 отъ търговския законъ.

Министръ Т. Теодоровъ: Поради отсъствието на г. министра на правосъдието нека да се мине на слѣдующата точка отъ дневния редъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Понеже отсъствува респективниятъ министръ ще прѣскокнемъ буква б, както и букви в, г и д отъ дневния редъ.

Моля г. докладчика да прочете на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за приложение общата митническа тарифа.

Министръ Т. Теодоровъ: Азъ ще моля почитаемото Народно събрание да гласува на второ четене законопроекта за взривнитѣ вещества и оржията, който е отъ спѣшенъ характеръ. Г. министрътъ ще дойде сега.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Прѣминаваме къмъ второ четене на законопроекта за взривнитѣ вещества и оржията.

Моля докладчика г. Георги Долапчиевъ да го докладва.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за взривнитѣ вещества и оржията.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ заглавieto на законопроекта тѣй, както се прочете, моля да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Общи наредби.

„Чл. 1. Разпореденията на настоящия законъ се отнасятъ до фабрикуването, употреблението и търгуването на взривнитѣ вещества, оржия и патрони,

фабрикувани въ царството или внасяни отвън, освѣнъ ония, фабрикувани въ държавни фабрики или внасяни отвън за нуждитъ на войската."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 1 тѣй, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

"Чл. 2. Къмъ взривнитъ вещества принадлежатъ всички ония вещества, които, при извѣстни условия, могатъ моментално да се разложатъ (разпадатъ) и проявятъ разрушително дѣйствио."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 2 тѣй, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

"Чл. 3. Оръжия, по смисъла на настоящия законъ, сѣ: пушки, револвери, пистолети, пищови, сабли, копия, шпаги, щикове, камни, ятагани, боксове и ба-
стони съ пищове или огнестрѣлно оръжие."

Комисията намѣри, че послѣдната дума „оръжие“, не отговаря на мисълта и за това я замѣни съ думата „приспособление“.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 3, съ това измѣнение, което е направила комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Дѣлъ I.

„Взривни вещества.

„Глава I.

„Фабрикуване.

"Чл. 4. Забранено е фабрикуването на каквито и да е количества взривни вещества безъ прѣдварително за това разрѣшение отъ Министерството на вътрѣшнитъ работи и народното здраве."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 4, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

"Чл. 5. Приготовленieto на малки количества взривни вещества, съ цѣлъ за изпитание, може да се разрѣши отъ министра на вътрѣшнитъ работи и народното здраве, само на лица, които съ своитъ химически познания прѣдставляватъ достатъчно гаранция за обществената безопасност."

"Изпитанията трѣбва да ставатъ лично отъ изобрѣтателя, като се прѣдизвѣстятъ полицейскитъ власти."

"Прѣдварителнитъ изпитания трѣбва да се извършватъ съ количества до единъ килограмъ, като общото количество за едно и сѣщо взривно вещество, за всички изпитания, не може да надминава 50 кгр. Съ приготвеното, за опитъ, взривно вещество подъ никакъвъ видъ не може да се търгува. Мѣстото, дѣто ще се приготвява, трѣбва прѣдварително да бѣде одобрено отъ държавенъ химикъ и инженеръ, опрѣдѣлени отъ Министерството на вътрѣшнитъ работи и народното здраве."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 5, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

"Чл. 6. Разрѣшение за фабрикуване на едно взривно вещество се иска съ заявление до министра на вътрѣшнитъ работи и народното здраве, придружено съ една такса отъ 200 л., за изпитателна комисия и разходите по изпитването."

"Подробно описание на взривното вещество на именованиято на химикалитъ, отъ които се приготвява, начинътъ на фабрикуването му и всички прѣдпазителни мѣрки при фабрикацията, както и процентитъ на съставнитъ елементи, се указватъ на комисията, опрѣдѣлена въ чл. 7."

"Наименованието на взривното вещество и пропорцията на съставнитъ му елементи, съобщени на комисията, оставатъ привилегия на изобрѣтателя."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 6, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

"Чл. 7. Разрѣшение за фабрикуване на едно взривно вещество се дава, слѣдъ като се подложи на всестранно изучаване и изпитване и бѣде признато за допустимо за употреба отъ една техническа комисия при Военното министерство, състояща се отъ двама офицери-специалисти по химията на експлозивитъ, единъ химикъ, единъ инженеръ-химикъ отъ Министерството на желѣзницитъ, пощитъ и телеграфитъ и единъ прѣдставителъ на Министерството на вътрѣшнитъ работи и народното здраве."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 7, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

"Чл. 8. Въ министерството се съхранява таблица, съставена отъ наименованията на разрѣшенитъ вече за фабрикуване взривни вещества, която ще служи за справка при проучване заявлението за фабрикуване новото взривно вещество, за да не би то да е вече разрѣшено."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 8, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

"Чл. 9. Никой нѣма право да внася въ царството изброенитъ въ приложената къмъ настоящия законъ таблица химикали, които служатъ за приготвяне на взривни вещества, освѣнъ ако тия химикали се употребяватъ въ медицината или въ друго нѣкое производство. Послѣднитъ се внасятъ въ опрѣдѣлени количества, съ разрѣшение на Министерството на вътрѣшнитъ работи и народното здраве."

"Производителитъ на взривни вещества иматъ право да внасятъ химикали за фабрикуване на разрѣшенитъ имъ такива и то само ония химикали, които влизатъ въ състава на произвежданото отъ тѣхъ взривно вещество."

"Забѣлѣжка. Химикалитъ, изброени въ таблицата, могатъ да се допълнятъ съ нови такива. Това допълване става съ заповѣдъ отъ министра на вътрѣшнитъ работи и народното здраве въ согласие съ министра на търговията, промышленностита и труда."

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 9, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 10. Никой не може да построи фабрика за взривни вещества прѣди да добие за това разрѣшение.

„Разрѣшението се дава отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве и въ него се означава: мѣстото, дѣто ще бѣде построена фабриката, и условията, които трѣбва да бѣдатъ спазени при построяването и експлоатирането ѝ.

„Това разрѣшение се дава въз основа заключението на една комисиия, състояща се отъ прѣдставители на Министерствата на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, войната, общественитѣ сгради и търговията, промишлеността и труда.“

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 10, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 11. Заявления за построяване фабрики за взривни вещества се подаватъ до министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, чрезъ окръжния управителъ, а въ столицата — градоначалника, като се придружаватъ отъ: а) планъ на мѣстото (1:5000), съ означение разстоянието отъ околнитѣ сгради (обитаеми и необитаеми), пѣтищата, железницитѣ, рѣкитѣ и водопроводитѣ, въ пространството отъ 2 км., разположеното на разнитѣ постройкы, тѣхното прѣдзначение и разстоянието помежду имъ; б) подробенъ планъ за вътрѣшното разпрѣдѣление на всѣка постройка, указване прѣднизателнитѣ срѣдства противъ нещастни случаи за живота на работницитѣ, и в) свидѣтелство за честностъ.

„Въ заявлението ще се укаже още и най-големото число работници, които ще работятъ въ всѣка постройка.“

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 11, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 12. Окрѣжниятъ управителъ или градоначалникътъ, прѣди да изпрати заявлението въ Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, обявява въ всички населени мѣста, въ единъ районъ отъ 6 км., за искането позволение за построяване фабрика за взривни вещества, за да могатъ заинтересованитѣ лица и учрѣждения да направятъ възражения.

„Срокътъ за подаване възражения е единъ мѣсецъ; подаденитѣ слѣдъ този срокъ се оставятъ безъ внимание.“

Комисията замѣни послѣдната дума „внимание“ съ „разглеждане“.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 12, съ измѣнението, направено отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 13. Не по-късно отъ 15 дни, слѣдъ изтичане на горния срокъ, окръжниятъ управителъ, съвмѣстно съ окръжния инженеръ, отиватъ на самото мѣсто, разглеждатъ постѣпилитѣ възражения, ако има такива, и даватъ мотивирано мнѣние, слѣдъ което пѣлата прѣписка се праща на министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, който, слѣдъ като чуе заключението на комисията по чл. 10 отъ настоящия законъ, дава или отказва да даде нужното разрѣшение.“

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 13, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 14. Слѣдъ окончателното свѣршване и инсталиране на фабриката, окръжниятъ управителъ или неговиятъ замѣстникъ, а въ столицата градоначалникътъ или помощникътъ му, провѣрва съ държавния инженеръ, да-ли постройката е извършена споредъ условията на разрѣшението и за намѣреното съставятъ протоколъ, който се изпраща на министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

„Въз основа на тоя протоколъ, министърътъ разрѣшава или отказва да разрѣши функционирането на фабриката.“

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 14, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 15. Допълнителни постройкы къмъ и въ фабриктѣ и измѣнения въ разположението на помѣщенията не могатъ да се правятъ, безъ особено за това разрѣшение отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.

„Въ такъвъ случай, фабрикантътъ подава мотивирано заявление, придружено съ планъ на измѣненіята, приподписанъ отъ техническия директоръ на фабриката, по което се произнася комисията, опрѣдѣлена въ чл. 10.“

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 15, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 16. Прѣди да почне фабриката да функционира, фабрикантътъ е длѣженъ да посочи за одобрение отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве лице, което ще бѣде технически директоръ на фабриката.

„Технически директоръ трѣбва да бѣде лице, което да има теоретическа и практическа подготовка общо по химия и специално по химия на експлозивитѣ или химикъ.

„Пиротехникитѣ не могатъ да бѣдатъ технически директори. Директорътъ трѣбва да живѣе при фабриката.“

Комисията, като разгледа втората алинея, измѣни я така: „Техническиятъ директоръ трѣбва да бѣде химикъ или пѣкъ лице, което да има теоретическа и практическа подготовка общо по химия и специално по химия на експлозивитѣ“.

Въ послѣдната алинея зачеркна думитѣ: „Пиротехникитѣ не могатъ да бѣдатъ технически директори“ и остава: „Директорътъ трѣбва да живѣе при фабриката“.

Прѣдседателствуващъ И. Пѣвъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Азъ тѣмо това щѣхъ да прѣдложа, което прѣдложи и г. докладчикътъ и бихъ молилъ г. министра да се съгласи тоже съ мене да се каже тукъ, въ протоколитѣ, че и пиротехникитѣ могатъ да бѣдатъ технически директори на такива фабрики, защото този въпросъ бѣше споренъ между заинтересованитѣ хора отъ категорията на пиротехникитѣ и химикитѣ. Въ министерството имаше доста не-

приятности още когато се съставяше този законопроект въ мое време. И тогава азъ разбрахъ, че, дѣйствително, когато се съставяше този законопроектъ, онѣзи, които бѣха членове въ тази комисија, като-че-ли искаха едни да се запазятъ, други да не се запазятъ и т. н., а между тѣмъ познанията и на пиротехниците сж също такива, както и на ония, които учатъ химия, . . .

Н. Апостоловъ: По-хубави даже.

М. Такевъ: . . . даже въ това отношение тѣ иматъ по-голяма специалностъ. Тѣй щото, добръ ще бѣде да се изкаже тукъ и г. министърътъ, какво разбира подъ тази фраза, понеже въпросътъ е билъ всѣкога споренъ у насъ. Подъ думитѣ „технически директоръ“ трѣбва да бѣде химикъ или пъкъ лице, което да има теоретическа и практическа подготовка общо по химия и специално по химия на експлозивитѣ, се разбира не само онзи, който може да каже: „Азъ съмъ свършилъ съ диплома химия“, но и тѣзи, които иматъ титлата „пиротехници“, защото сж хора, които се занимаватъ асж съ експлозивнитѣ вещества — това, което, собствено, и г. министърътъ признава, но понеже го признава мълчаливо, може да даде поводъ на различни тълкувания; а когато г. министърътъ каже, че подъ думата „химикъ“ се разбира и „пиротехникъ“, въпросътъ ще бѣде разрѣшенъ и нѣма да има споръ между никого.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Петко Кировъ.

П. Кировъ: Г. г. народни прѣдставители! Най-напрѣдъ ще кажа, че азъ зная, че въ законопроекта, който г. Такевъ бѣше направилъ миналата година — имамъ го на ръка — бѣше писано, че директоритѣ на фабричитѣ могатъ да бждатъ само химичи. Азъ не зная какви сж били неговитѣ съображения за това, но зная едно нѣщо, че когато химичитѣ отишли да му обясняватъ какво нѣщо е да бѣде човѣкъ директоръ на такова заведение, което всѣки пътъ е свързано съ опасности въ производството, тогава г. Такевъ се съгласилъ върху това положение. Когато се разглеждаше този законопроектъ въ комисията, азъ имахъ честта да присъствувамъ, тогава се даде това обяснение, че химичитѣ могатъ да бждатъ директори на барутни фабрики затуй, защото тѣ сж хора, които творятъ, тѣ не сж хора, които само манипулиратъ съ известна работа. Единъ технически директоръ е душата на работата. Той може да анализира самитѣ първични материяли, той може да прѣдпазва всѣко това, което става при фабрикацията, когато единъ пиротехникъ, както е казано тукъ, не може, разбира се, да направи това. Пиротехникътъ може само да манипулира, той не може да изобрѣтыва. Естествено е, че фразата, която комисията прие, щото, освѣтъ химичитѣ, да иматъ право да бждатъ технически директори на барутни фабрики и лица, които иматъ теоретическа и практическа подготовка общо по химия и специално по химия на експлозивитѣ, обхваща всѣки: въ нея влизатъ и пиротехниците и всѣки други лица, които иматъ такава подготовка. Но не може да се вземе единъ човѣкъ отъ улицата, който има само теоретическа подготовка и да се турн за директоръ на такава фабрика. Самитѣ притежатели на фабричитѣ, когато потърсятъ такъвъ човѣкъ, не ще съмнѣне, ще гледатъ да намѣрятъ човѣкъ подходящъ за тази работа, защото ако нѣкой пътъ сж ставали експлозии, нѣдѣйте забравя, че една частъ отъ тѣхъ се дължатъ на неподготвени хора, които има въ фабричитѣ. Затуй именно, споредъ духа на този законъ, се оставя на министра на вътрѣшнитѣ

работи да избира техническитѣ директори измежду лицата съ теоретическа и практическа подготовка, защото ако нѣматъ такава подготовка, били тѣ пиротехници или химичи, естествено е, че нѣма да бждатъ годни за тази работа. Тѣй че, подъ думитѣ „лица съ теоретическа и практическа подготовка“ се разбиратъ всѣки тия хора, които сж пиротехници, или такива, които сж изучавали известна частъ отъ тази наука и сж подготвени за тая работа, която е най-смѣщената работа въ една фабрика, за да могатъ да се прѣдотвратятъ каквито и да било експлозии или други нещастия, защото, не забравяйте, че въ такива фабрики е изложенъ живота на хората.

Та азъ моля Народното събрание да приеме резолюцията на члена тѣй, както е, защото тукъ е ясно казано, че и пиротехници могатъ да бждатъ директори на фабрики, само че трѣбва да има единъ контролъ надъ тия лица, тѣ трѣбва да бждатъ хора подготвени, а не хора, дошли случайно да ставатъ директори на фабрики.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата пловдивскитъ народенъ прѣдставителъ г. Никола Апостоловъ.

Н. Апостоловъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че трѣбва да бждемъ ясни въ закона, безъ да оставаме мѣсто за тълкувание. Тѣй, както се изрази прѣждеговорившиятъ г. Кировъ, би настѣпилъ единъ голѣмъ хаосъ въ разбирането, кои сж хора съ теоретическа и практическа подготовка по химия и специално по експлозивитѣ, и кои сж хората, които се наричатъ пиротехници. Ако пиротехниците сж дѣйствително такива лица, които сж вѣщи, свѣдуци по взривнитѣ вещества, сир., иматъ специална подготовка по фабрикацията на тия експлозии, нѣма защо да ни е страхъ да кажемъ изрично отъ трибуната или поне отъ мѣстото на г. министра, да се чуе, че тукъ, въ тази категория, влизатъ и лица, които се казватъ пиротехници. Какво значи „пиротехникъ“, г. г. народни прѣдставители? Тя е една чужда дума и както виждате е съставена отъ двѣ гръцки думи: пироеъ и техника; пироеъ значи огънь, а техника — изкуство.

П. Кировъ: Който изучава експлозивитѣ и химичалнитѣ.

М. Такевъ: Нека каже и г. министърътъ.

Н. Апостоловъ: Азъ ви казвамъ какво значатъ двѣтѣ чужди думи. Е добръ, ако има лица, които сж се специализирали нарочно по тѣзи експлозии, слѣдвали сж специални академии, специални курсове, защо Вие, г. Кировъ, желаете да ги лишите отъ правото да заематъ туй мѣсто, което се прѣдвижда въ чл. 16 и да го прѣдоставите изключително на лица, които, може-би, никога не сж виждали какъ се прави експлозивъ или какъ се манипулира съ него. Ето, напр., въ армията нѣма химикъ, който да се занимава съ експлозии; тамъ за приготвянето на експлозивитѣ сж поставени лица, които сж били командировани въ Петербургската академия специално по тия работи; тия офицери се казватъ пиротехници.

П. Кировъ: Не се казватъ така.

Н. Апостоловъ: Такова е тѣхното название — или инженери-техници или пиротехници. Е добръ, ако на единъ пиротехникъ въ армията е повѣренъ единъ грамаденъ складъ отъ взривни вещества, азъ не виждамъ защо да не може да бѣде директоръ на фабрика, дѣто се произвеждатъ отъ 2—3 хиляди килограма експлозии въ годината. Ще бждемъ много

несправедливи и всъщност има право да ни упрекне въ единствено експлозивизъм, въ една фаворизация на извънреден клас хора. Недѣйте ме кара да се впускамъ въ подробности, да соча имена на лица, които сж заинтересовани въ този експлозивизъм, съ който искате да запазите директорскитѣ мѣста само за химичитѣ, когато тѣзи мѣста могат да заематъ и хора, които сж много по-подготвени за тая цѣль и които се казватъ пиротехници.

Заради това азъ, заедно съ г. Такева, моля г. министра да заяви отъ мѣстото си, че тѣй, както е направила комисията, е постигнала добръ, понеже на-чало на втората алинея — „Пиротехничитѣ не могат да бѣдатъ технически директори“ — се подчерква, да се разбира, че пиротехничитѣ влизатъ въ прѣдшествующата алинея, именно въ категорията на химичитѣ съ специална теоретическа и практическа подготовка по експлозивитѣ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата търновскитѣ народенъ прѣдставителъ г. Кръстьо Попкрѣстевъ.

К. Попкрѣстевъ: Г. г. народни прѣдставители! И азъ се присѣдинявамъ къмъ мнѣнието на г. Такева, че не трѣбва да запазваме туй мѣсто „технически директори на барутна фабрика“ изключително за химичитѣ, защото тѣхната специалност не е пиротехниката, занимаване съ експлозивни вещества, и друго, защото при сега съществуващото положение има пиротехници, които управляватъ фабрики и твърди добръ ги управляватъ. Слѣдователно, нѣма никаква опасност за въ бъдеще, че ако тѣзи пиротехници продължават да ги управляватъ като директори на барутни фабрики, ще нанесатъ нѣкакви вреди било на обществото, било на тия фабрики.

Ето защо, азъ мисля, че тѣкмо тукъ е мѣстото да се каже не онова, което е писано въ алинея трета на чл. 16 отъ законопроекта: „Пиротехничитѣ не могат да бѣдатъ технически директори“, а обратното. И азъ не разбирамъ, защо това е вписано въ законопроекта.

П. Кировъ: То е отхвърлено.

К. Попкрѣстевъ: Зная, че е отхвърлено, но защо е турено? Та, искамъ да кажа, че тази алинея трѣбва да се измѣни въ противенъ смисълъ, именно, че пиротехничитѣ могат да бѣдатъ технически директори, като се изпусне само думата „не“. По такъв начинъ ще дадемъ право на хора, които сж се отдали на тази специалност, на пиротехниката, хора, които сж се готвили специално, които разбиратъ това и които именно творятъ, а не анализиратъ — защото работата на фабриканта е не да анализира, а да твори; анализътъ е нѣщо отдѣлно; химикътъ е, който анализира, туй е безспорно; той не твори, а пиротехникътъ твори...

П. Кировъ: Пиротехникътъ манипулира, а не твори.

К. Попкрѣстевъ: Пиротехничитѣ сж, които творятъ, а химичитѣ само анализиратъ. Туй е безспорно. Така че, тѣхното прѣдназначеніе е да бѣдатъ технически директори и нѣма смисълъ единъ законъ да имъ отнема това право, което вече сж добили и сж се ползували досега. Даже, както каза и единъ отъ прѣждеговорившитѣ тукъ, като-че-ли се съглежда желанието да се фаворизиратъ само известни фабрики въ ущърбъ на други, които вече съществуватъ. За да не става такава фаворизация, която не е въ интереса на дѣлото, менъ ми се струва, че е по-добръ да си останѣ старата редакция на члена, като въ послѣдната алинея се каже, „Пиротехничитѣ мо-

гат да бѣдатъ технически директори“, сир., като се изпусне само думата „не“ въ сегашната редакция. Азъ мисля, че г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи ще бѣде съгласенъ, защото отъ това нѣма да пострада дѣлото. Тѣй че, моето мнѣние е таково: пиротехничитѣ да могат да бѣдатъ технически директори на барутнитѣ фабрики.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Г. г. народни прѣдставители! Този е единъ отъ най-важнитѣ членове въ законопроекта и трѣбва да прибавя това, което г. докладчикътъ забрави да ви каже, че този законъ-проектъ е работенъ отъ най-виднитѣ специалисти по материята. Така щото, тая материя е прѣтеглена, тя е много техническа. Когато се дойде до този членъ, дѣйствително, имаше една борба на двѣ мнѣния: първото, което поддържа туй, което бѣше прѣдвидено въ законопроекта, а второто туй, което сега поддържа г. Попкрѣстевъ. Едни казватъ да запрѣтимъ на пиротехничитѣ да бѣдатъ директори, а други казваха да не имъ запрѣщаваме. Ние приехме едно срѣдно нѣщо, като изрично нито запрѣтываме, нито позволяваме на пиротехничитѣ. Тогава се яви положението, което г. Апостоловъ изтъкна, да не би да стане нѣкое смѣшаніе на понятията и по този начинъ да лишимъ нѣкои специалисти отъ правото да бѣдатъ технически директори на барутни фабрики. Нека сега тукъ да се обяснимъ. Въ една материя, като тая, дѣйствително, трѣбва да бѣдемъ, колкото е възможно, по-прецизни, но имайте прѣдъ видъ, че и самото понятие, изразено въ думата „пиротехника“, е доста разтежимо, особено както у насъ е достигнало да има това значение. У насъ пиротехничитѣ не сж винаги специалисти, които сж свършили нѣкое специално заведение въ странство, нѣкой институтъ тѣй, както спомена г. Апостоловъ.

Н. Апостоловъ: Има и такива.

Министъръ А. Людскановъ: Въ Русия артилерийската академия е съ специално отдѣление. У насъ пиротехничитѣ много цѣти сж хора, които иматъ 2—3 класа образование, а други, които нѣматъ и толкова, а иматъ повече практически познания. Подъ думата „пиротехници“ трѣбва да се разбира спрѣмо химичитѣ това, което, напр., е фелдшерътъ спрѣмо лѣкаря. У насъ фелдшеритѣ на много мѣста взематъ положението на лѣкаря, когато това не би трѣбвало да бѣде. Същото положение у насъ е и съ пиротехничитѣ. Докогато още нѣмаме достатъчно подготвени специалисти офицери по тази научна отрасль, която, г-да, напредва, а имаме нѣкакви пиротехници съ 2—3 класа образование, ние не можемъ по никой начинъ да замѣстимъ единъ специалностъ-техникъ съ нѣкакъв пиротехникъ. Ако има нѣкоя наука, която най-много напредва, тя е именно физиката и нейната отрасль — електричеството. Вие виждате накрая на законопроекта една листа колко химикали има тукъ, и всѣки день нови и нови химикали се изобрѣтватъ. За това въ прѣдния членъ се даде право на г. министра да допълни тоя списъкъ на химикалитѣ. Единъ пиротехникъ, който би ималъ само 2—3 класа образование, при служенето си въ известенъ воененъ арсеналъ или въ известни родове оружия може да достигне да има право да се назовава пиротехникъ, но това още не е академически титулъ, нито специални познания. Пиротехникъ, който не знае единъ чуждъ езикъ, за да може да слѣди литературата, сдѣла-ли би могълъ да направи нѣщо по материята. Обаче, за да не лишимъ много пиротехници, които може-би иматъ достатъчно теоретическа подготовка,

отъ правото да бждатъ технически директори, ние оставихме въпроса така, както е въ члена сега. Ние не затваряме портата на пиротехниците, както искатъ едни да кажатъ, че не могатъ да бждатъ директори, но не може да се приеме и туй, което каза г. Попкръстевъ, щото всички тѣ да могатъ да бждатъ директори. Това ще зависи отъ конкретния случай. Г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи е, който ще дава разрѣшение, въ зависимостъ отъ това, дали пиротехникътъ, който, може-би, на врѣмето е билъ само съ два-три класа, е служилъ въ войската при извѣстенъ арсеналъ, специализиралъ се е достатъчно, добилъ е познания и пр. Сега напр., ако азъ намѣря нѣкой добъръ пиротехникъ, който е технически директоръ на извѣстна фабрика; защо ще отида да го махна, че не билъ специалистъ отъ нѣкоя школа, че не билъ химикъ. Това ще се види отъ неговитѣ книжа, отъ неговата практика, отъ неговата дѣйностъ и т. н.

Ето защо азъ моля да приемете редакцията на члена така, както е, защото тя дава право на министра да прави изборъ.

Н. Апостоловъ: Разбира се, за всѣки единъ конкретенъ случай да се произнася.

Министъръ А. Людскановъ: Да, да; лично министърътъ ще се произнася.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Настоявате ли, г. Попкръстевъ, на Вашето прѣдложение?

К. Попкръстевъ: Щомъ могатъ да бждатъ и пиротехници директори, въ такъвъ случай азъ го оттеглямъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 16, съ измѣненіята, направени въ него отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава II.

„Устройството на фабриките за взривни вещества.

„Чл. 17. Фабрики за взривни вещества могатъ да се построяватъ само въ мѣсто, далечъ отъ обитаеми и необитаеми постройки, желѣзнопътни линии, шосета, плавателни рѣки и канали не по-малко отъ 1 км., а отъ междуселски лѣтища — не по-малко отъ 500 м.

„Това разстояние може да бжде и по-малко, ако позволява особната конфигурация на мѣстността — въ първия случай до 700 м., а въ втория — 300 м.

„За бѣлѣжка. Въ единъ и сѣщи районъ може да се построятъ двѣ фабрики съ различни или еднакви производства, но само на разстояние 2 км. отъ най-близкитѣ постройки на фабриктѣ.“

Въ забѣлѣжката, думитѣ „Въ единъ и сѣщи районъ“, комисията замѣни съ „Въ една и сѣща мѣстностъ“.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 17, съ това измѣнение, направено отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 18. Пѣлиятъ районъ на фабричнитѣ постройки трѣбва да бжде ограденъ съ бодливъ телъ високъ 2 м. — десетъ реда телъ наредени по-гъсто къмъ земята.

„Постройкитѣ, въ които се произвеждатъ или складиратъ взривнитѣ вещества, трѣбва, поотдѣлно, да

бждатъ оградени съ насипи високи 1 м. надъ постройкитѣ, съ наклонъ 1:1, ширина на короната 1 м. и пета най-малко 1 м. отъ постройката.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Азъ ще направя едно прѣдложение и не вѣрвамъ, г-да, че г. министърътъ ще има нѣщо противъ него. Понеже налитѣ фабрики сж още въ своя зародишъ и разносикитѣ за тѣхъ често пъти не покриватъ приходитѣ, които могатъ да се получатъ отъ тѣхъ, да ги задѣлжаваме да ограждатъ всичкия тѣхонъ районъ съ колове 2 м. високи и десетъ реда бодливъ телъ . . .

Н. Апостоловъ: Въ продължение на километри.

М. Такевъ: То се разбира. — . . . то ще каже да имъ прѣдизвикаме едни неимовѣрни разходи. Ето защо, менѣ ми се струва, че ще бжде добръ, ако това се съкрати наполовина, като се загради съ колове на височина 1 м. и съ 5—6 реда телъ. Защо да тургащ десетъ реда телъ и 2 м. колове да набивашъ? Вие знаете каква стойностъ иматъ тѣ. Затуй, менѣ ми се струва, че г. министърътъ нѣма да има нищо противъ, ако се намѣни и стане, вмѣсто 2 м., 1 м. Така бѣше и въ стария правилникъ, и вмѣсто десетъ реда телъ, да стане петъ или шестъ реда телъ. По този начинъ се намаляватъ наполовина разносикитѣ и тази е самата цѣль на моето прѣдложение. А пъкъ желанието да се постигне охраната на това мѣсто, за да не може нѣкой да прѣскочи вътрѣ, се постига, защото 1 м. телъ не може да се прѣскочи отъ едно дѣте.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Съжалявамъ, че не мога да се съглася съ искането на г. оратора. Ние имаме всичко на всичко десетъ фабрики въ България, а въ бждице трѣбва да се стараемъ да бждатъ тѣ и по-малко. Касае се за фабрикацията на взривни вещества и трѣбва да се взематъ всички мѣрки да се оградятъ фабриктѣ по такъвъ начинъ, щото тѣ да бждатъ най-малко щетни за околното население и за всѣкиго едного, който ще минава наблизо тамъ. Който прави подобна фабрика, той влага извѣстенъ капиталъ. Така че г. Такевъ не е правъ, като казва, че тия фабрики били много сиромашки. Има една или двѣ отъ тѣхъ, които сж слаби, но въ другитѣ сж вложени достатъчно капитали. Когато днесъ нашитѣ земледѣлци и селяни си ограждатъ своитѣ ниви съ телове, да заставимъ единъ, който прави такова заведение за взривни вещества, да огради фабриката си съ 2 м. бодливъ телъ, това не е строго изискване.

Азъ ще моля почитаемото Народно събрание да приеме члена тѣй, както е.

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 18 тѣй, както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 19. Помѣщенията на една фабрика се дѣлятъ на групи, числото на които зависи отъ рода на експлозива, който ще се фабрикува.“

„Думата „експлозива“ комисията замѣни съ думитѣ „взривнитѣ вещества.“ (Чете)

„Въ всѣки случай, помѣщенията не могатъ да бждатъ по-малко отъ петъ групи за взривовѣтѣ, които

се приготвяват от неизбухливи химикалии и шест групи за съдържащите нитроглицеринъ.

„Групите от първите експлозивни се разпределят така: I група — помещения за суровите материали; II група — помещения за приготвяне взривно вещество (работилници); III група — опаковачни работилници; IV група — складове за пазене взривните вещества, и V група — безопасни фабрични помещения.

„Първите три групи трябва да отстоят помежду си най-малко 80 м.

„Складовете, дѣто се пазят взривните вещества, трябва да отстоят най-малко 500 м. от помещенията на останалите групи, а помежду си на 100 м., ако сж съ вмѣстимост до 2.500 кгр., и 150 м., ако сж съ максимално допустимата вмѣстимост до 5.000 кгр. (за черните барути двойно).

„Забѣлѣжка. Когато фабриката на взривно вещество изисква разнородни операции, отдѣлните работилници трябва да отстоят помежду си поне на 80 м.“

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата плодивският народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Менѣ ми се струва, че за да бѣде чл. 19 въ хармония съ чл. 17 отъ същия законъ, ще трябва и тукъ да се каже, че ако конфигурацията на мѣстото позволява да се постигне цѣльта, то се позволява разстоянието между отдѣлните групи на една и съща фабрика да бѣде по-малко. Щомъ една група ще бѣде задъ единъ валъ, друга ще бѣде задъ нѣкоя естествена височина, нѣма нужда да се брон разстоянието отъ 500 м., защото самото естество, самата природа дава всички гаранции, че нѣма да се случи нещастие, за което въ законопроекта се прѣдвиджатъ тия разстояния. Така щото, за да имаме хармония между чл. 17, който допуша да бждатъ построени фабриките на по-малко разстояние, ако конфигурацията на мѣстото позволява, трябва и тукъ да се каже, че различните групи постройки на производството на една и съща фабрика могатъ да бждатъ на по-малко разстояние, ако, както казахъ, конфигурацията на мѣстото позволява. Тѣй че, къмъ последната забѣлѣжка да има друга първа забѣлѣжка, въ която да се каже: „Тия разстояния могатъ да бждатъ и по-малки, ако конфигурацията на мѣстото позволява.“

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата търновският народенъ прѣдставителъ г. Петко Кировъ.

П. Кировъ: Въ първия чл. 17 дѣйствително се говори, че разстоянието между фабриката и обитаеми и необитаеми постройки, посета и пр. може да бѣде по-малко отъ опрѣделеното, ако конфигурацията на самата мѣстност позволява. Обаче, колкото се отнася до самите фабрични ателиета, до фабричните помещения, за тѣхъ е казано, че непременно трябва да отстоят на такова разстояние, защото се е взело прѣдъ видъ случай на експлозия. Напр., вземете избухвтелните вещества, както барути и други; тѣ сж вещества, които се възпламеняватъ и само една искра може да прѣдаде огънь отъ едно ателие на друго и по такъвъ начинъ да се произведе цѣлъ пожаръ въ самата фабрика, безъ да може конфигурацията на мѣстото да попрѣчи. Заради туй за ателиетата, където става изработката на тия материали, не може да се допусне, поради конфигурацията на мѣстото, намаление на разстоянията. Тукъ разстоянията сж прѣдвидени споредъ скалата на белгийския и германския закони. Даже у насъ е взето минималното разстояние, защото другадъ е прѣдвидено 120, а нѣкъдѣ 200 м. Вие виждате по-надолу, че се говори за нитро-

глицеринъ. Тѣй че комисията, като е приела този членъ, тя се е водила по белгийските и френските закони, и като е взела въ съображение и ефектите на едно количество, което се съдържа въ едно ателие съ избухвтелни материали: въ едно ателие, което има 100 кгр. такива взривни вещества, какъвъ ефектъ, какво възпламеняване може да даде, на какво разстояние може да се разпространи и т. н. Така щото, тукъ не може да се говори за намаление на разстоянията поради конфигурацията на мѣстото.

Моля да се приеме членътъ тѣй, както е приетъ отъ комисията.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшните работи.

Министъръ А. Людскановъ: Съжалявамъ, че пакъ не мога да се съглася съ искането на г. Такева, защото то би значило съвсѣмъ да отгѣнимъ цѣлия чл. 17 и цѣлата материя да забъркаме. Чл. 17 има специално назначение. Не се касае за вътрѣшното разпредѣление на ателиетата едно отъ друго, което е много нужно, за да може да се прѣдпази, както много право забѣлѣза г. Петко Кировъ, възпламеняването и други нещастия, които могатъ да се случатъ, ако ателиетата не запазятъ едно отъ друго извѣстно разстояние. Чл. 17 визира слѣдущето. Фабрикантътъ всичко си е наредилъ. Той си е намѣрилъ едно мѣсто твърдѣ удобно, направилъ си е плана съ нужните разстояния по чл. 19, обаче конфигурацията на мѣстото е дошла така, че той ще сложи фабриката си, напр., въ такова естествено дефиле, та нѣма възможностъ да спази нужното разстояние отъ фабриката и последната частъ отъ района ѝ до едно жилище, до желѣзница, до нѣтъ и пр. Щомъ конфигурацията на мѣстото е такава, че нѣма никаква опасностъ, защото може да има байръ или нѣкой спускъ, или нѣкое дефиле; което да прѣдпазва отъ опасностъ, тогава защо ще го заставите да има непременно разстояние 1 км., ако той съ 500 м. може много добръ да се запази? Обаче другъ е въпросътъ за вътрѣшното разпредѣление на ателиетата. Тамъ обязательно трябва да има извѣстно разстояние, което трябва да бѣде спазено, ако не искаме да изложимъ здравето на работниците и ако искаме да прѣдпазимъ самите здания.

Ето защо не мога да се съглася съ искането на г. Такева и ще ви моля да приемете члена тѣй, както е, който не е резултатъ отъ наше умѣние, не е създаденъ отъ нашата опитностъ, ами е взетъ отъ минималните размѣри на фабриките, които сж установени въ законите на други страни.

Прѣседателствующъ И. Пѣвъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 19, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събрането приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 20. За взривните вещества, съдържащи нитроглицеринъ или не по-безопасни отъ тѣхъ, групите се раздѣлятъ така: I група — помещения за суровите материали; II група — помещения за приготвянето на първичните елементи; III група — помещения за фабрикуване взривното вещество; IV група — помещения за патронирането и амбалирането на взривното вещество; V група — безопасни фабрични помещения; VI група — складове за пазене взривните вещества.

„Разстоянието между разните групи трябва да бѣде 250 м., а между помещенията за патрониране и амбалиране — 80 м., а за складовете — както е казано въ чл. 19.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 20, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 21. Работилницитѣ, въ които става бъркане, кълчане, топене и патронирание, трѣбва да иматъ такъвъ размѣръ, че на всѣки работникъ да се падне най-малко по 100 куб. м. въздухъ, а за димнитѣ барути — 50 куб. м. Освѣтъ това, помѣщенията трѣбва да бждатъ свѣтли, чисти и вентилирани.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 21, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 22. Помѣщенията, въ които се приготвяватъ взривнитѣ вещества, трѣбва да бждатъ съградени отъ плетъ, измазанъ съ калъ и варосанъ или съ три масивни стѣни, а четвъртата и покрива отъ лека конструкция. Подътъ на ония, въ които се работи, трѣбва да е покритъ съ слой гудронираниъ пѣськъ, отгорѣ посипанъ съ дървени стъргодини. а барутнитѣ помѣщения — съ дървени островърхи скари.“

„Отоплението на всички помѣщения, въ които се приготвяватъ взривни вещества, трѣбва да става изключително съ гореща вода, топлена далечъ отъ тия помѣщения.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 22, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 23. Помѣщенията за работене взривнитѣ вещества, както и самитѣ складове за суровитѣ материяли, трѣбва да се строятъ въ най-низкитѣ точки на фабричния районъ, а ако мѣстността е хоризонтална, трѣбва надъ помѣщенията да се строятъ грѣмотоводи отъ мелсансова система.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 23, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 24. Въ работилницитѣ за взривни вещества не се допуска никакъвъ огънь. Ако е потребно топлена на химикалии, то огнищата за топенето се поставятъ вѣнъ отъ самата работилница.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 24, както е въ проекта и както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 25. При всѣка работилница за взривни вещества трѣбва да има водопроводъ, вжтрѣшенъ или вѣнъшенъ, а въ отсъствие на такъвъ, кладенецъ съ помпа, прѣдначинени за пожаръ.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 25, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 26. Взривни вещества, които съставляватъ бойна потребностъ и се употребяватъ въ армията,

не могатъ да се фабрикуватъ безъ специално разрешение на Военното министерство.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 26, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 27. Фабрикантътъ е длъженъ да води особень регистъръ, по образецъ, даденъ му отъ Министерството на вжтрѣшнитѣ работи и народното здраве, въ който ще вписва ежедневно, безъ да оставя празно мѣсто, полученитѣ сурови материяли и изработенитѣ количества, а така сжщо и за изпосенитѣ вѣнъ отъ фабриката, съ означение името и прѣзмето, занятieto и мѣстожителството и нумера на позволителния билетъ на лицето, на което сж продадени.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 27, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 28. Забранено е фабрикантътъ да продава взривни вещества, които, по своето естество или състава си, прѣдставляватъ опасностъ за внезапно избухване отъ само себе си, или даватъ признакъ за развала.“

„Министърътъ на вжтрѣшнитѣ работи и народното здраве възлага на специалисти да прѣглеждатъ, поне еднажъ въ годината, състоянието на взривнитѣ вещества въ фабрикитѣ и складоветѣ и, споредъ добития резултатъ, слѣдъ като се направятъ нужнитѣ изпитания, ако има основание, разпорежда за унищожението на разваленитѣ вещества, безъ да има право фабрикантътъ да дири каквото и да било обезщетение отъ държавата.“

„Ако разваленото взривно вещество може да се поправи, спира се продажбата до неговото поправяне.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 28, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава III.“

„Опаковане и пазене взривнитѣ вещества.“

„Чл. 29. Взривнитѣ вещества, които се прѣнасятъ по желѣзницитѣ, се опаковатъ и прѣвозватъ, съгласно наредбитѣ на желѣзницитѣ. Прѣнасятѣ по по желѣзници взривни вещества ще се опаковатъ и прѣнасятъ, съгласно наредбитѣ, които ще се прѣдвидятъ въ правилника за прилагане настоящия законъ, ржководни начала на който ще бждатъ: а) димнитѣ барути ще се опаковатъ въ торби отъ плѣтень, поне четворенъ платъ, съ вмѣстимостъ до 50 кгр. и б) останалитѣ взривни вещества ще се патрониратъ и нареждатъ въ кутни най-много 5 кгр. едната и ще се поставятъ въ сандъци до 50 кгр. за амонячнитѣ експлозивни, и до 25 кгр. за динамитни експлозивни и не по-безопаснитѣ отъ тѣхъ.“

Прѣседателствуующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 29, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 30. Върху всеки единъ сандъкъ трѣбва да се постави фабрична марка, печатъ или плomba и да се означава датата на приготвянето взривното вещество, названието и количеството му.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 30, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 31. Взривнитѣ вещества трѣбва да се пазятъ винаги въ специални магазини, вънъ отъ населенитѣ мѣста. Разрѣшава се на търговцитѣ да държатъ въ дюкянитѣ си, за рѣчна продажба, на безопасно отъ пожаръ мѣсто, не повече отъ: а) 10 кгр. разни барути, нето, въ херметично затворени металически кутии; б) бенгалски огньове до 10 кгр. бруто; в) фитилъ за подпалване до 100 кгр.; г) патрони за орѣжия и флoбeрови въ количества, съдържащи най-много 50 кгр. чистѣ барути. — II. Въ изолирани помѣщения близо до дюкянитѣ, оградени съ неизгоряеми прѣгради и осигурени отъ огньъ и директни слѣдствени лѣчи: а) 50 кгр., нето, барути; б) 50 кгр. бенгалски огньове; в) 500 кгр. фитили за подпалване, и г) патрони за орѣжия и флoбeрови патрони въ количества, съдържащи чистѣ барути до 100 кгр.“

Въ втория редъ на този членъ, дѣто е казано „въ специални магазини“, думата „магазини“ комисията я замѣни съ думата „складове“. По-долу, думата „и флoбeрови“ заличи. Тамъ, дѣто почва втората алинея и дѣто е точка, тури се точка и запетая и ще се каже: „а въ изолирани помѣщения близо до дюкянитѣ“, и пр.

Това е измѣнението, което комисията счете за нужно да направи въ този членъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 31, съ малкитѣ измѣнения, направени отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 32. Разположеніето, конструкцията и постройката на специалнитѣ магазини за пазене взривни вещества се подчиняватъ на слѣднитѣ условия: за складове съ вмѣстимостъ до 5.000 — 150 м., съ вмѣстимостъ до 2.000 — 300 м., отъ 2.000 нагорѣ 500 м., вънъ отъ чертата на града и най-малко 300 м. отъ шосетата и желѣзницитѣ.“

Тукъ думата „магазини“ се замѣни отъ комисията съ думата „складове“ и вмѣсто цифрата 5.000 — една печатна погрѣшка — ще се чете 500.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 32, съ малкитѣ измѣнения, направени отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 33. Въ складовѣтѣ се държатъ само едни-родни взривни вещества.

„При тѣхъ не могатъ да се държатъ капсоли и разни леснозапалителни вещества.

„Въ градове, дѣто липсватъ частни складове за пазене взривни вещества, общинското управление се задължава да построи такива, въ единъ срокъ отъ двѣ години отъ влизането на настоящия законъ въ сила.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 33, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 34. Постройката на складовѣтѣ става съ разрѣшение на окръжния управителъ, а за столицата — на градоначалника, възъ основа протокола на една комисия, състояща се отъ: околийския началникъ, единъ специалистъ, общинския кметъ и единъ прѣдставителъ на търговската камара, живущъ въ града, дѣто се строи складътѣ.“

„За бѣлѣжка. Врѣменнитѣ складове за взривни вещества на прѣдприятията, които строятъ желѣзници, пристанища, шосета и пр., могатъ да се построяватъ възъ основа разрѣшеніето на контролната държавна техническа власть, която за случая съставлява нужния протоколъ, който се изпраща на окръжния управителъ. Ако взривното вещество, което употребява прѣдприетието, е динамитъ или друго подобно опасно взривно вещество, тогава се спазватъ прѣдписанията на горния членъ.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 34, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 35. Чл. чл. 27 и 28 отъ настоящия законъ се прилагатъ и за складовѣтѣ.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 35, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)**„Глава IV.“****„Внасяне и изнасяне на взривнитѣ вещества.“**

„Чл. 36. Внасяне на взривнитѣ вещества, освѣнъ димния барути за ловъ, капсоли и минни фитили отъ странство, става съ разрѣшение на министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, слѣдъ като взривното вещество се изпита и намѣри за допустимо за внасяне отъ комисията, опрѣдѣлена въ чл. 7.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 36, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 37. Заявленията, съ които се иска разрѣшение за внасяне на взривни вещества, се подаватъ до министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве и съдържатъ:

- „а) име и прѣзие на изпращача;
- „б) мѣстото отъ дѣто се изпраща;
- „в) родътъ на взривното вещество и количеството, което се внася;
- „г) мѣстоназначението му;
- „д) име, прѣзие, занятие и мѣстожителство на лицето, за което се изпраща.

„Къмъ заявлението се прилагатъ:
„1) удостоверение отъ компетентната власть, че вносителятъ има дѣйствително нужда отъ исканото количество взривно вещество за прѣдприетитѣ отъ него работи, за индустриални цѣли или търговия.

„2) задължително по образецъ даденъ отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, за правилното употреблението веществата и за гарантиране отъ всяка злоупотреба.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 37, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 38. За внасяне барутъ за ловъ, детонатори (капсоли), минни фитили, фейверкери и бенгалски огньове, позволително се издава отъ окръжния управителъ, а въ столицата отъ градоначалника, комуто се подаватъ заявления за тая цѣль, безъ приложенията, посочени въ чл. 37.

„Барутъ за ловъ могатъ да внасятъ само търговците на взривни вещества и оружия.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 38, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 39. Позволителното, което се дава на вносителъ, трѣбва да съдържа числото и номерата на колетитъ, марката на фабриката и мѣстото на употребата на взривното вещество или продажбата му. То се издава въ два екземпляра, отъ които единиятъ служи на митницата, за пропускане пратката, а другиятъ — за прѣносителенъ билетъ, който се ревизира отъ полицейскитъ власти, както при изпращането, така и при пристигането пратката на мѣстоназначението.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 39, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 40. Вносителътъ на взривни вещества е длъженъ да съблюдава всички условия, прѣдвидени въ настоящия законъ, по отношение пазенето и употреблението на тия вещества, а така също да прѣдизвѣстия мѣстната полицейска власть за пристигането имъ на пограничния пунктъ или мѣстоназначението.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 40, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 41. Мѣстнитъ фабриканти могатъ да изнасятъ свободно взривни вещества вънъ отъ държавата, но за това съобщаватъ писмено на окръжния управителъ кога и какво количество ще изнасятъ и името и прѣзимето на лицето, на което се изпраща.

„Въз основа на горното съобщение окръжниятъ управителъ веднага издава нужното удостоверение, въ два екземпляра, единиятъ отъ който служи на митницата за пропускателенъ билетъ, а другиятъ — за прѣносителенъ билетъ.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 41, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава V.

„Прѣнасяне на взривнитъ вещества.

„Чл. 42. Прѣнасянето на взривнитъ вещества по желѣзницитъ и по вода става съобразно правилницитъ и наредбитъ на желѣзнопѣжнитъ и пристанищни администрации за прѣнасянето на такива вещества, а по сухо, съобразно съ тѣхното естество, по начина, опрѣдѣленъ въ правилника за прилагане настоящия законъ.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 42, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава VI.

„Търгуване и употребление на взривнитъ вещества.

„Чл. 43. Могатъ да търгуватъ съ взривни вещества само фабрикантитъ на такива и търговци, които иматъ постоянно мѣстожителство и сж познати по своята честностъ и благонадежностъ.

„Разрѣшение за търгуване съ взривни вещества се дава отъ окръжния управителъ, а въ столицата — отъ градоначалника.“

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателъ г. А. Буровъ)

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ, заглавното на глава VI и чл. 43, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 44. Взривнитъ вещества се продаватъ само на лица, които иматъ нужда отъ такива за употреба въ прѣдприятия по експлоатиране мини, карьори и пр., по постройки на желѣзнопѣжни линии, пѣтища, мостове и въобще за разни индустриални цѣли и сж снабдени съ позволителни за употребление, издадени отъ окръжния управителъ, а въ столицата — отъ градоначалника.

„За всѣка отдѣлна покупка лицето трѣбва да бѣде снабдено съ билетъ, издаденъ въ два екземпляра, отъ околийския началникъ или общинския кметъ, ако се намира на повече отъ 10 км. далечъ отъ околийския центъръ.

„Позволителнитъ и билетитъ, издадени на купувачитъ, не подлежатъ на гербовъ налогъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата търнскитъ народенъ прѣдставителъ г. Георги Т. Пѣевъ.

Г. Т. Пѣевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ за търговията съ взривни вещества и оружия занимава твърдѣ отдавна не само самитъ търговци, но и търговскитъ камари. Не единъ пътъ търговцитъ на оружия и взривни вещества сж правили постѣпки прѣдъ Министерството на вътрѣшнитъ работи, като се правятъ ограничения въ продажбата на тия вещества, да не се прѣмахватъ ония улеснения, които трѣбва да иматъ търговцитъ, за да може дѣйствиелно да извлѣкатъ нѣкаква печалба, нѣкаква полза отъ занятieto, което упражняватъ — отъ продажбата на взривни вещества и на оружия. Азъ намирамъ, че втората алинея на чл. 44 трѣбва да се махне затуй, защото въ чл. 46 търговцитъ и фабрикантитъ сж задѣлжени да държатъ регистри за продаденитъ вещества, по образци, които се даватъ отъ самото Министерство на вътрѣшнитъ работи. Единъ пътъ търговцитъ сж задѣлжени да държатъ такива регистри — слѣдователно, да бѣдатъ подложени на контрола на властѣта, да се знае какво количество търговци продаватъ отъ тия вещества — не трѣбва да имъ се правятъ спѣнки за всѣка една отдѣлна продажба, отъ каквото и да е количество, да се иска специаленъ билетъ. Въ първата алинея на чл. 44 се казва, че всѣки прѣдприемачъ на постройка на желѣзнопѣжни линии или на мостове и на посета е длъженъ да се снабди съ билетъ отъ полицейскитъ власти за покупка на взривни вещества. Щомъ за-

интересованото лице се снабди съ билетъ отъ властта, нѣма смисълъ за всѣка една отдѣлна продажба постоянно да се снабдява съ билетъ. И въ това отношение гаранция за властта сѫ именно онѣзи регистри, които се държатъ по указание и подъ контрола на Министерството на вътрѣшнитѣ работи. Азъ моля, прочее, г. министра на вътрѣшнитѣ работи да се съгласи съ това мое прѣдложение и да удовлетвори едно справедливо искане на търговцитѣ, които упражняватъ занятieto продажба на взривни вещества, по съображения, които изтъкнахъ въ полза на търговията, и главно, защото нѣма никаква опасностъ за властта, че могатъ да ставатъ злоупотребления съ продажбата на тѣзи вещества.

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Мене ме е страхъ, че тѣй, както е редактиранъ този членъ, може дѣйствително да се прѣтължува тѣй, както сѫ го прѣтължували вече и тѣзи, които най-вече ще интересува този законъ — търговцитѣ и фабрикантитѣ. Въ чл. 44 е казано: (Чете) „Взривнитѣ вещества се продаватъ само на лица, които иматъ нужда отъ такива за употреба въ прѣдприятия по експлоатиране мини, карieri и пр., по постройкѣ на желѣзнопътни линии, пѣтища, мостове и въобще за разни индустриални цѣли и сѫ снабдени съ позволителни...“ Ще каже, че може да се продаватъ взривни вещества само на тази категория хора, които докажатъ, че иматъ нужда отъ такива вещества за своето индустриално прѣдприятие, или за своята мина и карьера, или постройкѣ на желѣзница; всѣки другъ — така излиза по чл. 44 — нѣма право да купи. Истина е, че чл. 43 малко друго гласи: (Чете) „Могатъ да търкуватъ съ взривни вещества само фабрикантитѣ на такива и търговци, които иматъ постоянно мѣстожителство и сѫ познати по своята честностъ и благонадежностъ.“

„Разрѣшение за търкуване съ взривни вещества се дава отъ окръжния управителъ, а въ столицата — отъ градоначалника.“ И така, да имамъ фабрика, да ми се разрѣши да фабрикувамъ барутъ, безусловно е необходимо да имамъ разрѣшение за това, за да има контролъ; да купя барутъ, да го употребя за каквато и да е цѣль, властта трѣбва да знае — и тамъ съмъ съгласенъ; че трѣбва да получа едно удостоверение отъ околийски началникъ — именно сѫ за сѣщата цѣль — че този човекъ прѣдставлява достатъчно гаранция, че може да му се даде толкова и толкова килограма барутъ, отъ колкото има нужда, разбирамъ това, но да се каже въ чл. 44, че барутътъ ще се продава само на хора, които докажатъ, че иматъ нужда отъ него за своитѣ индустриални прѣдприятия, това е вече ограничаване на тази търговия. Затуй поискахъ да направя справка, какъ е било въ законопроекта, който бѣше проектиранъ въ 1908 или 1909 г., за да може тази търговия да върви, защото и тогава имаше много рекламации отъ търговцитѣ, както каза г. Пѣевъ, и отъ търговско-индустриалнитѣ камари, че ние не можемъ да запрѣтимъ търкуванетоъ съ тѣзи взривни вещества, разбира се, като се взематъ всѣчки прѣдохранителни мѣрки: на малолѣтни не може да се продава, тѣзи вещества да се държатъ въ известни складове, да се изнасятъ по вода и пр. — редъ известни правила. Въ всичко туй съмъ съгласенъ, но, казвамъ, ние не можемъ да запрѣтимъ свободната търговия, защото, ако днесъ нѣкъдѣ въ странство тѣзи фабрики сѫ прѣусѣбили толкова много, че да печелятъ грамадни суми, то е сѫ благодарение именно на възможността да изнасятъ тѣзи

взривни вещества извънъ прѣдѣлитѣ на държавата. А по чл. 44 излиза, че фабрикантитѣ могатъ да продаватъ на търговци, живущи вътрѣ въ територията на България; а пъкъ вътрѣ въ територията могатъ да купуватъ било отъ фабриканти, било отъ търговци само хора, които иматъ нужда отъ такива вещества за индустриално прѣдприятие. Съ една дума да го кажемъ: азъ желая да се занимавамъ съ експортъ на взривни вещества и искамъ да вкарамъ такива вещества въ Русия, въ Турция или Англия, въобще, вънъ отъ прѣдѣлитѣ на България да намѣря едно пазарище и да продавамъ; по този законопроектъ излиза, че азъ не мога да сторя това, защото по чл. 43 фабрикантътъ трѣбва да живѣе въ България и, безспорно, той може да продава или трѣбва да продава на търговци, които иматъ, разбира се, търговията си въ България; азъ, свободниятъ гражданинъ, имамъ една порция отъ 500 кгр. барутъ, намѣрихъ едно пазарище, искамъ да го продамъ, но това не ми се позволява, защото чл. 44 ограничава, че може да се продава само за индустриални цѣли, като докажа прѣдначаването на този барутъ. Като-че-ли съ този членъ ние искамъ да охранимъ да не ставатъ нѣкакви нарушения на законитѣ на иностраннытѣ държави. Всѣка една държава е въ правото си и въ длъжността си да вземе всѣчки охранителни мѣрки, за да защити себе си; но ние да пишемъ такива закони, които да прѣдставляватъ полиция за чужди държави, това не можемъ и не бива да го направимъ. У насъ търговията е свободна; ако щатъ нашитѣ окръжаващи комшии, съседни държави да позволятъ прѣнасянето въ тѣхъ на тѣзи взривни вещества, добръ; ако не позволяватъ, тѣ ще турятъ всѣчки необходими власти, за да прѣслѣдватъ тѣзи, които незаконно ще ги вкарватъ. Въ Турция е запрѣтено да влиза барутъ, по това не прѣчи на германската индустрия, не прѣчи на германския законодатель да пише, че търговията е свободна; това не прѣчи на французкия законодатель да пише въ законитѣ, че всѣки, който иска да продава взривни вещества извънъ Франция, е свободенъ, а пъкъ другитѣ държави да се грижатъ да взематъ прѣдохранителни мѣрки, ако е опасно да се внасятъ въ тѣхъ, да не се внасятъ. Ние нѣма защо да пишемъ полицейски закони за чуждитѣ държави: азъ въ чл. 44 не забѣлзвамъ друго, освѣтъ едно ограничаване на нашата износна търговия на взривни вещества.

П. Кировъ: Г. Такевъ! Чл. 41 урежда този въпросъ.

М. Такевъ: Чл. 41 казва: (Чете) „Мѣстнитѣ фабриканти могатъ да изнасятъ свободно взривни вещества вънъ отъ държавата, но за това съобщаватъ писмено...“

Министъръ А. Людскановъ: Ето Ви отговорътъ.

М. Такевъ: Да, азъ го казахъ.

Министъръ А. Людскановъ: Какво казахте?

М. Такевъ: Позволете азъ казахъ, че фабрикантитѣ могатъ да направятъ това, но азъ, Михаилъ Такевъ, който не съмъ фабрикантинъ, защо да не мога да купя отъ фабрикантина и да го изнеса азъ, да спечеля азъ и да се нахраня азъ, гражданинъ на тази страна, който ще си плати патента за туй? Вие като-че-ли монополизирате тази търговия, и като-че-ли тя се монополизира само за фабрикантитѣ. Защо на менъ ще запрѣтите? Защо вие не продавате керемидитѣ и трѣбитѣ; защо, не кажете, че само фабрикантътъ има право да продаде еднѣко си производство и само той може да го изнася вънъ, въ стран-

ство? И азъ ще отида да купя нѣколко кередими и тръбни отъ нѣкоя фабрика, и азъ ще ги продавамъ въ странство, стига да имамъ пари да ги купя, напр., отъ „Изида“. Защо ще ми запрѣтите да ги продавамъ, напр., въ Турция? Ако това мога да сторя, защо да не мога да купя отъ българския фабрикантъ 500—1.000 кгр. барутъ и да го продамъ въ Швейцария? Тѣй щото, искамъ да кажа, че съ тѣзи три члена и съ чл. 41 — благодаря на почтения народенъ прѣдставитель, че ми напомни и него, за да ми подкрѣпи мисълта—се узаконява монополътъ на тази търговия. Това е другъ въпросъ; направете производството на взривнитѣ вещества монополъ на държавата, тогава ще дебатираме въпроса. Но дотогава, докогато търговията у насъ си остава свободна, нѣма смисълъ да се прави това, пъкъ и нѣма защо, мисля, да се монополизира днесъ търговията. И да ви призная, както моятъ законопроектъ, така и този, който ни приготви г. министърътъ, сж приготвени при една атмосфера, която владѣеше тогава, по поводъ убийството на покойния Димитъръ Петковъ. Тогава се създаде единъ доста строгъ правилникъ за продажбата на оружия, прѣдвиждаха се регистри и пр. и пр. Всичко това дотогава го нѣмаше; имаше само дребни указания върху тази материя, но като се намирахме въ една извънредна атмосфера и властитѣ, стрѣснати, взеха всичкитѣ мѣрки, като-че-ли съ законъ ще можемъ да ограничимъ убийствата въ България. Убийствата въ България не ще се ограничатъ съ запрѣщението да продаваме револвери и пушки, защото убиецътъ ще отиде до Пиротъ или ще отиде вънъ отъ границата, до Джумая или другадѣ, и ще си купи оружие. Слѣдователно, съ тѣзи мѣрки, които взехме тогава, убийствата не ще се прѣкратятъ. И азъ, когато заварихъ този законопроектъ, самъ бѣхъ дѣйствиелно много озадоченъ, но не искахъ да го отмѣня, защото пакъ всички бѣхме подъ влиянието на онази атмосфера, и тогава назначихъ една комисия, която да напише специаленъ законъ за взривнитѣ вещества, дѣто да се отмѣнятъ всички тѣзи нѣща. En attendant, ние въ бюджета за 1909 г. отмѣнихме забѣлѣжка V отъ проловутитѣ забѣлѣжки на покойния Паяковъ къмъ чл. 13 отъ закона за данъка върху занятията. Въ забѣлѣжка V на този членъ се казваше, че за да имашъ право да продавашъ оружия, трѣбва да плащашъ 1.500 л. патентъ, а за да отворишъ складъ, трѣбва да плащашъ патентъ толкова хиляди лева. Въобщо, тогава бѣха прѣдвидени такива условия, че не бѣше възможно абсолютно никаква търговия съ взривни вещества. И понеже това бѣше една мѣрка, създадена ad hoc и подъ впечатлѣнието отъ лежащия трупъ на покойния пръвъ министъръ на България, сметохме, че това е дѣйствиелно невъзможна работа и г. Саллабашевъ отмѣни тази забѣлѣжка V въ своя законъ за бюджета и остана търговецътъ да си плаща она патентъ, който може да носи неговиятъ приходъ. Но, както и да е, подкрѣтвамъ тази идея, че както онзи законопроектъ, който се пишеше въ наше врѣме, така и този законопроектъ, като-че-ли е писанъ сѣ подъ влиянието на онази случайно създадена атмосфера. Менѣ ми се струва, че тия врѣмена прѣминаха вече и нѣма защо да се прѣдвждатъ такива строги постановления за нашата търговия. И понеже тукъ се хранятъ много сѣмейства отъ тази индустрия — г. министърътъ знае много добръ колко петиции има до него — имаше ги и до мене — колко депутации сж дошли при него — тѣ доваждатъ при всички министри, които боравятъ съ тази материя — понеже, казвамъ, има маса сѣмейства, които се хранятъ отъ тази индустрия, менѣ ми се струва, че ще бѣде добръ да се отмѣни тази ограниченостъ и да остане тѣй, както бѣше казано въ моя законопроектъ. До колкото си спомнямъ въ моя законопроектъ бѣше казано, че всѣки, който иска да купува взривни вещества отъ фабрика, трѣбва да има само едно удосто-

вѣрение отъ околийския началникъ, че може да му се продаде, а той вече може да манипулира съ тѣзи вещества; ще ги продаде вънъ, или ще ги употреби за индустриални цѣли, то ще остане на него, разбира се, като залазимъ слѣдующитѣ постановления: каждъ да ги държи, докато ги изнесе навънъ, или докато ги употреби за индустриални цѣли. Затуй ми се струва, че алинея втора отъ чл. 41 ще трѣбва да се измѣни тѣй, както бѣше въ моя законопроектъ: „Взривни вещества се продаватъ само на онѣи лица, които прѣдставятъ удостоверение отъ околийския началникъ“. Тукъ е казано отъ окръжния управитель, но можемъ да го измѣнимъ: нѣма нужда да се ходи чакъ при окръжния управитель, нѣма нужда да отиде човѣкъ отъ Къзълъ-агачъ чакъ въ Бургазъ, или отъ Аккадънаръ чакъ въ Русе, за да вземе едно удостоверение отъ окръжния управитель; достатъчно е да вземе удостоверение отъ околийския началникъ, за да има властта, въобщо, единъ контролъ и да знае кому се продава. И по-нататѣкъ останалитѣ разпорѣдби, по отношение пазенето на барута и начина на изнасянето му вънъ отъ страната, могатъ да останатъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. Петъръ Петрановъ.

П. Петрановъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ алинея втора на чл. 44 се казва слѣдното: (Чете) „За всѣка отдѣлна покупка лицето трѣбва да бѣде снабдено съ билетъ, издаденъ въ два екземпляра отъ околийския началникъ или общинския кметъ, ако се намира на повече отъ 10 км. далечъ отъ околийския центъръ“. За да се създаде туй законоположение, по всѣка въроятностъ, интимната мисълъ на вносителя на настоящия законопроектъ е била да се запущатъ венчикитѣ онѣзи източници, откъдѣто могатъ да дойдатъ каквито и да било пещашия, които всѣки денъ се случватъ въ живота. Но азъ мисля, че съ туй се прави една прѣчка на търговията и затуй ще моля г. министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве да се съгласи да се изключи тази алинея, или да се каже: за малки покупки не се иска билетъ. Защото за една пачка патрони, за единъ револверъ или за една пушка, които може да се вземе само за въ къщи, но не и за носене, да се създаватъ едни такива стѣснителни мѣрки, мисля, че не е добръ. Този, който ще иска да извърши едно купуване, мисля, че той винаги ще намѣри пари и ще може да намѣри удобния случай, за да се снабди съ нужния билетъ и да отиде да извърши убийството, но азъ, който не нося никакво оружие, а искамъ да се снабдя съ едно оружие за въ къщи, мисля, че ще бѣде недобръ да се иска и отъ мене да се снабди съ билетъ. Ето защо, като се казва въ чл. 47: (Чете) „Продажбата на барутъ въ малки количества — до 5 кгр. за каменарския и до 2 кгр. за ловджийския — може да става и безъ позволителни билети, но само на лица пълновѣзрастни и познати по своята благонадежностъ“, азъ мисля, че и при продажбата на отдѣлни парчета — револверъ, една пачка патрони и т. н. — продавачътъ винаги ще взема въ съображение благонадежността на лицето, което купува. Та ще моля г. министра да се съгласи, щото за дребнитѣ покупки да не се искава билетъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата търновскиятъ народенъ прѣдставитель г. Петко Кировъ.

П. Кировъ: Г. г. народни прѣдставители! Чл. 43 урежда тая материя тѣй: който иска да търгува съ взривни вещества, въобщо търговикътъ, трѣбва да се снабди съ единъ билетъ единъжъ-винаги отъ окръжния управитель или въ столицата отъ градо-

началството. По силата на този билет, издаденъ му единъжъ, той има право да търгува, като изпълни редъ други формалности. Сега, независимо отъ това, че търговецътъ се е снабдилъ единъжъ съ този билетъ — който се взема отъ окръжния управителъ или отъ градоначалството — за всѣка отдѣлна покупка отъ него се изисква удостоверение отъ общината, където той се намира. Ако иска да купи, да прѣдположимъ, 50 кгр. взривни вещества, той ще отиде самъ въ селото, въ общината, дѣто се намира, тамъ има регистри, ще му се издаде свидетелство и съ това свидетелство ще си купи барутъ. Наистина, сега е по-опростотворено, разбира се, отколкото бѣше досега, но азъ бихъ молилъ г. министра, за да стане още по-лесно, да се отхвърли, ако може, алинея втора. Ако това съставлява една гаранция за самата администрация, за по-скорошно разследване или за нейнитѣ наредби, азъ бихъ се съгласилъ и съ нея, но настоявамъ на това, да се не казва, че търговията желае да бѣде монополъ само на фабрикантитѣ. И понеже се прие вече чл. 41, азъ моля г. министра да се съгласи да се прибави една забѣлжка къмъ чл. 44, въ смисълъ, че освѣнъ фабрикантитѣ, които иматъ право да търгуватъ съ взривни вещества и могатъ да ги изнасятъ вънъ, за странство, да иматъ сѣщото право и търговцитѣ, защото контролътъ, който се прави на фабриканта, е сѣщиятъ, който се прави и на търговеца, тъй като и отъ него се изискватъ всѣчкитѣ формалности, за да може да се свѣри, къдѣ той е пласиралъ своето купено количество взривни вещества. Така щото, за да се разграничи тази търговия, бихъ молилъ г. министра да се съгласи, освѣнъ фабрикантитѣ, това право да иматъ и търговцитѣ на взривни вещества, а да не става монополъ само за фабрикантитѣ. И азъ, като членъ на комисията, мога да кажа даже, че въ чл. 41 — поне азъ тъй мисля — подиръ думитѣ „мѣстнитѣ фабриканти“ пропусната е думата „и търговци“. Тѣй щото, азъ бихъ молилъ г. министра да се съгласи да иматъ и търговцитѣ това право.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще направите ли писмено прѣдложение, г. Кировъ?

П. Кировъ: Ще направя.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Г. г. Народни прѣдставители! Троица депутати говориха по този въпросъ и, доколкото азъ разбрахъ, исканията имъ се състоятъ въ слѣдующето.

1. Петрановъ говори за една материя, която не се регулира отъ тия членове и отъ тая глава. Тия членове и тая глава, които сега разискваме, се касаятъ до взривнитѣ вещества, а г. Петрановъ казва: „Защо да не се позволи купуването безъ билетъ на една пачка патрони или една пушка, или единъ револверъ и пр.“ За това ще дойдемъ по-послѣ, когато ще разгледаме главата за фабрикуване на оржжия, за носене на оржжия, която е съвсѣмъ друга материя. Вземамъ поводъ отъ говоренето на г. Петранова, да забѣлжа, г. г. народни прѣдставители, че материята, която се третира сега, е една отъ най-деликатнитѣ и най-важнитѣ и се касае за взривнитѣ вещества: за динамита и всѣчки други експлозивни.

Сега ида да отговоря на забѣлжкитѣ на г. Такева. Той не е правъ, като се старасъ сега да оправдае подобнитѣ разпореждания на своя законопроектъ, за да може да измѣни нашия. Когато г. Такевъ е проектиралъ своя законопроектъ, убийството на покойния Петковъ отдавна се бѣше минало. Убий-

ството на покойния Петковъ бѣше въ началото на 1907 г., а г. Такевъ слѣдъ година и половина прави законопроектъ си. Слѣдователно, никаква сгъстена атмосфера не е имало, и ако неговиятъ законопроектъ съдържа подобни разпореждания, като нашия, то това не е нищо друго, освѣнъ резултатъ отъ условията на нашия животъ. Ето въ какво се състои неговата бѣлѣжка. Ако той самъ бѣше погледналъ послѣдния членъ на тоя законопроектъ, щѣше да разбере, че азъ съмъ правъ. По тая материя ние имаме много стари законоположения, които сж увехтѣли и не сж свѣрвмени. Правилникътъ, който днесъ управлява тая материя, е отъ врѣмето на покойния д-ръ Стойловъ, отъ 1895 г. Когато убиха покойния Петковъ, тогава стана едно видоизмѣнение въ закона за столичната полиция отъ 21 мартъ 1907 г.; тогава се усили контролътъ и наказанията. То бѣ само едно прибавление къмъ закона за столичната полиция, чийто разпореждания се разпореждания и на всѣката полиция въ България; то бѣше едно разпореждане за носене на оржжия, за пазене на оржжия и пр., нѣма съмнѣние, и за взривнитѣ вещества. Но тия разпореждания не съдържаха никакви детайли на тази материя. Другъ единъ законъ, който тъй сжщо се отнася до материята, е законътъ за носене на оржжия отъ 10 ноември 1887 г. Вие виждате, прочее, че ние имаме стари закони отъ 1895 и 1887 г.; единиятъ е законъ, а другиятъ е правилникъ и едно допълнение на закона за столичната полиция отъ 1907 г. Прочее, законопроектътъ, който г. Такевъ е правилъ и проектиралъ прѣди двѣ години, много основателно го е проектиралъ, и чудно нѣщо е, какъ днесъ се отказва отъ него, безъ никакви важни мотиви. Неговиятъ законопроектъ е сжщо като нашия; тамъ се казва: „Свободата на търговията се ограничава“, това е съображението му.

Г-да! Ние боравимъ съ една материя, която сама по себе си е много опасна; повтарямъ, тя е и пѣщо като отровата. Въ България материятъ отъ тая категория сж твърдъ строго ограничени и така трѣба да бѣдатъ ограничени. Вие не можете да купите отрова; колкото и да е свободна търговията, всѣки не може да продава и да търгува съ отрова.

Н. Козаревъ: Много право!

Министъръ А. Людскановъ: Могатъ да продаватъ и търгуватъ съ отрова, подъ извѣстни условия и ограничения, прѣдвидени въ закона за медицинската служба, само аптеки, подъ най-строгъ контролъ и при най-строги разпореждания. И затуй има даже специално отдѣление въ аптеки, съ название „venepa“, което се намира подъ строгъ надзоръ: всѣки единъ, който борава съ аптеката, най-строгъ отговаря за тѣзи отрови. Да отидешъ да вземешъ отрова, иска се специално разпореждане — безъ рецепта не могатъ да ти дадатъ. Що правимъ ние? Ние правимъ сжщото и съ другитѣ видове отрова. Ние боравимъ съ динамитъ и съ други взривни вещества, които, ако лесно могатъ да се продаватъ и да минаватъ отъ рѣка на рѣка, можемъ да причинимъ голѣми нещастия, както и се причиняватъ. Вие знаете нещастията въ Кюстендилъ, прѣди нѣколко години, дѣто станаха жертва толкзовъ хора. Ние всѣки день сме на единъ вулканъ въ тази София. На много мѣста има динамитъ, на който ние не можемъ да туримъ рѣка, и всѣки единъ день може да станатъ голѣми, нечувани нещастия. Е добръ, свободата на търговията до тамъ трѣба да се простира, докато не ощетява общественото здраве, обществения поредѣкъ; помъ като дойде въ колизия съ тѣхъ, ще вземемъ мѣрки. Това правимъ и ние. Що казваме? Казваме на фабрикантитѣ на взривни вещества: по този и по този редъ ще фабрикувате

тия взривни вещества. Когато дойдем за оржжията, там въпросът е малко по-другъ.

Недѣйте да мѣсите тѣзи двѣ понятия въ ума си. Фабрикуването, продаването, опаковането на оржжията е единъ другъ въпросъ, и разпореджанията по него сѫ много по-свободни. Обаче, когато се касае до взривнитѣ вещества, ние сме много строги и трѣбва да бждемъ такива. Какво искаме ние? Всѣки не може да фабрикува взривни вещества, и не трѣбва да може. За този, който може и желае да фабрикува такива, ние имаме строги разпореджания. „Въ другитѣ страни това е монополъ, каза г. Такевъ; защо не го направите и вие монополъ?“ Може да дойде врѣме да го направимъ монополъ. Ние днесъ имаме въ България 10 фабрики за взривни вещества. Нѣкои сѫ за пълнене на гилзи съ патрони и барути. За общия редъ и за общото спокойствие въ тази страна би трѣбовало да имаме само двѣ или три. Не сѫ десетъ „Крозо“, не сѫ десетъ „Крути“, които съществуватъ въ Франция и Германия. Достатъчно е да имаме двѣ-три. Тѣзи фабрики, за да могатъ да отговарятъ на всичкитѣ условия, налагани отъ общественния редъ, и за да могатъ да вирѣятъ, изискватъ такива скѣпи инсталации, такива скѣпи снаряди и оборудване, че не е лесно за всѣкого едного да ги има. Положението досега е било безплатно, и ето защо сѫ се наплодили толкозъ фабрики. Ние прѣдвизваме въ този законъ, че ще имъ правимъ ревизии. Ако нѣкои не отговарятъ на условията, ще имъ дадемъ врѣме и възможности сами да ги уредятъ; не ги ли уредятъ, ще ги експроприираме въ общественъ интересъ. Г. Такевъ казва: „Всички сме съгласни съ това, но едно нѣщо не сте прѣдвидѣли. Дайте свобода на търговията за износъ“. Азъ заявявамъ на почитаемото Народно събрание, че при мене не се е явявалъ нито единъ търговецъ да се оплаква — може при г. Такева да е имало такива оплаквания — и да иска да изнася взривни вещества въ странство. Пръвъ пътъ чувамъ въ Народното събрание, че имало въ България търговци на взривни вещества, които искали да изнасятъ въ странство и че ние сме имъ правили прѣчки. Нѣма такива. Може ли, аслж, да има, когато България въ това отношение стои най-назадъ отъ всички държави, дѣто се произвеждатъ експлозивни и други взривни вещества? Контрабанда можемъ да изнасяме въ Турция, но то е вече контрабанда. Ромжия стои по-добре отъ насъ въ това отношение, Сърбия — сѣщо. Дѣ ще изнасяме ние? Въ Англия ли, въ Франция ли, въ Русия ли? Впрочемъ, азъ нѣмамъ заявление отъ никой търговецъ да иска да изнася взривни вещества въ странство. Ако въ бждѣще се яви нѣкой търговецъ, за 500 кгр. динамитъ или барути, азъ не мога да правя изключение, да правя законъ. Материята е много важна, тя е отъ ограничителенъ характеръ. Обществениятъ редъ, безопасностъ и спокойствие изискватъ тѣзи разпореджания, и азъ ви моля да ги приемете.

Ако въ бждѣще се явятъ такива търговци, които желаятъ да експортиратъ взривни вещества, тѣ ще сѫ самитѣ фабриканти. А на фабрикантитѣ ние не запрѣщаме да изнасятъ; напротивъ, ние ще ги фаворизираме, и нека изнасятъ отъ България, колкото желаятъ. Но такива видни търговци до днесъ у насъ нѣма — нито единъ не се е обърналъ къмъ министерството. Ето защо, не сме държали смѣтка заради тѣхъ. И въ бждѣще на-да-ли ще се явятъ такива търговци, понеже само фабрикантитѣ, които харчатъ такива грамадни суми, сѫ въ състояние да изнасятъ.

Моля и трѣнския народенъ прѣдставителъ г. Пѣевъ да не настоява на своето прѣдложение, защото алинея втора има значение.

Какво казва първата алинея. На всѣки единъ търговецъ или индустриалецъ, който прави желѣз-

ници, който експлоатира мини, кариери и пр., му се дава позволение общо, да има право да употребява взривни вещества; но и за всѣка специална покупка трѣбва неспрѣмѣнно да се вземе позволение, разрѣшение, за да можемъ ние да контролираме. Следъ тѣзи бѣлѣжки, азъ моля да приемете члена, както е въ законопроекта.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Постѣпили сѫ двѣ прѣдложения. Едното е отъ трѣнския народенъ прѣдставителъ г. Пѣевъ и гласи: (Чете) „Втората алинея на чл. 44 да се прѣмахне.“

Другото е отъ народния прѣдставителъ г. Петко Кировъ и гласи: (Чете) „Да се прибави къмъ чл. 44 алинея трета, а сегашната алинея трета да стане алинея четвърта. Прибавената алинея да гласи: „Позволява се и на търговцитѣ, които иматъ право да търгуватъ съ взривни вещества, да изнасятъ такива въ странство, като се спазватъ прѣдписанията на чл. 41 алинея първа.“

Ще положа, на гласуване по-напрѣдъ прѣдложенията, тѣй като тѣ прѣдставляватъ прибавки и поправки къмъ текста на члена. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Пѣева, което гласи: „Втората алинея на чл. 44 да се прѣмахне“, да си вдигнатъ ржката. (Моншество) Не се приема.

Министъръ А. Людскановъ: Азъ приемамъ поправката на г. Кирова за да не излѣзе, че спѣвамъ търговцитѣ да изнасятъ барути въ странство. Тѣй щото, да се гласува съ моето ъгласие.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложената отъ г. Кирова и приета отъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи прибавка, която гласи: „Позволява се на търговцитѣ, които иматъ право да търгуватъ съ взривни вещества, да изнасятъ такива въ странство, като се спазватъ прѣдписанията на чл. 41, алинея първа“.

Министъръ А. Людскановъ: Да се каже: „...търговцитѣ и фабрикантитѣ...“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Съгласни ли сте, г. Кировъ, да се каже, че се позволява на търговцитѣ и фабрикантитѣ?

П. Кировъ: Съгласенъ съмъ. Това е цѣльта на прѣдложението.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Ще дамъ на гласуване текста тѣй, както го прочетохъ, съ добавката „и фабриканти“. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ тази поправка, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ чл. 44 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ приетата сега прибавка, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 45. Купеното количество взривно вещество трѣбва да се държи въ врѣмешни складове и отъ него да се изважда и прѣдава на работницитѣ само толкова, колкото е нужно за прѣзъ деня.“

„Капсулитѣ и приготвенитѣ патрони трѣбва да се държатъ отдѣлно отъ другитѣ вещества и да се изваждатъ само тогава, когато ще трѣбва да се употребятъ.“

„За купеното и изразходваното количество се води книга отъ надзирателя на прѣдприятнето, а за неупотрѣбеното количество, ако остане такова, се съобщава на полицейската властъ и съ нейно разрѣшение може да се прѣпродаде или унищожи.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 45 тѣй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 46. Търговцитѣ и фабрикантитѣ сж длѣжни да водятъ редовно регистъръ, по даденъ образецъ отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, въ който се вписва името и прѣзимето на купувача, датата и номерътъ на билета и количеството на купения експлозивъ.“

„Освѣнъ тѣзи свѣдѣния, търговцитѣ вписватъ въ регистра количеството на внесеното отъ тѣхъ взривно вещество, името на фабриката или лицето, отъ което сж го купили.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 46 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 47. Продажбата само на барутъ, въ малки количества — до 5 кгр. за каменарския и до 2 кгр. за ловджийския — може да става и безъ позволителни билети, но само на лица пълновъзрастни и познати по своята благонадежностъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Никола Апостоловъ.

Н. Апостоловъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще моля г. министра да се съгласи да стане една малка поправка въ чл. 47. Въ този членъ се прави изключение за продажбата до 5 кгр. експлозивъ само за каменарския и до 2 кгр. за ловджийския барутъ. Нѣма опасностъ, г-да, да се направи изключението и за другитѣ експлозиви, защото обикновено за мостра се изпраща 1—2—3 до 5 кгр. най-много. Ако остане така, би изглеждало като-че-ли този чл. 47 фаворизира едниѣ фабрики, а именно тѣзи, които произвеждатъ само барутъ. Прѣдставете си сега, че, напр., отъ Варна или отъ Бургазъ нѣкой индустриалецъ иска да изпита единъ експлозивъ отъ извѣстна фабрика. Той не може да купи нито 20, нито 30 кгр., а ще иска да му се изпрати само 2—3 кгр. за опитъ. Ще моля г. министра да се съгласи, този членъ да се редактира така: думата „само“ да се изхвърли и слѣдъ думата „барутъ“ да се прибавятъ думитѣ: „и други взривни вещества“. По този начинъ ще има една равноправностъ за всички видове индустрии отъ този родъ. Нѣма никаква опасностъ отъ това и ще Ви моля да се съгласите.

Министъръ А. Людскановъ: Съжалявамъ, че не мога да се съглася. Ако правимъ изключение за каменарския и ловджийския барутъ, то е, защото тѣ не прѣдставляватъ никаква опасностъ или — много малка опасностъ. Ако отворимъ портата и позволимъ това за всички взривни вещества, макаръ и въ малко количество, тогава ще значи, че не се стремимъ да отстранимъ опасността. Ами динамитъ 2—3 кгр. знаете ли какво нѣщо е? То е страшна работа!

Н. Апостоловъ: Динамитъ не се произвежда.

Министъръ А. Людскановъ: Въ интереса на общия редъ, азъ не мога да се съглася. Ние правимъ изключение, да не заставаме хората да искатъ позволителни билети за барутъ, какъвто е каменарския и ловджийския, . . .

Н. Апостоловъ: Той е по-опасенъ отъ другия, защото съ една цигара се запалва.

Министъръ А. Людскановъ: . . . но за всички останали случаи искаме билети. Защо да не взематъ позволителенъ билетъ тѣя, които иматъ сериозно намѣрение да взематъ мостра отъ динамитъ? Нека взематъ позволение. Прочее, не мога да се съглася да се измѣни членътъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 47, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 48. Ако нѣкой намѣри взривни вещества, длѣженъ е да ги прѣдаде или да съобщи на най-близката полицейска властъ, която ги прѣдава за пазене въ военнитѣ складове, а въ отсъствието на такива — въ подходящъ складъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 48 отъ законопроекта тѣй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 49. Приготовлението на минни фитили и на разни състави за играчки и увеселения, като: ракети, безопасни бомбички и др. подобни, става съ разрѣшение на окръжния управителъ, а въ столицата — отъ градоначалника. Фабрикуването на минни фитили става само отъ фабрицитѣ на взривни вещества.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 49 на проекта, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава VII.

Фабрикуване на патрони.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ заглавието на гл. VII, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 50. Фабрикуването на патрони се позволява на лица, които иматъ нуждитѣ технически познания и прѣдставляватъ достатъчно гаранция за обществената безопасностъ.“

„Ако фабрикантътъ не притежава нужната техническа подготовка, длѣженъ е да има за ръководителъ техникъ, одобренъ отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 50 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 51. Разрѣшение за построяване на фабрика за фабрикуване на патрони се дава отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве.“

„Заявлението, за тая цѣль, се подаватъ до окръжния управителъ, а въ столицата — до градоначалника, придружени отъ: а) планъ на мѣстото, съ означение разстоянието, въ околностъ единъ километъръ отъ съседнитѣ постройки, жилища, желѣзници, пѣтица и водопроводи и разрѣдѣлението на разнитѣ постройки съ разстоянието по между имъ и б) свидѣтелство за честностъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 51 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 52. Шомъ получи заявлението, окръжниятъ управителъ, а въ столицата градоначалникътъ, обявява, въ продължение на единъ мѣсецъ, исканото позволение въ общината, въ района на която ще се построи фабриката, за да могатъ заинтересованитъ лица да дадатъ възраженията си.

„Слѣдъ изтичането на този срокъ, окръжниятъ управителъ или градоначалникътъ сезира съ въпроса една специална комисия, подъ негово прѣдседателство, състояща се отъ кмета, отъ държавния и единъ артилерийски инженери, която разглежда книгата и, ако намѣри за нужно, провѣрва ги на самото мѣсто и дава своето мотивирано заключение. Прѣписката се прѣдставлява на министъра на вътрѣшнитъ работи и народното здраве, който издава или отказва да даде исканото позволение.

„Въ позволителното, между другото, се означава мѣстото за строение и условията, които трѣбва да бждатъ спазени при построяването на фабриката и експлоатацията ѝ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 52 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 53. Започването на работата се позволява отъ министъра на вътрѣшнитъ работи и народното здраве, слѣдъ като се провѣри отъ окръжния управителъ или неговия прѣдставителъ — околийскиятъ началникъ и държавниятъ инженеръ, правилно ли е изпълненъ планътъ на постройката, съгласно даденитъ условия, за което се съставя протоколъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 53 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 54. Фабриката за патрони трѣбва да отстои 300 м. далечъ отъ населенитъ мѣста, шосета, железници, фабриктъ и водопроводитъ.

„Помѣщенията, въ които се извършва манипулацията по пълненето на патрони, трѣбва да отстоятъ отъ нея, дѣто се лѣе оловото, най-малко 100 м., а отъ опаковачната — на 20 м.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 54 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 55. При пълненето не може да се държатъ въ работилницитъ наеднѣжъ повече отъ 10 кгр. барутъ.

„Разходниятъ складъ за барутъ трѣбва да отстои на 50 м. отъ помѣщенията за пълнене на патрони и въ него може да се държи до 200 кгр. барутъ. Складоветъ, въ които се пазятъ патронитъ, трѣбва да отстоятъ на 50 м. отъ помѣщенията, въ които става фабриката.

„Разгласяването на патронитъ става въ отдѣлни открити помѣщения (палатки или бараки), отстоящи едно отъ друго до 5 м.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 55 отъ проекта тѣй, както се

прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 56. Разпореждането на чл. 27 се прилага и до фабриктъ за патрони.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 56 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 57. Фабрикантътъ е длъженъ да води регистъръ, въ който да вписва суровитъ материяли, изработеното и изнесеното количество.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 57 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 58. Фабрикантътъ може да продава патрони само на търговци на взривни вещества и оружия, които сж снабдени съ нужното за това разрешение отъ окръжния управителъ, а въ столицата — отъ градоначалника.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 58 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 59. Патрони, на дребно, се продаватъ само на лица, които прѣдставятъ позволителенъ билетъ за право носене оружия. Продавачътъ води регистъръ, по особенъ образецъ, даденъ отъ Министерството на вътрѣшнитъ работи и народното здраве.

„Забѣлѣжл. Горнитъ разпореждания не се отнасятъ до продажбата на флюберовитъ патрони.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата котленскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Петъръ Петрановъ.

П. Петрановъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣма да припоптарямъ одевѣ наказанитъ ми съображения. Какже ще помоля г. министъра на вътрѣшнитъ работи и народното здраве да се съгласи, щого патрони, не повече отъ пачка, да се продаватъ безъ да се прѣдставя каквото и да било позволително, защото, и одевѣ казахъ, този, който ще иска да извърши едно покушение, едно злопачство, той винаги ще може да намѣри два или петъ патрона. Ако щете, може да се създаде едно такова положение: продавачътъ да отбѣлѣзва въ своитъ регистри имената на такива лица, защото въ чл. 47 ние приехме положението да се продаватъ на лица пълновъзрастни и познати по своята благонадежностъ. Нека приемемъ същото положение и по този членъ — на такива-же благонадеждни лица да се продава по една пачка, защото едно лице може да взема тѣзи патрони за самоохрана въ къщата си.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитъ работи и народното здраве.

Министъръ А. Людскановъ: Не мога да се съглася, г. Петрановъ. Патрони на дребно се продаватъ само на този, който прѣдстави позволителенъ билетъ за право носене оружия. Който иска да си купи патрони,

да държи своя позволителен билетъ въ джеба си. Ако отмахнемъ това, ние отваряме вратитѣ на голѣми злоупотреби. Ако позволимъ, безъ такъвъ билетъ, да се купува една пачка тукъ, една пачка тамъ, какво ще стане тогава? Който иска да си купи патрони, нека държи винаги позволителното въ джеба си. Като отиде нѣкой въ аптеката да купи едно лѣкарство, по му го даватъ безъ рецепта: макаръ единъжъ да взелъ отъ туй лѣкарство, не му го даватъ втори пътъ, ако не прѣдстави рецептата. Ние сме въ сжщото положение; това е една много деликатна материя. Кой му бърка да си носи позволителното?

П. Петрановъ: Не искамъ да нося оржие.

Министъръ А. Людскановъ: Тогава нѣма нужда отъ патрони.

П. Петрановъ: Искамъ ги за въ къщата си.

Министъръ А. Людскановъ: Не мога да се съглася.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата берковскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Иванъ Кацаровъ.

И. Кацаровъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ е казано: (Чете) „Патрони, на дребно, се продаватъ само на лица, които прѣдставятъ билетъ за право носене оржие“. Азъ мисля, че трѣбва да се прибави: „и на тѣзи, които иматъ ловджийски билетъ“, защото има ловци, които отиватъ въ балкана съ пушки мартини или бердани за едъръ ловъ и носятъ такива патрони.

Министъръ А. Людскановъ: Не можемъ да се разберемъ. Ако е за ловджийски патрони...

И. Кацаровъ: Не за ловджийски патрони.

Министъръ А. Людскановъ: Ами какви патрони ще вземе, когато нѣма билетъ?

И. Кацаровъ: За бердана.

Министъръ А. Людскановъ: Трѣбва да има оржие, за тия патрони и за това оржие да има билетъ.

И. Кацаровъ: Той има ловджийски билетъ.

Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Като има ловджийски билетъ, може да носи всѣкакво оржие.

Министъръ А. Людскановъ: Законътъ за лова е, който урежда тази материя; ние уреждаме съвсѣмъ друга материя. Не мога да се съглася.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Тукъ се явява една материя, която бѣше спорна и прѣдъ сѣдилищата. И въ досегашния законъ за носене оржие е казано: за да имашъ право да носишъ оржие, трѣбва да имашъ билетъ и да дадешъ за него 5 л. 20 ст. И сѣдилищата така разбраха и така го прилагаша: който иска да носи оржие неоткрито — въ пояса, въ силыха си или въ джеба си — трѣбва да има позволителенъ билетъ. Обаче, азъ не желая да го нося у себе си, но искамъ да имамъ у дома си една пушка, единъ револверъ, за да се пазя отъ злодѣйци. Никой законъ не може да ми запрѣти да си имамъ въ къщи оржие, и, за да имамъ въ къщи

оржие, никой законъ не ме задължава да дамъ 5 л. И днешниятъ законопроектъ на г. министра въ чл. 76 казва: (Чете) „Носенето оржие безъ позволителенъ билетъ е забранено.“

Министъръ А. Людскановъ: Разбира се.

М. Такевъ: Да, носенето е забранено. Но азъ не ще нося оржието, а ще го зачака дома надъ леглото си и ще се пазя съ него, когато нѣкой хайрсъзинъ ме нападне. За такива случаи сѣдилищата не на казватъ, не искатъ билетъ. Всѣки гражданинъ има право да има въ къщи оржие да се пазя отъ прѣстѣпници. Ето, г. Петрановъ иска това, което и азъ щѣхъ да кажа. Вие, г. министре, по сега дѣйствующия законъ и по Вашия законопроектъ, искате да имаме билетъ само за носене оржие — да го носимъ у себе си. Тамъ сме съгласни: никой, който не прѣдставя достатъчно гаранция за спокойствие, за почтеностъ, за трѣзвеностъ въ всѣки моментъ, не бива да има оржие въ джеба си, защото такъвъ човѣкъ може въ всѣки моментъ да избухне и да направи злодѣяние. И законодателитѣ още отъ рани години е билъ прѣдвидливъ, като е казалъ: „Ще ти позволя да носишъ оржие при слѣдующитѣ условия — ако си такъвъ и такъвъ“. Но никого никой законъ въ България не е казвалъ: „Запрѣщамъ ти да имашъ въ къщи оржие, за да се пазитъ — въ селата, най-малко отъ дивечъ“. Ето защо азъ поддържамъ това, което искаме г. Петрановъ. Понеже нашитѣ закони позволяватъ да си имамъ въ къщи оржие, за да се защищавамъ противъ всички напасти, най-малкото, ако щете, като стане пожаръ, да има какъ да го оповестя, то за такива случаи, когато азъ имамъ право да държа оржие въ къщи, ако вие ми признавате това право, дайте ми и срѣдства да мога да го упражня. Азъ имамъ оржие, револверъ, но безъ патрони, какво ще го правя? Азъ ще имамъ една кримкова пушка, но безъ патрони, тя ще служи само за чешма.

Ето защо, азъ казвамъ, че трѣбва да се позволи на фабрикантитѣ да продаватъ безъ никакъвъ билетъ до 25 патрона револверни — ако намѣрите, че 50 патрона сж много — ...

П. Петрановъ: Нека бжде до една пачка.

М. Такевъ: ... и всѣкакви други, каквито се употребяватъ въ нашитѣ пушки и каквито се правятъ у насъ. Защото, казахъ ви, вие не ми запрѣщавате да си държа оржието въ къщи, а за да го държа въ къщи, дайте ми и патрони.

Ето защо, поне тукъ г. министърътъ ще се съгласи да приеме тая поправка, която е толкова логична и приемлива, защото законитѣ на България, откакъ тя съществува, така сж разрѣшили този въпросъ. Оржие въ къщата си мога да имамъ безъ позволение; искамъ да ми дадете и безъ позволение да си купя 20 патрона, да ги туря на рафта и да се пазя отъ крадци.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Г. г. народни прѣдставители! И подиръ обясненията на г. Такева пакъ не мога да се съглася съ искането на г. Петранова. Затъ г. Такевъ трѣбва да има малка грѣшка въ това си твърдение. Какъ той разбира билетъ за носене на оржие? Да го изложимъ вѣнъ на показъ ли? Ето какво казва чл. 82: (Чете) „Позволителниятъ билетъ за носене оржие не дава право на притежателя му да се разхожда открито съ оржие въ населенитѣ мѣста.“

М. Такев: Открито, да

Министър А. Людсканов: Даже да имаш билет, пакъ не можеш да го носиш открито.

М. Такев: Въ джеба мога да го нося.

Министър А. Людсканов: Можеш въ джеба, но даже да имаш билет, пакъ не можеш да го носиш открито. Следователно, какво се разбира? За да имате оружие, трѣбва непременно да имате билетъ.

М. Такев: Не е вѣрно.

Министър А. Людсканов: И ние направихме единъжъ завинаги да се взема билетъ съ 5 л., а не ежегодно да се подновява, както бѣше прѣди. Ние освободихме населението отъ тѣзи мъжнотии, обаче, за контрола, за да можемъ да знаемъ утрѣ, ако стане такова, кой е извършилъ едно убийство, или каквото да е нараняване или друго злощастие, ние непременно желаемъ да туримъ редъ въ това отношение. България е една отъ странитѣ, дѣто на всѣка стъпка чувашъ гърмежи и наранявания съ огнестрѣлни оружия. Ние искаме да туримъ редъ; нѣма да отидемъ да събираме оружieto отъ хората, но запорѣдъ искаме да урегулируемъ това положение. Това, което поддържатъ г. г. Такевъ и Петрановъ, то значи да отворимъ портитѣ, вѣчно да се продаватъ патрони и да се носи оружие безъ разрѣшение.

П. Петрановъ: Азъ съ позволително мога да купя 1.000 патрона и да дамъ на Ивана или Стояна по 20 да направятъ по 20 нещастия.

Министър А. Людсканов: Ние не можемъ да отидемъ до тамъ, да прѣдпазваме отъ такива нещастия. Най-сетѣ направете го, то е на вапа отговорностъ.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува. Има едно прѣдложение отъ г. Петранова: (Чете) „Да се прибавятъ къмъ заблѣжката на чл. 59 и думитѣ: „както и за количества не повече отъ една пачка“. По-напрѣдъ ще се гласува това прѣдложение, тъй като то прѣдставлява една прибавка.

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Петранова, да си вдигнатъ ржката. (Меншество) Не се приема.

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ чл. 59 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 60. Внасянето на патрони става съ разрѣшение на окръжния управителъ, комуто се подаватъ заявленията за тая цѣль, съдържащи свѣдѣнията, искани въ чл. 37, безъ приложенията.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Който приематъ чл. 60 отъ законопроекта тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 61. Фабрикантитѣ могатъ да изнасятъ патрони вънъ отъ държавата, като съобщаватъ писмено на окръжния управителъ, а въ столицата на градоначалника, кога и какво количество ще изнася, кому и за дѣ.“

„Щомъ получи това съобщение, окръжниятъ управителъ или градоначалникътъ издава нужното разрѣшение въ два екземпляра, единиятъ отъ които

служи за митницата, а другиятъ за прѣносителенъ билетъ.“

Комисията намѣри за добръ, вмѣсто думитѣ „кому и за дѣ“ да постави „за кого и за гдѣ.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Който приематъ чл. 61, заедно съ поправката, прѣдложена отъ комисията, тъй както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„ДѢЛЪ II.

Оржкия.

Глава VIII.

Фабрикуване и търгуване“.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Който приематъ заглавното на гл. VIII, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 62. Фабрикуването на оружия е свободно. Всѣки, който желае да отвори фабрика или работилница за оружия, дълженъ е да заяви на окръжния управителъ, а въ столицата — на градоначалника, като укаже общината и мѣстото, дѣто ще построи фабриката или работилницата и какъвъ родъ оружие ще фабрикува. Къмъ заявлението се прилага свѣдѣтелство за честностъ.“

„При построяване на фабриката, спазватъ се условията, изискуеми за индустриалнитѣ заведения по закона за благоустройството на населенитѣ мѣста.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Който приематъ чл. 63 тъй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 63. Търгуването съ оружие е свободно. Търговецътъ, който иска да търгува съ оружие, дълженъ е да заяви писмено на окръжния управителъ, а въ столицата — на градоначалника, като укаже мѣстото, дѣто ще търгува и съ какъвъ родъ оружие. Къмъ заявлението се прилага свѣдѣтелство за частностъ.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Който приематъ чл. 63 тъй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 64. Внасянето и изнасянето е свободно.

„Търговецъ, който иска да внесе оружio, отъ странство или занесе такова, заявява писмено на окръжния управителъ, а въ столицата — на градоначалника, като укаже числото, вида и тежестта на оружieto и прѣзъ кой пограниченъ пунктъ ще бже занесено или занесено.

„Окръжниятъ управителъ или градоначалникътъ издава на заявителя удостоверение, което ще му служи за свободно пропуцане оружieto отъ митницата.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Който приематъ чл. 64 на законопроекта тъй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 65. Фабрикантитѣ и търговцитѣ съ длъжни да водятъ регистри, по особенъ образецъ, даденъ отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, въ който ежедневно записватъ изработеното,

изнесеното, купеното и продаденото количество оръжия по брой и по номеръ, ако има такъвъ. Продавачитъ, при продажбата, трѣбва да изискватъ билетъ за право носене оръжия отъ купувача, номера на който да вписватъ въ регистра, заедно съ името, прѣзимето и мѣстожителството на купувача.

Слѣдъ думитъ „ако има такъвъ“, комисията прибави: „и името на фабриката.“

Прѣдседателствуващъ А. Буровъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! И тукъ ще направя същата бѣлѣжка, която направихъ отъ дѣвъ. Въ чл. 65 е казано: който иска да си купи единъ револверъ или една пушка за ловъ, трѣбва първо да има билетъ за право носене оръжия. Азъ искамъ да си купя единъ револверъ да се пазя въ къщи, безъ да го нося върху си, както отъ дѣвъ казаха. Каза ни г. министърътъ: „Трѣбва да вземете билетъ“. Вашиятъ законъ казва: да взема билетъ, а ко ще го носи оръжиято, но азъ не ще го нося — на български езикъ думата „нося“ значи да го имамъ върху си — а ще го държа въ къщи. Но г. министърътъ казва, че даже и да имате билетъ, не можете да го носите открито. То е, г. министри, както черногорцитъ обичатъ да се кичатъ съ ятагани и албанцитъ съ дълги геги. Единътъ законътъ казва, че това е запретиено, и да имате билетъ, пакъ трѣбва да носите оръжиято си въ джеба си. Когато имамъ билетъ и не позволите да го нося въ джеба си, кѣдъ ще го нося? Ще го държа въ дисагитъ ли, като онзи свреинъ, за зорь-заманъ? Ако имамъ билетъ, ще нося револвера въ джеба си и като ме нападне нѣкой хайрѣзинъ, ще го стрѣлямъ. Нѣма да го окача на пояса си да го нося, но ще го нося закрито. Туй е мое право. Когато дамъ 5 л., ще туря револвера въ джеба си; иначе защо ми е? Но нѣмамъ нужда да го нося въ джеба си, а искамъ да го държа дома си. Вие казвате: пакъ трѣбва да платите 5 л. Кой селянинъ нѣма въ къщата си кримка да се пазя отъ вълци и мечки, отъ крадци и разбойници? Вие сега ще тръгнете да търсите по къщитъ, който има кримка, има ли билетъ или нѣма. Случайно съдебниятъ слѣдователъ може да влѣзе въ къщата на нѣкой селянинъ и да намѣри окачена пушка; ще му състави актъ, че не платилъ 5 л. и ще го глоби. Какъ така, вие внасяте пертурбация въ нашитъ закони. Че кой нѣма окачена пушка надъ кревата си? Всички граждани имаме въ къщата си пушки; и г. Людскановъ, вѣрвамъ, че има 2—3. Е добръ, ако влѣзе единъ органъ на властта въ къщата му и намѣри единъ ятаганъ или една кримка, трѣбва да му състави актъ, понеже нѣма билетъ за носене на оръжия. Стойте, такова тълкуване не давайте. Законитъ на страната изискватъ да имашъ билетъ, когато носишъ оръжия; щомъ го не носишъ, а стои въ къщи, никакво наказание не бива да ти се туря. И тъй, както казвате, да го изтълкувате, г. министри, съдинитъ нѣма да го приложатъ така, щомъ сте писали „да се носи“, защо „да се носи“ значи да се носи у себе си, а не да се държи у дома. Въ закона е казано, че да купишъ единъ револверъ безъ да го носишъ, а само да си го имашъ въ къщи, пакъ ще трѣбва да платишъ билетъ. А сега ето какво ще стане: азъ искамъ да си купя револверъ за въ къщи, но вие ми искате да дамъ за билетъ 5 л.; единъ револверъ струва 15 л. и 5 л. за билетъ — ставатъ 20; като прѣмина Царибродъ на 25 разкрача, ще си купя револверъ безъ билетъ, ще го туря въ джеба си и ще го нося у дома си. Съ тълкуването, което дава г. министърътъ сега, какво иска да каже? Исква да каже: не дѣйте купувача револверъ въ България, а като излѣзете вънъ въ странство, ще си купите револверъ безъ билетъ. По този начинъ ще фаворизи-

рате контрабандата. Единъ ще отиде въ Будапеща, ще си купи револверъ, другъ ще отиде въ Бѣлградъ, трети — въ Мустафа-паша, и по този начинъ косвено фаворизирате контрабандата. Защо не позволите на човѣка отъ тукъ да си купи оръжия? Съгласенъ съмъ съ другата бѣлѣжка въ закона: фабрикантинътъ или търговецътъ да държи регистъръ, въ който да пише кому продава. Да, това го разбирамъ и то е, пакъ, ако щете, илюзорно. Защо? Защото ще го попита търговецътъ: „Какъ ти е името?“ — „Иванъ Драгановъ“, и той пише въ регистра: „Иванъ Драгановъ“, а да ли е Иванъ Драгановъ той самъ си знае. Ето защо и това нѣщо е невъзможно. Защо се иска и това? За да прѣдупрѣдимъ прѣстѣпленията. Не дѣйте мисли, че по този начинъ, съ тѣзи мѣрки, ще прѣдупрѣдите прѣстѣпленията. Законитъ и правилницитъ, които се издадоха въ 1907 г. и които сѫ въ сила и до днесъ, бѣха строги, но това не попрѣчи на редъ убийства, които станеха и ставатъ всѣки денъ на улицата. Попрѣчи ли това да се трепатъ по улицитъ като кучета? Не. Никой да не мисли, че като туримъ ограничението да се купуватъ оръжията по този начинъ, ще прѣвкратимъ прѣстѣпленията. Съ единъ руски професоръ, съ когото пътувахъ едно врѣме отъ Петербургъ до Москва, имахъ случай да говоря по тѣхната паспортна система и той каза: „Това е дива работа“ — този човѣкъ е професоръ по тѣхното конституционно и административно право — „най-големитъ хайрѣзи досега сѫ се снабдявали съ по 3—4 паспорта“. Та искамъ да кажа, когато единъ прѣстѣпникъ иска да извърши прѣстѣпление, той ще си достави всички сръдства за да извърши това прѣстѣпление и не е регистърътъ на търговеца, който ще го спре да не извърши прѣстѣплението.

Ето защо, азъ пакъ моля г. министра да не прави тия прѣчки, колкото се отнася до стоемето на това оръжия у дома, да не фаворизираме контрабандата по този начинъ, а да дадемъ всичката възможностъ на хората да си доставятъ отъ тукъ оръжия и да се държи горѣ-долу смѣтка кому се продава.

Прѣдседателствуващъ А. Буровъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Георги Т. Пѣевъ.

Г. Т. Пѣевъ: Г. г. народни прѣдставители! Сѣбраженията, които изтъкна г. Такевъ по чл. 65, сѫ твърди основателни, но азъ ще си позволя да зачекна въпроса отъ друга страна — отъ гледна точка на търговескитъ интереси. Постановленията на гл. IX отъ настоящия законопроектъ иматъ за цѣль да дадатъ възможностъ на полицейската властъ да контролира онѣзи злонамѣрени елементи, които ще носятъ оръжия безъ билетъ. Тия постановления на гл. IX сѫ твърди основателни и прѣдставляватъ гаранция да може полицейската властъ да прѣдпази обществото отъ такива типове, които искатъ да използватъ оръжиято въ прѣстѣпления, макаръ че, когато ще стане прѣстѣпление, не е законътъ и билетътъ, който ще го прѣдупрѣди. Но азъ питамъ: трѣбва ли ние съ законитъ на страната да ограничаваме търговията? Защо търговцитъ непрѣмѣнно да бѣдатъ задѣлжени отъ всѣкиго да искатъ билетъ, когато тѣ и безъ това трѣбва да водятъ регистри за постѣпилото количество оръжия въ тѣхнитъ магазини и за-продаденото? Азъ пакъ апелирамъ къмъ г. министра, като задържимъ тия строги постановления на гл. IX, що се отнасятъ до контрола, който упражнява полицейската властъ, да дадемъ свобода на търговията и да не принуждаваме нашитъ търговци, когато тѣ плащатъ патенти и сѫ хора благонадежни, да правятъ злоупотрѣбления, въ слѣдствие ограниченията, които ще създадемъ. Азъ зная случаи, когато търговецътъ, при извѣстно прѣдложение за покупка, се съмнѣва въ своя клиентъ, отказва да му продаде оръжия и даже увѣдомява за това полицията. Азъ

моля г. министра да се съгласи да остане чл. 65 само въ първата си част, а втората част да се прѣмахне за улеснение на търговците.

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако приема искането на г. Такева и желанието на г. Пѣва, тогава трѣбва да не правимъ законъ. Ако приема това, което по-прѣди искаше г. Петрановъ, тогава този законъ става излишенъ. Тукъ една пачка патрони ще даваме безъ контролъ, тамъ ще разрѣшимъ да се купуватъ револвери и пушки безъ билетъ, тогава нѣма нужда да правимъ законъ. Има ли физическа възможностъ полицията да знае, като купите едно оръжие, да-ли ще го държите въ джеба си, да-ли ще го овисите у дома си? Отъ дѣ знаемъ намѣрението на онзи човѣкъ, който купува оръжие? Понеже не можемъ да влѣземъ въ сърцето на човѣка и да узнаемъ за какво ще го употреби, па и той самъ винаги не знае, да-ли ще го остави въ къщи да лежи или ще го носи у себе си, затова ние приемаме общото положение, презумцията, че който купува револверъ, купува го, за да го носи у себе си. Г. Такевъ се спира на думата „носи“. Тя е единъ технически терминъ, приетъ въ България откако съществува. Позволително за носене оръжия се разбира да имате оръжие. Ама ще го носите у себе си, или ще го окачите на стаята си, то е ваша работа. Понеже ние нѣмаме възможностъ да слѣдимъ, да знаемъ кой за какво купува оръжие, затова туряме въ този членъ това постановление, че продавачътъ при продажбата трѣбва да изиска билетъ за право носене оръжия отъ купувача. Че какво е това за този, който иска да носи оръжие? Ами на какво е заприличала българската държава? Азъ заобиколихъ границитѣ на България и където отидохъ хората ми казватъ: „Ние вече се страхуваме да замръкнемъ, защото всѣки единъ е въоръженъ отъ главата до петитѣ и всѣка вечеръ има гърмежи. Сवादба ли стане — гърми се, гуляй ли стане и скарать ли се двама души — гърми се, и се убива нѣкой.“ Това на какво е заприличало? Ние искаме да бждемъ културна страна, а за да бждемъ такава, първото нѣщо е да ограничимъ това, да туримъ редъ. Азъ знамъ, че ще ставатъ контрабанди и заобикалки на закона, но какво да направимъ? Ще направимъ онова, което е възможно, а то е този законъ. Вижте какво става днесъ въ Франция. Понеже ставатъ толкова много нападения отъ анашитѣ на явната и тайната полиция, и понеже въ Франция виждатъ, че една голѣма борба трѣбва да се води съ тѣзи анаши, които сж въоръжени съ всички сръдства за борба и съ всички най-изтънчени оръжия, затуй проектиратъ да турятъ въ наказателния законъ разпореждане, че ако се улови нѣкой при схватка или при нещастна случка, че има оръжие, да му се налага двойно наказание. Ето докъдъ отиватъ хората въ борбата съ единъ общественъ врагъ. Ние искаме да направимъ същото въ друга форма. Ние се боримъ съ злонамѣренитѣ хора, а не съ добритѣ. Добритѣ граждани ще намѣрятъ сръдства да заплатятъ 5 л., понеже искаме само единъ пътъ да се плати, и ще иматъ право да носятъ оръжие — било въ къщи да го занесатъ и закачатъ, било да го носятъ съ себе си. За тѣхъ, прочее, не се прави това, а се прави съ цѣлъ да можемъ да правимъ ревизии и да издирваме прѣстѣпника, ако стане нѣкоя нещастия. Вие знаете ли, че ако този законъ бѣше приспособенъ, покойниятъ Петковъ, възможно е, нѣмаше да бжде убитъ? Неговиятъ убиецъ купи револвера отъ единъ първостепененъ търговецъ, Митрошиновъ, безъ позволение, и отиде та уби Пет-

кова. Недавна се случи друга случка и казаха ми, че револверътъ е купенъ отъ магазина на офицерското дружество. Ако имаше прѣдлагания редъ — а вѣрвамъ, че Митрошиновъ, че брати Иванови и всички търговци ще пазятъ закона — нѣмаше да му продадатъ оръжие. Ама щѣл да го внесе контрабанда отъвън. Какво да направимъ? Ние ще отидемъ въ нашитѣ прѣдпазителни мѣрки дотамъ, додѣто имаме възможностъ и сръдства; вънъ отъ нашитѣ сили нѣма какво да направимъ. На туй основание, г-да, недѣйте иска тия изключения. Ако приемемъ изключенията, които искатъ г. г. Такевъ, Петрановъ и Пѣвъ, то значи да унищожимъ закона и нѣма нужда да правимъ законъ. Азъ ви моля да приемете члена, както е приетъ отъ комисията.

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Ще се гласува. Които приематъ чл. 65 съ прибавкитѣ, направени отъ комисията, тѣй както се прочете отъ г. докладчика, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 66. Въ изключителни случаи, когато се намѣри за нужно, въ интереса на народната отбрана или на обществената безопасностъ, министърътъ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве може, по рѣшение на Министерския съвѣтъ, да забрани временно износа на оръжия и взривни вещества или да ограничи търгуването съ тѣхъ.“

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 66 на проекта тѣй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 67. Внасянето и продажбата на пушки и патрони, които се употребяватъ въ войската, е забранено.“

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 67 тѣй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 68. Постановленията на настоящия законъ не се отнасятъ до снабдяването на войската съ оръжия и мушкети.“

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 68, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Глава IX.

За надзора върху фабрикитѣ за взривни вещества и оръжия, както и върху заведенията, въ които се продаватъ.“

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Които приематъ заглавието на гл. IX тѣй, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 69. Министърътъ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве назначава, за постоянненъ надзоръ върху фабрикитѣ за взривни вещества и оръжия, особени чиновници, наречени контролѣори, които се плащатъ отъ фабрикантитѣ. Контролѣоритѣ получаватъ заплата отъ 1500—2400 л. годишно.“

Прѣседателствуващъ А. Буровъ: Има думата г. Никола Апостоловъ.

Н. Апостолов: Г. г. народни прѣдставители! Да се обява изобщо противъ члена, нѣма да го направя, защото зная, че г. министърътъ нѣма да се съгласи да го оттегли. Прѣди всичко, по моето разбиране, нѣма резонъ подобенъ единъ контролъ. Но азъ влизамъ въ съображенията на г. министра, съображения наложени отъ особенитѣ обстоятелства, въ които ние живѣемъ, защото, както ви е извѣстно, на Балканския полуостровъ ние сме на единъ димящъ вулканъ, и слѣдъ като се разпиривамъ съ нашия вжтрѣшенъ редъ, трѣбва да бдимъ и за безопасността и на съседнитѣ намъ държави. Но азъ мисля, че се налага една тежестъ на фабрикантитѣ, едно брѣме, безъ да го заслужаватъ. Ако дѣйствително има нужда отъ контрольори, и тѣзи контрольори се налагатъ отъ общественъ интересъ, тѣ трѣбва да бждатъ плащани отъ държавата, както плаща държавата за всички свои служби, които ѝ се налагатъ отъ особенитѣ нужди на държавния строй. Така, напр., за прилагане на закона за труда има инспектори на труда, които плаща държавата. Има контрольори, напр., при фабрикантитѣ за тютюнъ, при фабрикантитѣ за спиртъ и пр. — всички тѣхъ плаща държавата. Дѣйствително, може да се върази, че фабрикантитѣ за спиртъ и тютюнъ даватъ приходъ на държавата. Но може да се направи и друго възражение отъ гледна точка на това, което азъ поддържамъ: напр., инспекторитѣ на труда какъвъ приходъ донасятъ на държавата. Нѣма съмнѣние, че никакъвъ приходъ не донасятъ. Но при все това държавата плаща и поддържа извѣстни институти, за да слѣдятъ за правилното прилагане на единъ специаленъ законъ, какъвто е законътъ за женския и дѣтски трудъ, и затова тия инспектори отиватъ, заобикалятъ фабрикантитѣ, бдятъ за строгото изпълнение на закона, да-ли тия жени и дѣца живѣятъ при извѣстни хигиенични условия, да-ли не работятъ вънъ отъ опредѣленитѣ отъ закона и правилницитѣ работни часове и пр. и пр. Та, казвамъ, ако има нужда отъ такива контрольори, държавата трѣбва да ги плаща. Или въ краенъ случай ще моля г. министра, ако не се съгласи на това, то да се съгласи да се възложи частъ отъ тежестта на фабрикантитѣ, а другата частъ да поеме държавата — да се раздѣли този разходенъ параграфъ, 50% да поематъ фабрикантитѣ и 50% да поеме държавата.

Но азъ мисля, г. министре, че съ този законъ се налага единъ контролъ, който, собствено, нѣма да бжде ефикасенъ. Контрольорътъ какво ще върши при фабриката? Ще слѣди кому какво се продава — на-ли така? Язва се индустриалецъ или притежателъ на мина Х и купва 50, 100, 500, 1000 или 2000 кпр. експлозивъ; този експлозивъ се изпраща по прѣдизначение въ индустриалното заведение, или въ каминерата, или въ мината; е добръ, г-да, ако има нужда отъ контролъ, контролтътъ е нуженъ тамъ, където се изразходва на дребно; тамъ, собствено, могатъ да ставатъ злоупотребления. Азъ знамъ, че тази мѣрка се налага по чисто политически съображения. Като казвамъ „чисто политически съображения“, разбирамъ не толкова отъ вжтрѣшенъ редъ, колкото отъ международенъ. Ние вземамъ, че прѣди да съществуватъ въ България тия фабрики — тѣ не дапиратъ повече отъ три, четири или петъ години — стана въстание въ една съседна държава, навсѣкждѣ ставаха динамитни атентати и динамитътъ се докарваше по единъ начинъ, не знамъ какъвъ, отъ няколко държави, далечъ отъ насъ — отъ Франция или отъ Австрия. Но, въ всѣки случай, този динамитъ, който бѣше нуженъ на тѣзи хора, тѣ си го намѣриха и доставяха. И сега, при всичкия контролъ, който се нарежда въ чл. 69, пакъ ще ставатъ злоупотребления. Ако има хора, които искатъ да си служатъ съ динамитъ и съ експлозивъ, тѣ ще си ги доставятъ. Всѣки работникъ, който работи въ мината, не

е турнатъ подъ контролъ, и може да вземе петъ патрона и да ги не оползотвори въ мината всички. Това като туря на страна, всѣки денъ по петъ патрона, ще се набератъ калабалѣкъ.

Но, казвамъ, азъ не се спирамъ на него въпросъ, за да моля г. министра да оттегли съвършено този членъ, но по-скоро се спирамъ на другъ въпросъ, който е отъ чисто финансовъ, икономически характеръ, а именно да не се облагатъ фабрикантитѣ съ една тежестъ, която нѣма резонъ. И ако, най-послѣ, г. министърътъ не се съгласи съ подобно прѣдложение, което азъ правя, то поне да намали заплатитѣ на контрольоритѣ; тѣ сж голѣми — отъ 1.500 до 2.400 л.; освѣнъ това, тѣ получаватъ квартира, отопление, освѣтление, канцеларски и т. н. Всичкото това е една тежестъ, която не е по силитѣ на производството, едно производство, което сега се ражда въ България.

Азъ не мога, изобщо, да сподѣля мнѣнието на г. министра, че въ България ще трѣбва да се взематъ специални стѣснителни мѣрки, за да може тази индустрия да се съвършитъ въ колкото се може по-малко рѣжѣ. Нѣма защо да става туй стѣснение, туй ограничение само отъ страхъ, че ще ставатъ злоупотребления. Азъ казвамъ, че тѣзи, които искатъ да правятъ злоупотребления, ще намѣрятъ срѣдство; както бѣше случаятъ прѣзъ 1902 и 1903 г., когато въ Турция ставаха атентати съ съ динамитъ и обвиняваха България, че динамита се внася отъ тукъ, а между това въ България не се произвежда динамитъ, а се доставя отъ странство. Каква ще бжде, обаче, разликата, ако той се набавя отъ България? Ще го взематъ по-евтино; тогава сж го плащали 15 л. килограмътъ, а сега ще го плащатъ по-евтино. Но да се прѣвратятъ злоупотребленията, това е невъзможно. Ето защо ще моля г. министра, да се съгласи поне за намаляние заплатитѣ имъ, защото така, както сж поставени тѣ, сж голѣми. И послѣ да ви кажа, г. министре, туй ще бжде едно мѣсто, където ще се настаняватъ партизани на правителството. Така бѣше по-рано, така ще бжде и занаяпрѣдъ. Единъ пещерецъ, който не можеше да си върши своята търговия, защото нѣма състояние — тукъ нѣма г. Такева да го закача — го настаняха съ 2.000 л. въ една фабрика за контрольоръ; отиде човѣкътъ тамъ, но скоро почна да вика: „Азъ ще подивѣя“. Като ще подивѣешъ, много здраве. Така ще става и занаяпрѣдъ; ефикасенъ контролъ нѣма да има и не е възможно да го има.

Послѣ, бихъ молилъ г. министра да направи една декларация относително възможнитѣ конфликти между контрольоритѣ и фабрикантитѣ, кой ще ги разрѣшава и да-ли тѣхнитѣ оплаквания ще бждатъ подеждни на Административния съдъ? Азъ бихъ желалъ да направи декларация г. министърътъ, защото въ закона лично не е казано за това, а възможно е да бжде пропуснато и въ правилника, който ще се изработи. Тѣй че, когато ще се изработи специаленъ правилникъ, да се обозначатъ правата и задълженията на тия контрольори.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата трѣнскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Георги Т. Пѣевъ.

Г. Т. Пѣевъ: Г. г. народни прѣдставители! Настоящиятъ законопроектъ съдържа контролни разпореждания относително работата въ барутнитѣ фабрики и начина на производството въ тия фабрики. Фабрикантитѣ сж длъжни да държатъ регистри за внесениѣ количества суровъ материялъ, за ежедневната продукция и за продажбата. Самиятъ фабрикантъ има интересъ, като търговецъ, да води редовно своитѣ книги, отъ една страна за себе си, и

от друга, за контролата. Производството, обаче, се извършва под ръководството на техници специалисти. Пита се сега, каква ще бъде цълта на контролата? Ако лицата, които ще служат като контролори, разбират от фабрикация на взривни вещества, тогава разбирам, защото държавата ще има по един органъ въ всѣка една фабрика, който ще упражнява ефикасенъ контролъ. Но досега практиката е показала, че на тия мѣста винаги сж настанявани лица, които не сж отговаряли на своето прѣдназначение; и даже прѣди двѣ години такива лица сж били уволнявани от самото министерство, което ги е назначило. При това положение на работата, ако почитаемиият министъръ желае да задържи едно право на министерството, да има контролоръ при всѣка една фабрика, въ такъвъ случай нѣма, освѣтъ самата държава да поеме издръжката на тѣзи контролори. Ако и това не е възможно, азъ поддържамъ прѣдложението на г. Апостолова, какво поне 50% отъ разносикитѣ да поеме държавата. Особено това е важно, г-да, за патроннитѣ работилници, дѣто има една продукция отъ 150 хиляди лева годишно, която, раздѣлена на три фабрики, дава по 50.000 л. на фабриката. Ако държавата ѝ, наложи единъ контролоръ съ заплата 2.400 л., питамъ, каква печалба ще остане за фабриканта? Твърди малка и даже никаква. Ето защо, азъ мисля, че е справедливо, ако г. министърътъ не се съгласи, щото издръжката на контролоритѣ да остане изцѣло върху държавата, то поне 50% отъ заплатитѣ имъ да поеме самата държава.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Има думата коленскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Петъръ Петрановъ.

П. Петрановъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че ние не трѣбва и не бива да възставаме противъ контролоритѣ, които държавата трѣбва да има при производството на взривнитѣ вещества, защото всѣка една фабрика, която не е подъ надзора на самата държава, може да произвежда произволно, безъ да се улавя нейната смѣтка. Въ такъвъ случай, колко пари струватъ всички ония мѣрки, които ние вземаме по отношение на дребнитѣ търговци, на които не позволяваме, безъ прѣдставяне на позволителенъ билетъ, да продаватъ една пачка патрони, единъ револверъ или една пушка? Ето защо азъ не съмъ противъ института. Обаче, щомъ като държавата има интересъ да налага извѣстенъ контролъ при всѣка една фабрика, азъ мисля, че нейтъ мораленъ дългъ е да поеме материалната издръжка на контролора при фабриката.

Тия сж мислитѣ, които искахъ да кажа.

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Г. г. народни прѣдставители! Два сж въпроситѣ, които се повдигнаха: първиятъ е нуждата отъ контролъ и вториятъ е поддържката на тоя контролъ.

По първия въпросъ. Колкото и фабрикантитѣ да иматъ интересъ да бждатъ точни съ закона — и азъ не се съмнявамъ, че тѣ ще се стараятъ да бждатъ точни съ разпореджанията му — все таки сж възможни злоупотребления. Нѣщо повече, г-да. Самиятъ фактъ, че тѣзи фабрики сж безъ контролъ, дава да се мисли — може-би неоснователно — че въ тия фабрики, особено за взривнитѣ вещества, може да ставатъ злоупотребления. Азъ самъ се колебахъ за института на тия контролори. Тѣ сжществуваша при моя прѣдшественикъ, но той се видѣ принуденъ напоследнѣ да ги закрие, защото изникналъ въпросътъ за плащането имъ; фабрикантитѣ се

отказали да имъ плащатъ — подиръ като сж имъ плащали извѣстно врѣме — понеже законътъ тогава не ги задължаваше за това.

Ще ви кажа кое окончателно ме наведе на мисълта да установя института на контролоритѣ. Недавна една фабричка — казвамъ фабричка, понеже тя не отговаря напълно на названието фабрика за взривни вещества — стана причина за съмнѣния и нарекация отъ нѣма да спомена коя е фабриката и кждѣ е — стана причина, казвамъ, да се възведатъ противъ насъ, като държава, обвинения, че ние позволяваме отъ тая фабрика да се изнася динамитъ въ една съседна намъ държава. Въпрѣки всички наши увѣрения за противното, ние не можахме да увѣримъ заинтересованитѣ, че дѣйствително отъ тамъ не се изнася динамитъ. То не е динамитъ, наистина, то е едно взривно вещество — нѣма да му кажа името, защото отъ него ще се разбере, за коя фабрика е въпросътъ — но ние не можахме да увѣримъ въ противното ония, които възвеждаха това обвинение противъ насъ. И досега въ много политически сфери се вѣрва, че ние все таки, въпрѣки нашия общъ контролъ, не можемъ да попрѣчимъ на изнасянето на тая взривна материя за странство. Поради това азъ рѣшихъ да възприема това, което е било и прѣди мене, да установя непрѣмѣнно специаленъ контролъ за всѣка фабрика отдѣлно.

Да се обяснимъ тукъ. Контролтътъ не може да бжде такъвъ, какъвто нѣкой си го прѣдставлявалъ. Ние не можемъ да имаме химикъ или нѣкой специалистъ, който да присѣтствува при произвеждането на взривнитѣ вещества, понеже даже този химикъ, когото бихме турили, не би билъ въ състояние винаги да може да вниине дотамъ въ работата, че да знае, да-ли ще се тури въ смѣстата отъ единъ химикалий петъ грама повече или четири грама помалко, което ще измѣни състава на взривното вещество. Дотамъ не можемъ да отидемъ и нѣма защо да отиваме. Министърътъ на полицията иска да има единъ специаленъ човѣкъ при всѣка една фабрика, особено за взривнитѣ вещества. Правилникътъ, който ще се направи и за който спомена и г. Апостоловъ, ще опрѣдѣли и правата, и задълженията на г. г. контролоритѣ и тамъ подробно ще говоримъ за тѣзи нѣща. Възможно е при малкитѣ фабрики за патрони да не става нужда да туряме такъвъ контролоръ, но при фабрикантитѣ за взривни вещества министърътъ на полицията непрѣмѣнно трѣбва да има свое око, та когато утрѣ се заети отъ нѣкого, че отъ еди-кой си фабрика се изнасятъ взривни материали, да можемъ въ пълно съзнание да кажемъ, че не се изнасятъ, защото азъ имамъ тамъ специаленъ контролоръ, който винаги ще ме увѣдомява за всичко касающе се до такива вещества. Азъ се принудихъ за горѣказаната фабричка, за която ви говоря, да пращамъ три пати дедективи, за да установя за себе си и за правителството, да-ли дѣйствително отъ нея сж се изнасяли или изнасятъ такива материали. Не можахъ да установя и вѣрвамъ, че не се изнасятъ; но, въпрѣки всички наши увѣрения, и досега се твърди противното. Вие виждате, че въ интереса на България, като добръ уредена и културна страна, е да има прѣмъ контролъ въ тѣзи заведения. Този контролъ тамъ ще бжде най-малкото да знаатъ всички, че надъ главата на фабриката има специаленъ човѣкъ на министра на полицията, който веднага може да му донесе, веднага да стане обискъ, веднага да стане разследване и своеврѣменно да прѣдупрѣди подобно изнасяне. Контролорътъ може-би напълно да не може да постигне своето прѣдназначение, но все таки ще бжде единъ контролъ заради насъ и поне министърътъ ще има единъ прѣмъ органъ, поставенъ въ фабриката.

Ето защо съ това, което въвеждаме, цѣлѣта се постига доста; толкозъ повече, че този институтъ не е новъ — прѣди мене, при г. Такева, този институтъ е съществувалъ.

Обаче, казватъ, и г. Апостоловъ намекна за нѣкакъвъ контролѣоръ, който билъ назначенъ отъ г. Такева по партизански съображения. Възможно е това да е ставало. Азъ ви заявявамъ, и вие ще видите въ слѣдующитѣ членове, че ние ще се помъчимъ да уредимъ този институтъ по-добрѣ, отколкото е билъ при г. Такева. Твърдѣ стари хора, повече отъ 50 години, а тѣй също и твърдѣ млади, ние нѣма да назначаваме. Но то не е толкова важно. Най-важното нѣщо е, че ще ги подложимъ на единъ изпитъ. Най-напрѣдъ отъ тѣхъ ще искаме петокласно образование, и второ, ще искаме единъ извѣстенъ изпитъ по тѣзи взривни вещества, за да могатъ да знаятъ какво контролиратъ, понеже тѣхното назначение е да знаятъ какво влиза и какво излиза отъ тия заведения. Ние мислимъ, че съ това се постига цѣлѣта. Прочее, по съображения отъ държавенъ интересъ, по съображения отъ политически интересъ за България, ние прѣдвидихме тѣзи контролѣори. Колко сж фабриктѣ въ България? Тѣ сж десетъ, а вѣроятно ще останатъ осемъ. Значи, въпросътъ е за осемъ фабрики. Тѣй щото, мотивитѣ, по които азъ рѣшихъ да има контролѣори, азъ ви ги изложихъ — тѣ сж отъ чисто държавнически интересъ, да можемъ да отговоримъ на всички онѣи, които могатъ при дадени обстоятелства да ни обвинятъ, че ние служимъ за подбуждане смутове, че ние отъ тукъ изнасяме динамитъ или други взривни вещества, да можемъ да кажемъ не. Щомъ правителството казва не, кажете тогава отъ коя фабрика се изнасятъ; ние всѣка минута, и денемъ, и нощемъ сме готови да контролираме, да видимъ, че такова нѣщо нѣма и не може да има. Прочее, за доброто реноме на България, като културна страна, като страна, въ която има порядѣкъ, че тя не служи за мѣсто, отдѣто се изнасятъ взривни вещества, има нужда отъ тѣзи контролѣори.

По втория въпросъ, относително платата. Щомъ като вие приемете длѣжността на контролѣора да се заема отъ човѣкъ съ петокласно образование и да има единъ специаленъ изпитъ, който изпитъ се прѣдвидява въ члена, вие не можете да турите по-малка заплата отъ 1.500—2.400 л. Вие не можете да намѣрите човѣкъ, който да приеме тази служба съ по-малка заплата и несправедливо би било да искате това, защото тогава кой знае какви хора ще имате. Задѣлжаваме ги да иматъ петокласно образование, да се приготвятъ за единъ специаленъ изпитъ; да има единъ конкурсъ, и отъ явилитѣ се ще изберемъ само нѣколко — а тѣ не сж Богъ знае колко, ще изберемъ само 8—10 души. Е добрѣ, щомъ отъ всички кандидати ще изберете 8—10 души, щомъ ги подлагате на подобенъ изпитъ, слѣдва да имъ платите и повече. Ето защо ние турихме заплата отъ 1.500 до 2.400 л.

Остава послѣдненъ въпросъ: кой да заплаща тѣзи контролѣори: държавата ли или въпроснитѣ заведения? Съ съображенията, които г. Апостоловъ изтъкна, той самъ даде възраженията, които би могли да се направятъ. Тѣзи заведения сж специални заведения и тѣ се тѣрпятъ отъ държавата. Ако бѣше сега да се основе нашето царство, ние, може-би, нѣхъме да направимъ други разпорѣждания — да не позволимъ на тѣзи фабрики да съществуватъ, или да позволимъ на една, двѣ или три — ако не направимъ монополъ фабрикуването на взривнитѣ вещества, и азъ бихъ билъ за монопола — които биха били модерни фабрики, съ голѣми капиталы, съ всички съорѣжения, което нѣщо ще прави честь на България и което ще бѣде най-голѣмата гаранция

за една такава индустрия. Но въпрѣки нашето желание, съществуватъ такива фабрики и нѣкои отъ тѣхъ сж, както казахъ, фабрички и не сж обзаведени по всички правила на изкуството. Подиръ малко ще видите какви разпорѣждания правимъ за тѣхъ въ това отношение. Но единъжъ тѣрпими тѣзи фабрики — тѣ не донесатъ особени доходи, не сж спиртни заведения, не сж ливоварни заведения, отъ които държавата да има такива голѣми доходи — но понеже казвамъ единъжъ сж установени и заварени отъ закона, намѣрихъ за добрѣ, щото такива заведения, които искатъ да съществуватъ, да фабрикуватъ такива специални продукти, тѣ да плащатъ на контролѣоритѣ. Не е новъ редътъ, който въвеждамъ — той е съществувалъ и по-рано. Кой ще плаща на тѣзи контролѣори? Ще ги плащатъ пакъ потребителитѣ. Търговецътъ, фабрикантинътъ ще имъ плаща, но той ще тури това въ цѣната на своитѣ произведения и ще го платятъ тѣзи, които ще искатъ да употребяватъ тия материяли.

На тѣзи основания, понеже тия фабрики сж специални заведения, които ние тѣрпимъ, и понеже сж заведения отъ особенъ родъ и особенъ доходъ не донесатъ на държавата, а отъ друга страна, служатъ за поводъ да ни се натяква, че отъ тука се смущава редътъ — най-добрѣ би било, ако можехме полицейски образомъ да затворимъ специално-визирната, та да не се говори, че извѣстни хора могли отъ тамъ да се снабдятъ съ динамитъ, но понеже такова е положението, че казанитѣ фабрики сж били създадени единъ пътъ и ние ги тѣрпимъ, то нека тѣ теглятъ послѣдствията, нека тѣ плащатъ на контролѣоритѣ. На тѣзи основания азъ прѣдлагамъ тѣ да плащатъ на контролѣоритѣ и моля народното прѣдставителство да приеме този членъ така, както е.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михайлъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ съмъ за института на контролѣори при барутнитѣ фабрики и въобще при всички фабрики, които произвеждатъ взривни вещества, и, ако щете, азъ прѣвъ приложихъ съществующия правилникъ въ това отношение. Азъ назначихъ за прѣвъ пътъ контролѣори, ако паметта мѣ не лъже, при тѣзи фабрики, защото на нѣколко мѣста станаха нещастия, които прѣдизвикаха голѣми нареkania противъ властѣта. Азъ намѣрихъ единъ текстъ въ правилника, който съществува сега върху тази материя, възползувахъ се отъ него и назначихъ контролѣори съ заплати, каквито могатъ да издържатъ напитѣ фабрики за взривни вещества и за патрони. Напр., въ Пловдивъ има една малка патронна фабрика, която работи въ корита. Тамъ назначихъ единъ контролѣоръ съ 90 л. мѣсечна заплата. Дойде тукъ стопанинътъ на фабриката и ми каза: „Азъ нечеля на мѣсецъ 50 л., какъ ще дамъ 90 л. заплата на контролѣора?“ Сжитѣ рекламации се получица и отъ други фабрики — отъ Габрово и въ околноститѣ тамъ, въ онзи край, дѣто има най-много такива взривчати фабрики. Естествено бѣше, че да искашъ да намѣришъ хора съ голѣмъ цензъ при заплата отъ 80, 90 до 150 л., бѣше абсолютно невъзможно.

Въ мое отсъствие почтениятъ мой колега тукъ г. Апостоловъ е лапсиралъ нѣкаква версия, която, може да се каже, е отъ онѣзи хиляди легенди, които се бѣха прѣснали противъ управлението на демократическото правителство и които легенди създадоха много шантажъ, но които се изгариха като сапуненъ мѣхуръ на утриньта, слѣдъ тѣхното създаване, и създателитѣ имъ останаха съ отворени уста.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Моля, това не е по прѣдмета, г. Такевъ.

М. Такевъ: Та, казвамъ, това е тоже една легенда. Но вѣрно е, че назначениитѣ контролльори нѣмаха нѣкакъвъ особенъ цензъ, нѣмаха познания по пиротехниката, нито пъкъ ще намѣримъ скоро такива хора. И затуй г. министърътъ се е постаралъ да прѣдвиди заплатата отъ 125 до 200 л. на мѣсецъ. Тѣзи заплати сж добри. Съ 200 л. заплатата той ще намѣри хора за контролльори. Обаче, кой да ги плати — ето кждѣ е въпросътъ. Тукъ азъ не ще се съглася съ г. министра. Азъ самъ чувствувахъ, когато назначихъ тѣзи хора за контролльори, че е несправедливо да оставимъ всичката тежестъ върху гърба на фабриканта; но азъ нѣмахъ възможность друго-яче да постѣя, защото въ правилника бѣ казано така: за тѣхна смѣтка се назначаватъ тѣзи контролльори. Сега, обаче, пишемъ законъ и въ този законъ тази неправда можемъ да я поправимъ. Какъ да я поправимъ? Цѣлътъ на контролльора е двойка или, по-право, цѣлътъ на неговото назначение е двойко. Първо — това сме го казвали на фабрикантитѣ — да се контролира, да не ставатъ тамъ отъ страна на работницитѣ нѣкакви нехайства, да се контролира всѣки да бжде на мѣстото си, всѣки да бжде наврѣме въ ателието, всѣки материалъ да бжде поставенъ на мѣстото си, всѣки да бжде прѣдпазливъ. Това е работата на контролльора, който прѣзъ всичкото врѣме надзирава, даже тогава, когато стопанинътъ на фабриката нѣма да бжде тамъ. Това е неговата работа, както на контролльора въ спиртнитѣ фабрики, както на контролльоритѣ въ тютюневитѣ фабрики — да наблюдаватъ тамъ за всичко, а тукъ толкозъ повече, че има да манипулира съ взривни вещества. Така че, и самиятъ фабрикантинъ, и търговецъ има интересъ да има такава едно лице, оторизирано съ власть, което да внушава респектъ на работницитѣ и да може да извѣстна степенъ на проявява контролъ въ името на нѣкаква власть. Слѣдователно, отъ тази точка зрѣние той е полезенъ за фабриката. Но г. министърътъ ви казва: още една цѣль има, а именно, държавата има интересъ да има свое око и ухо въ фабриката, да има единъ органъ на властѣта, удостовѣрението на който ще даде възможность на г. министра да отхвърли всички онѣзи дипломатически прѣдставления за нѣкакви случаи, които биха могли да се случатъ, да прочете рапорта на този държавенъ служителъ като единъ автентиченъ документъ, като удостовѣри, че претенцията на съотвѣтната държава е неправа. Значи, този контролльоръ има още за цѣль да помогне на държавата въ нейнитѣ функции. Като е така, справедливо и умѣстно е тежестѣта за издържката на тѣзи контролльори да се раздѣли. И затуй бихъ молилъ г. министра да се съгласи — то е справедливо — да се каже така: заплатата на контролльоритѣ е отъ 1.200 до 2.400 л., отъ която 50% дава държавата и 50% — стопанинътъ на фабриката. Тогава нѣма да има обрѣмняване нито за фабриката, нито за държавата, толкозъ повече, още единъ пътъ повтарямъ, че щомъ като турите тази заплатата отъ 125 л., азъ ви увѣрявамъ, че такива фабрики, като патронната фабрика въ околността на Пловдивъ, ще бждатъ принудени да се затворятъ, защото не ще могатъ да издържатъ контролльори съ 125 л. Ако г. министърътъ иска примѣри, министерството ще му ги докладва. Азъ бѣхъ принуденъ да търся човѣкъ съ 50 л. заплатата и като не можахъ да го намѣря, оставихъ фабриката безъ контролъ. На-ли е по-добъръ да има нѣкакъвъ контролъ, отколкото да нѣма никакъвъ. Но да му затвора фабриката само заради това, че той не може да издържа такъвъ, азъ нѣмахъ куража да го направя, макаръ да съмъ му далъ двѣ прѣдписания, че ще му затвора фабриката. Това бѣха прѣдписания само да го принудя да намѣри надзирателъ — не

можа да намѣри такъвъ, не можахъ да му затвора и фабриката, макаръ да издавахъ строги заповѣди. Понеже сега пишемъ законъ, добръ е да урегулируме тамъ, да плащатъ по 50% и държавата, и стопанинътъ за издържката на тѣзи контролльори.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Има думата г. министъръ на вжтрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Г. г. народни прѣдставители! Държавата да прави такива маршандажи въ закона: 50% да дава държавата, 50% да дава фабрикантинътъ, това не е благопристойно. Или държавата ще дава всичко, или фабрикантинътъ ще плаща всичко. Това е най-право. Ако се спрѣхъ на идеята фабрикантътъ да дава всичкото, азъ се раководихъ отъ това, какъ е и съ другитѣ фабрики. Ние имаме памучна фабрика въ Варна, имаме кибритна фабрика въ Бая-Костенецъ, имаме тукъ лотария на градския съвѣтъ и при тѣхъ имаме контролльори, които се плащатъ отъ тѣзи учрѣждения. Тѣй че, това не е нѣщо ново, което ние установяваме тукъ. И ония заведениа плащатъ много по-големъ заплати на своитѣ контролльори. Лотарията плаща 500 л. мѣсечно, памучната фабрика плаща 300 л., макаръ че въ тази фабрика нѣма особена нужда отъ такъвъ контролъ. Тамъ е такова английско техническо учрѣждение, кждѣто всичко върви като часовникъ. Кибритната фабрика плаща 300 л.; тя е подобна на тази, дѣто има взривни вещества, но тя е много добръ оборудвана. Е добръ, ние туряме тукъ заплатата отъ 125 до 200 л. мѣсечно. Азъ не мога да приема, повтарямъ, такива маршандажи, такива пазарлъци, че 50% ще се плаща отъ държавата и 50% отъ фабриката. Струва ми се, че е справедливо, щото тѣзи специални учрѣждения, каквито сж тѣзи фабрики, да си иматъ контролльоръ, комуто да плащатъ, както видѣхме отъ 125 до 200 л. мѣсечно. Сега, ако се явятъ такива твърди малки фабрики — казватъ, че има една такава въ Пловдивъ и отчасти оная въ с. Владая — които не сж въ състояние да си плащатъ контролльора, тогава ще помисля. Законътъ ми дава това право. Ако види, че нѣкоя отъ тѣхъ ще се съсипе, азъ нѣма да искамъ непрѣмѣнно да я съсипя. Но въ интереса на държавата е подобни фабрики да не съществува. Вие ще видите, че ние се мѣчимъ да ликвидираме такива фабрики и да не оставяме мѣсто въ България, дѣто да се фабрикува политическа отрова — ще употребя тази дума за тѣзи взривни вещества. Казвамъ, трѣбва тия учрѣждения да наредимъ така, че да сж напълно подъ контрола на държавата, и тогазъ хемъ нѣма да ни обвиняватъ отъвѣтъ, че правимъ нередовни нѣща, хемъ ние ще бждемъ спокойни вжтрѣшно. Ако, напр., ние оставимъ 10—15 фабрики да разпространяватъ по цѣлата страна динамитъ, барутъ и пр., ние сами се излагаме на една голѣма опасность.

По тѣзи съображения, моля да приемете този членъ тѣй, както е докладванъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Ще се гласува.

Д. Петковъ: Нѣма кворумъ.

М. Такевъ: Да го оставимъ за понеделникъ. И ние, и вие се уморихме.

Министъръ А. Франгя: Има хора въ комисията, г. прѣдседателю.

Обяждатъ се: Дайте петъ минути отидихъ.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: (Слѣдъ влизането на нѣколко народни прѣдставители) Ще се гласува. Които приематъ чл. 69 тѣй, както се прочете

отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 70. За контролѣри могатъ да бъдатъ назначени лица, които отговарятъ на слѣднитѣ условия:
„1. Да сж навършили 25 години и да не сж по-стари отъ 50 години;
„2. Да иматъ петокласно образование и
„3. Да сж издържали изпитъ за контролѣрска служба прѣдъ специална комисия, назначена отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве“.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 70 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 71. Фабрикантитѣ сж длъжни да дадатъ на контролѣритѣ жилища за живѣне и канцелария. Отоплението и освѣтлението на жилището и канцеларията, както и нужната мобилировка на канцеларията — писмена маса, два стола и шкафъ за книгата — ще бъде за сметка на фабрикантитѣ“.

Комисията, вмѣсто думата „ще бъде“, тури думата „сж бъдатъ“, защото се касае за много прѣдмети.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 71 тѣй, както се прочете, съ поправката, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 72. Въ случай че фабрикантинтъ не изпълни задълженията си по прѣдидущия членъ, министрътъ на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве има право да закрие фабриката, слѣдъ което всичко дѣйствио въ нея, както и износа изъ фабричния складъ, ще се считатъ за извършени противозаконно и ще се наказватъ по чл. 398 отъ наказателния законъ“.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 72 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 73. Контролѣритѣ при фабрикитѣ сж подчинени непосредствено на Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве и отъ него получаватъ заповѣди и разпореждания по длъжността си“.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 73 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 74. Висшиятъ надзоръ върху фабрикитѣ за взривни вещества и оржжия се упражнява отъ министра на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, чрѣзъ инспектора на полицията и специално натоварени за това чиновници“.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 74 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 75. Околийскитѣ началници и полицейскитѣ пристави сж длъжни да правятъ ревизии на всички магазини и складове за взривни вещества и оржжия“.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 75 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава X.

Носене оржжие.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ заглавието на глава X тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 76. Носенето оржжие безъ позволение билетъ е забранено.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 76 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 77. Позволителни билети за носене оржжие се издаватъ отъ околийския началникъ, а въ столицата отъ градоначалника, на основание свидѣлствата, издадени отъ общинскитѣ управления“.

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 77 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 78. Позволителни билети за носене оржжие се издаватъ срѣщу такса 5 л., въ полза на държа-
вата.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 78 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 79. Освобождаватъ се отъ билети за носене оржжие офицеритѣ на дѣйствителна служба и отъ запаса и държавнитѣ служители, които, по естеството на службата, която изпълняватъ, сж длъжни да носятъ оржжие.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 79 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 80. Общинскитѣ служители: стражари, пж-дари, ношни пазачи, общински агенти, куриери и др. се снабдяватъ отъ околийския началникъ, по искане отъ общинското управление, съ удостовѣрения, които имъ служатъ за позволителни билети за носене оржжие. Тия удостовѣрения се освобождаватъ отъ всякаква такса.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 80 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 81. Позволителнитѣ билети за носене оржжие се приготвяватъ отъ Министерството на финан-
ситѣ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 81 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 82. Позволителниятъ билетъ за носене оржжие не дава право на притежателя му да се разхожда открито съ оржжие въ населенитѣ мѣста.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 82 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 83. Забранено е носенето оружје отъ лица, които взиматъ участие въ публични събрания или въ демонстрации изъ улицитѣ и общественитѣ мѣста.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 83 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 84. Позволителенъ билетъ за носене на оружје не се дава:

- „1) на лица, ненавършили 21 години;
 - „2) на туренитѣ подъ настояшество или запрѣщение, лудитѣ и пиянитѣ;
 - „3) на лишениитѣ отъ граждански и политически права, и
 - „4) на осѣденитѣ на повече отъ шесть мѣсеца за въоръжено съпротивление на властѣта, за кражба, грабежъ, опитъ за убийство и убийство.“
- „Третииятъ пунктъ се изхвърля и четвъртииятъ става трети.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 84, съ измѣненіята, направени отъ комисията, тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 85. Носенето на ками, голѣми ножове (ятагани), боксове и бастуни съ шишове или съ огнестрѣлно оружје е забранено.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 85 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава XI.

Наказателни разпорѣждания.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ заглавието на глава XI, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 86. Нарушенията на настоящия законъ и на правилника и наредбитѣ по прилагането му се констатираатъ отъ полицейскитѣ органи съ актове, подписани отъ съставителя, нарушителя и поне единъ свидѣтель.“

„Актоветѣ за нарушенията иматъ сила на доказателство прѣдъ сѣдилищата, освѣнъ ако се докаже тѣхната невѣрност.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 86 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 87. Актоветѣ трѣба да съдържатъ:

- „1) датата и мѣстото на съставянето;
- „2) името, прѣзимето и званието на съставителя;
- „3) името, прѣзимето, занятието и мѣстожителството на нарушителя;
- „4) факта на нарушението, врѣмето и мѣстото, дѣто е станало то, и обясненията на нарушителя;
- „5) имената, прѣзимената, занятието и мѣстожителството на свидѣлитѣ, и

„6) заловенитѣ прѣдмети или оружја, които служатъ за веществено доказателство.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 87 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 88. Актоветѣ, съ всички доказателства, се изпращатъ незабавно, по принадлежностъ, на прокурора или на мировия сѣдия, заедно съ обвиняемитѣ, въ случай, че сж задържани.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 88 отъ законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 89. Нарушителитѣ на чл. чл. 10, 15, 43, 49 и 51 се наказватъ по чл. 396 отъ наказателния законъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 89 отъ проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 90. Нарушителитѣ на чл. чл. 5, 24, 29, 33, 44, 45, 55, 58 и 59 се наказватъ по чл. 397 отъ наказателния законъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 90 отъ проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 91. Нарушителитѣ на чл. чл. 4, 36, 38, 53 и 60 се наказватъ по чл. 398 отъ наказателния законъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 91 отъ проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 92. Нарушителитѣ на чл. 31 се наказватъ по чл. 399 отъ наказателния законъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 92 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 93. Нарушителитѣ на чл. чл. 25 и 48 се наказватъ по чл. 475 отъ наказателния законъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 93 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)
„Чл. 94. Нарушителитѣ на чл. чл. 9, 28, 76, 82, 83 и 85 се наказватъ съ глоба отъ 50 до 200 л., а материялитѣ и оружјето се конфискуватъ.“

Прѣдседателствующъ А. Буровъ: Които приемятъ чл. 94 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 95. Нарушителитъ на чл. чл. 16, 22, 27, 41, 46, 47, 57, 61 и 65 се наказватъ съ глоба отъ 100 до 500 л.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 95 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 96. Нарушителитъ на чл. чл. 26 и 67 се наказватъ съ тъмниченъ затворъ отъ единъ мѣсецъ до една година и съ глоба до 2.000 л. и материалитъ се конфискуватъ.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 96 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 97. Нарушителитъ на чл. 62, които сж почнали фабрикуването прѣди получаване разрѣшение, наказватъ се съ глоба отъ 500 л. до 3.000 л. и фабриката се затваря до получаване разрѣшението.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 97 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 98. Непрѣдвиденитъ нарушения на настоящия законъ се наказватъ по чл. 475 отъ наказателния законъ.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 98 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Глава XII.

Прѣходи разпорѣждания.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ заглавието на глава XII тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 99. Въ продължение на три мѣсеца отъ влизането въ сила на настоящия законъ, всички сѣществующи фабрики за взривни вещества, патрони и орѣжия ще бждатъ ревизирани отъ една комисия, назначена отъ министра на вътрѣшнитъ работи и народното здраве и състояща се отъ по единъ прѣдставителъ на министерствата на вътрѣшнитъ работи и народното здраве, на общественитъ сгради, пѣтицата и благоустройството, трговията, промишлеността и труда и единъ артилерийски инженеръ. Ревизията ще има за цѣль да констатира, дали фабричитъ сж построени по досега дѣйствующия правилникъ за приготовление и употреблението на взривнитъ вещества отъ 1895 г. и доколко тѣ отговарятъ на изискванията на настоящия законъ.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Които приематъ чл. 99 на проекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 100. Фабричитъ, които сж построени прѣди или при дѣйствието на правилника за взривнитъ

вещества, се подраздѣлятъ на двѣ категории: 1) такива, които могатъ да се пригодятъ къмъ изискванията на настоящия законъ или въ зависимостъ отъ конфигурацията на мѣстността не прѣдставляватъ опасностъ за продължение на работата, и 2) които не могатъ да се пригодятъ и прѣдставляватъ опасностъ. Тия по пунктъ 1 могатъ да работятъ, ако не прѣдставляватъ опасностъ, или ако въ двѣгодишенъ срокъ се пригодятъ, споредъ изискванията на настоящия законъ; въ противенъ случай се закриватъ по административенъ редъ, а на тия по пунктъ 2 се дава едногодишенъ срокъ за ликвидирание на прѣдприятието и затваряне на фабриката, като, въ противенъ случай, фабриката се закрива по административенъ редъ, срѣщу обезщетение отъ държавата, опрѣделено отъ комисията, прѣдвидена въ чл. 99 на тоя законъ.“

Комисията направи прибавка на слѣдната алинея: „Рѣшението на комисията за размѣра на обезщетението може да бжде обжалвано прѣдъ сѣдилищата отъ недоволната страна. Това обжалване не спира затварянето на фабриката.“

Прѣседателствующъ А. Буровъ: Има румата пловдивскиятъ народенъ прѣдставителъ г. Михаилъ Такевъ.

М. Такевъ: Г. г. прѣдставители! Азъ тукъ бихъ помолитъ г. министра да се съгласи на една добавка, която е справедлива и я черпя тоже отъ практиката. Когато се закрива едно заведение, по всичкитъ закони на страната, било че се закрива по административенъ редъ, било че се закрива по какъвъ да е другъ начинъ, този фактъ на закриване, заповѣдта за закриването подлежи на обжалване прѣдъ общитъ сѣдилища.

Министъръ А. Людскановъ: Това е прието отъ комисията. Това е прибавката.

М. Такевъ: Не; комисията казва: „Рѣшението, колкото се касае до обезщетението“.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: До размѣра на обезщетението.

М. Такевъ: Азъ казвамъ, че ще бжде справедливо, ако въ чл. 100 и въ чл. 101 — за да не вземамъ послѣдната дума, защото, като се съгласи г. министърътъ, то ще бжде сѣ една бѣлѣжка — рѣшението за закриването на една фабрика, по неизпълнение на настоящия законъ, да подлежи на обжалване прѣдъ окръжния сѣдъ. Касае се за сега сѣществующитъ фабрики; за другитъ не говоря, защото властта има прѣдварителенъ контролъ; тѣ сж прѣходни положения. Сега имаме нѣколко такива фабрики. Ще се назначи една комисия да види, дали тѣ отговарятъ на условията, и ще имъ се даде единъ срокъ да се приспособятъ къмъ тѣзи условия. Ако не се приспособятъ — казвамъ, въ единия и въ другия случай, за да не вземамъ пакъ думата — администрацията рѣшава да ги закрие. Сега, това рѣшение на администрацията за тѣхното закриване трѣбва да подлежи на обжалване прѣдъ окръжния сѣдъ, както е, напр., за закриването на хотелитъ, за закриването на кръчмитъ, за закриването на всички други заведения, които могатъ да повлѣкатъ голѣми щети на хората, и затуй, ако се съгласи г. министърътъ, азъ прѣдлагамъ слѣдната редакция на чл. 100: „Рѣшението за закриването на една фабрика подлежи на обжалване въ седемдневенъ срокъ прѣдъ мѣстния окръженъ сѣдъ, който рѣшава дѣлото въ седемъ дена отъ получаването му. Рѣшението е окончателно и подлежи на обжалване само по касационенъ редъ“. Това бѣше

желанието на всички тѣзи фабриканти, които го изказаха едно врѣме, когато азъ се опитахъ да закрия нѣкои фабрики. Понеже министерътъ нѣма да иде самъ на мѣстото да констатира, а се назначава комисия и често пѣти дѣйствиата на тази комисия се обжалватъ: „Това не било вѣрно, онова не било справедливо, тамъ имало такова естествено положение, че нѣмало опасностъ за взривъ, другадѣ разстоянието не било добръ прѣмѣрено и пр.“, а министерътъ не ще иде да провѣри самъ, пакъ ще назначи комисия, която да провѣри, тѣ искаха да стане това чрѣзъ провѣрка отъ сѣдебнитѣ органи въ страната. Днесъ, когато ние уреждаме тази материя, добръ е да дадемъ това право на хората. Понеже ние ще ликвидираме единъ пѣтъ завинаги съ тѣзи фабрики, несотвѣтствующи на принципѣ, прокарани въ този законъ, то нека при тази ликвидация да имъ дадемъ послѣдното срдѣство да потърсятъ своето право, а това послѣдно срдѣство е сждѣтъ. Нека допуснемъ да отиватъ да се жалватъ прѣдъ сѣда, и сждѣтъ въ седмодневенъ срокъ да рѣши дѣлото, защото азъ разбирамъ, че за това врѣме не даваме на хората обезщетение — така е казано въ закона. Тогава, щомъ не имъ даваме обезщетение, трѣбва да ускоримъ процедурата, въ седмодневенъ срокъ тѣ да иматъ право да обжалватъ рѣшението на комисията и слѣдъ седемъ дена сждѣтъ да излѣзе съ своето рѣшение и по този начинъ, ми се струва, ще имъ се даде справедливостъ.

(Прѣседателското мѣсто заема пакъ подпрѣседателътъ г. Иванъ Пѣевъ)

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. Петко Кировъ.

П. Кировъ: Г. г. народни прѣдставители! Редакцията на чл. 100, както и на чл. чл. 99 и 101, е извадена точно отъ редакцията на законопроекта, който г. Такевъ внесе на два пѣти въ Народното събрание и бѣ приетъ на първо четене. Тя е точно същата редакция, съ една прибавка, която сега се прибави — да могатъ да се обжалватъ, . . .

М. Такевъ: Само за обезщетението.

П. Кировъ: . . . а пѣкъ въ законопроекта, който Вие внесохте на два пѣти и г. Мушановъ още единъ пѣтъ, та три пѣти въ ваше врѣме, бѣше съ същата редакция.

М. Такевъ: Нищо не значи; трѣбва да се поправи тая грѣшка.

П. Кировъ: Сега се поправя.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. министерътъ на вътрѣшнитѣ работи.

Министъръ А. Людскановъ: Г. г. народни прѣдставители! По тая членъ се повдигнаха два въпроса. Първиятъ въпросъ е за закриването на фабриката, ако въобще не отговаря на извѣстни условия; вториятъ въпросъ е за обезщетението, което ще може да се даде. Както виждате, тукъ въпросътъ е за обезщетението. Въ комисията по първия въпросъ се подразбираше, че при установяването на нашето административно правосдѣие, обжалването акта на министра, като актъ административенъ, ще става прѣдъ новото административно сѣдилище. Но понеже това административно сѣдилище не може да разглежда въпроси за оцѣнка, да назначава комисии и т. н., понеже на тѣзи хора ще имъ затваряме заведенията, може да се намѣрятъ нѣкои си да кажатъ, че оцѣнката е несправедлива,

ние, съ тая прибавка, която се прочете, само за този случай постановяваме обжалването да става прѣдъ обикновенитѣ сѣдилища. Значи, когато закриемъ едно заведение, за акта на закриването, който е административенъ актъ, недоволнитѣ ще отидатъ прѣдъ Административния сѣдъ, който се установи съ законъ; обаче, ако има нѣкой да се жалва не за акта на закриването, ами затова, че, като му сж закрили заведението, прѣцѣнили сж да му се плати много малко, понеже това е единъ въпросъ отъ друго естество, ние съ тази прибавка отваряме вратата на тоя недоволенъ да се яви прѣдъ обикновенитѣ сѣдилища, които назначаватъ комисии и оцѣняватъ.

Това е, което трѣбва да се разбира, и подиръ тия обяснения моля да се приеме тоя членъ.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 100, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 101. Всички съществующи сега складове на взривни вещества, които не отговарятъ на условията по настоящия законъ, се закриватъ, ако до двѣ години отъ влизането на закона въ сила не се пригодятъ къмъ изискванията му, безъ, обаче, притежателитѣ имъ да иматъ право на каквото и да било обезщетение отъ държавата.“

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 101, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 102. Подробноститѣ по устройството на фабричитѣ и складовѣтѣ, по фабриката, опаковането, пазенето, прѣнасянето, употреблението и унищожението на взривнитѣ вещества и орѣжията ще се опрѣдѣлятъ въ особенъ правилникъ, утвърденъ съ царски указъ.“

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 102, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„Чл. 103. Законитѣ за измѣнение и допълнение закона за столичната полиция отъ 21 мартъ 1907 г. и за носене орѣжия отъ 10 ноември 1887 г., правилника за приготвянето и употреблението на взривнитѣ вещества отъ 1895 г. и всички наредби, които противорѣчатъ на настоящия законъ, се отмѣняватъ.“

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 103, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„ПРИЛОЖЕНИЕ.

Таблица на химикалитѣ.“

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ заглавието на таблицата, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Долапчиевъ: (Чете)

„I.

„Нитрати (селитри).
„Калиевъ нитратъ.
„Натриевъ нитратъ.
„Амониевъ нитратъ.
„Бариевъ нитратъ.
„Калциевъ нитратъ.
„Оловенъ нитратъ.

„II.

„Калиевъ хлоратъ (бертолова соль).
„Натриевъ хлоратъ.
„Калциевъ хлоратъ.
„Бариевъ хлоратъ.
„Амониевъ хлоратъ.
„Мѣденъ хлоратъ.

„III.

„Калиевъ перхлоратъ.
„Амониевъ перхлоратъ.
„Натриевъ перхлоратъ.
„Калциевъ перхлоратъ.

„IV.

„Динитробензолъ.
„Тринитробензолъ.
„Мононитротолуолъ.
„Динитротолуолъ.
„Тринитротолуолъ.
„Нитрокумолъ.
„Нитронафталини и нитронафтоли.
„Нитрокрезолъ.
„Тринитрофенолъ (пикринова киселина).
„Пикрати: оловенъ, желѣзенъ, амониевъ, калциевъ, двойни пикрати.
„Нитроцелулоза (кислоидинъ, пирокселинъ, грѣмливъ памукъ).
„Фулминати.
„Тетранитрометиланилинъ (тетрилъ).“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ таблицата тъй, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Прѣди да пристѣпимъ по-нататъкъ къмъ дневния редъ, ще ви съобща, че е постѣпилъ още единъ законопроектъ за разрѣшение на Св. Синодъ да построи здание-паметникъ въ столицата, което да служи за помѣщение на висше богословско училище, и ще се тури на дневенъ редъ въ слѣдующето заседание, а приетиятъ на второ четене законопроектъ за взривнитѣ вещества ще бѣде поставенъ на трето четене на първо мѣсто въ дневния редъ на слѣдующето заседание.

Моля г. докладчика да прочете на трето четене законопроектъ за построяване на желѣзнопътната линия Тулово—Казанлъкъ.

Н. Козаревъ Той е прочетенъ, но прѣдложението по него съобщете.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Има постѣпило прѣдложение, подписано отъ надлежното число народни прѣдставители: (Чете)

„Вмѣсто членъ единственъ, става чл. I, съ слѣдующата прибавка: слѣдъ думитѣ „Тулово—Казанлъкъ“, да се прибавятъ думитѣ „заедно съ отчуждаването на необходимитѣ за това мѣста.“

„Прибавя се новъ чл. 2:

„Чл. 2. Нужнитѣ за това суми се вписватъ ежегодно въ извънредния бюджетъ.“

Има думата г. министърътъ на желѣзницитѣ, почитѣ и телеграфитѣ.

Министъръ А. Франгя: Азъ приемамъ това прѣдложение, направено отъ почитаемиѣ г. г. народни прѣдставители, още повече, че въ комисията го разисевахме.

Секретаръ Н. Начевъ: Комисията го приема и азъ моля Народното събрание да го приеме.
(Ето послѣдната редакция на закона).

„З а к о н ъ

за построяването на желѣзнопътната линия Тулово—Казанлъкъ.

„Чл. 1. Натоварва се правителството да отдаде на търгъ по единични цѣни, чрезъ отдѣлни прѣдприятия, постройката на желѣзнопътната линия Тулово—Казанлъкъ, заедно съ отчуждаването на необходимитѣ за това мѣста, като за тая цѣль му се разрѣшава единъ кредитъ отъ 1.200.000 л.

„Чл. 2. Нужнитѣ за това суми се вписватъ ежегодно въ извънредния бюджетъ.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ на трето четене законопроектъ, заедно съ прѣдложението за неговото допълнение, моля, да вдигнатъ ржка. (Болшинство) Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете на трето четене прѣдложението за образуване допълнително двѣ инженерни бригади за изучаване новитѣ желѣзнопътни линии.

Секретаръ Н. Начевъ: (Чете)

„Р ѣ ш е н и е

за образуване допълнително двѣ инженерни бригади за изучаване новитѣ желѣзнопътни линии.

„Чл. 1. Одобрява се образуването допълнително двѣ инженерни бригади за изучаването новитѣ желѣзнопътни линии съ щатъ за личенъ съставъ и заплати, както слѣдватъ:

Число	Наименование на службитѣ	Годишна заплата	На всички	Разрѣшена кредитъ за 1911 г.	Разрѣшени за 1912 г.
2	Бригадни инженери I кл. На двамата пътни дневни безотчетно по 180 л. мѣсечно одному	6.000	12.000		
2	Помощници на бригаднитѣ инженери	2.160	4.320		
2	Тѣмъ пътни и дневни безотчетно по 150 л. мѣсечно одному	4.800	9.600		
2	Оператори I кл., инженери	1.800	3.600		
2	Тѣмъ пътни и дневни безотчетно по 100 л. мѣсечно	3.600	7.200		
2	Чертежници	1.200	2.400		
3	Кописти	2.700	5.400		
2	Картисти	1.800	3.600		
2	Картисти	1.560	3.120		
2	Старши фигуранти	1.560	3.120		

„Чл. 2. Заплатата за тоя личен съставъ отъ 56.160 л., както и тая за работниците, надничари, които ще се наематъ за нуждитъ на бригадитъ, да се вземе отъ кредита 600.000 л. за изучаването на новитъ желѣзнопътни линии по глава III, § 44 IV, на извънредния бюджетъ за 1912 г. по Министерството на желѣзниците, пошитъ и телеграфитъ.“

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Има ли прѣдложение?

Секретаръ Н. Начевъ: Нѣма никакво прѣдложение.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. Никола Константиновъ, по дневния редъ.

Н. Константиновъ: Не по дневния редъ, а по рѣшението искахъ да кажа, че въ комисията, съгласно обясненията, които се дадоха, се каза, че тѣзи бригади, за които се прѣдвижда 600.000 л. кредитъ, ако и да свършатъ тази работа, която е прѣдназначена, съгласно извънредния бюджетъ, изучаването не ще може да се свърши напълно, толкозъ повече, че полската работа ще прѣвари кабинетната работа, тукъ, въ министерството, и заради туй се прѣдвижда едно увеличение на този щатъ съ едно допълнение. Ако това не е направено съ прѣдложение, азъ моля г. прѣседателя да ми даде възможностъ азъ да го направя и надѣвамъ се, че както г. г. народнитъ прѣдставители, така и г. министърътъ ще възприематъ този възгледъ.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Има думата г. министърътъ на желѣзниците, пошитъ и телеграфитъ.

Министъръ А. Франгя: Вчера азъ молихъ почитаемихъ народни прѣдставители да ми позволятъ да използвамъ кредита отъ 600.000 л., да назнача още двѣ бригади, за да мога да направя това изучаване, съ което ме е натоварило народното прѣдставителство и населението съ разни заявления. Вчерта г. г. народнитъ прѣдставители бѣха много скъпи; казваха ми: „Отигатъ толкозъ бригади“. Днесъ ги виждамъ много щедри: вмѣсто двѣ, даватъ три бригади. Азъ съ голѣмо удоволствие приемамъ да бждатъ три, но съжалявамъ, че не мога да направя това нѣщо, защото нѣма персоналъ. Азъ направихъ смѣтка и видѣхъ, че имамъ персоналъ само за двѣ бригади, но ще се старая за удовлетворение на нуждитъ да ги направя петъ.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ на трето четене рѣшението за образуване допълнително двѣ инженерни бригади за изучаване новитъ желѣзнопътни линии, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Ще минемъ понататкъ отъ дневния редъ.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта за измѣнение и допълнение закона за държавнитъ и общински пѣтища отъ 27 февруарий 1911 г.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за измѣнение и допълнение закона за държавнитъ и общински пѣтища отъ 27 февруарий 1911 г.“

М. Takeвъ: Нѣма кворумъ.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Понеже се оспора, че нѣма кворумъ, моля г. г. квесторитъ да проверятъ.

Обаждатъ се: Има, има.

Министъръ Д. Яблански: Има кворумъ.

М. Takeвъ: Да гласуваме само заглавието, а въ поведѣлникъ ще прокараме законопроекта.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Чл. 2 се измѣня така: „Държавни пѣтища сж тѣзи, които свързватъ:

„а) столицата съ окръжнитъ градове;
„б) съседнитъ окръжни градове направо помежду имъ;

„в) окръжнитъ градове съ околйскитъ имъ центрове;

„г) окръжнитъ градове и нѣкои важни мѣста въ окръга, съ важни пристанища и гранични точки;

„д) гаритъ съ едноименнитъ по-важни центрове, и

„е) курортитъ, държавнитъ: мини, минерални бани и санаториуми, съ държавнитъ пѣтища и близкитъ желѣзнопътни гарн.“

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 2, съ измѣнението, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Чл. 3 се измѣня така: „Общински пѣтища сж тѣзи, които свързватъ редица общини и села съ пазарнитъ или износни пунктове, съ окръжнитъ, околйскитъ и други административни центрове, тѣзи които свързватъ общинскитъ минерални бани съ държавнитъ пѣтища, както и селата помежду имъ.“

„За б ѣ л ѣ ж к а. Досегашнитъ държавни шосета, които се изключватъ отъ мрѣжата на държавнитъ пѣтища и тия отъ гаритъ до едноименнитъ села, които не фигуриратъ въ мрѣжата на държавнитъ пѣтища, минаватъ въ общинскитъ пѣтища. Министерството ги вписва въ съответствующитъ мрѣжи на общинскитъ пѣтища въ всѣки окръгъ и се публикуватъ въ „Държавенъ вѣстникъ“, безъ изпльняването на каквито и да е други формалности“.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 3, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Въ чл. 4 думата „три“ се замѣнява съ думата „два“.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 4, съ измѣнението, което се прави, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Новъ чл. 5: „Общинскитъ пѣтища, споредъ важността си, се подраздѣлятъ на три класа:

„Отъ първия класъ сж тѣзи, които свързватъ редица общини и села съ пазарнитъ имъ, или износни пунктове.

„Отъ втория класъ сж тѣзи, които свързватъ редъ общини и села съ окръжнитъ, околйскитъ и други административни центрове, както и общинскитъ минерални бани — съ държавнитъ пѣтища.

„Отъ третия класъ сж тѣзи, които свързватъ общинитъ и селата помежду имъ“.

Прѣседателствующъ И. Пѣевъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ новия чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Чл. 5 става чл. 6“ — само това; другото — „и думитъ: „общински съветъ“, се замѣнятъ съ думитъ „огражни инженери и то съобразно съ чл. 5 отъ настоящия законъ“ — се изхвърли.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 5 да стане чл. 6, както е приетъ отъ комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Чл. 6 става чл. 7.“ Само това; другото: (Чете) „и думитъ: „известенъ периодъ, кои пѣтица да се приематъ за най-важни въ всѣка околия въ окръжното и по кой редъ тѣ да се строятъ“, се замѣнятъ съ думитъ: „реда на постройката на общинскитѣ пѣтица и то съобразно чл. 5 отъ настоящия законъ“ — се изхвърли.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 6 да стане чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Чл. 7 става чл. 8.“

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 7 да стане чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Чл. 8 става чл. 9 и въ него слѣдъ точка 2 слѣдва нова точка 3: „Съ заемъ, който държавата ще сключи за направи на пѣтицата.“

Другото: (Чете) „и се прибавя слѣдната“

„За сѣлѣжка. Направата и довършването на първо-степенната мѣрка и пѣтицата отъ първа важностъ ще стане съ заемъ отъ 33.000.000 л., който държавата сключва за тази цѣль. Този заемъ ще се отпуща, годишно, споредъ извършенитѣ работи, отъ три до петъ милиона лева и ще се изразходва въ единъ периодъ отъ осемъ години. За настоящата година, министърътъ на финанситѣ сключва за сѣлната цѣль прѣдварителенъ заемъ отъ Вългарската народна банка въ размѣръ отъ 3.000.000 л.“ — се изхвърли.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Които г. г. народни прѣдставители приематъ чл. 8 да стане чл. 9, както го е приела комисията, моля, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство) Събранието приема.

Докладчикъ Н. Начевъ: (Чете)

„Точка 3 става точка 4. Въ алинея втора на тази точка, слѣдъ думитѣ „настоящия членъ“ се прибавятъ думитѣ: „се поставятъ въ пълно разпореждане на министра на общественитѣ сгради, пѣтицата и благоустройството“.

Прѣдседателъ: Д-ръ С. Даневъ.

Секретаръ: Н. Начевъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гълѣбовъ.

(Край на книга IX.)

„Прибавя се нова точка 5: „Съ глобитѣ, налагани по чл. 61 отъ закона за общественитѣ прѣдприятия на прѣдприемачитѣ по държавнитѣ пѣтица и принадлежноститѣ имъ. Глобитѣ се внасятъ въ фонда „държавни пѣтица“.

Д. Икономовъ: Г. прѣдседателю! Нѣма кворумъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Ако нѣма кворумъ, ще прѣкратимъ.

Обаждатъ се: Има кворумъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Нѣма кворумъ и не можемъ да гласуваме.

М. Такевъ: Нѣма, нѣма.

Н. Козаревъ: Сега ще дойдатъ.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Обявявамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че нѣма кворумъ и затова ще прѣустановимъ засѣданieto, като ще продължимъ сѣщия дневенъ редъ, тъй както е рѣшенъ, въ понедѣлникъ сутринята на 9 ч.

Всички ония законопроекти, които минаха на първо четене, ще се поставятъ на второ, законопроектътъ за взривнитѣ вещества ще се постави на трето четене и всички законопроекти, които се съобщиха, ще ги поставимъ на първо четене.

А. Горановъ: Трѣбва да се поставятъ на дневенъ редъ всички прѣдложения, които сме направили.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: И прѣдложенията, които сѣ направили.

П. Петрановъ: Г. прѣдседателю! Ама слѣдъ като се свърши този законопроектъ.

Докладчикъ Н. Начевъ: Въ понедѣлникъ най-напрѣдъ ще продължимъ четенето на законопроекта за пѣтицата.

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Съобщавамъ сѣщо тъй, че е постѣпилъ още единъ законопроектъ за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за горитѣ, който сѣщо тъй моля да си вземете.

М. Гайдовъ: Ами защо не турите на дневенъ редъ законопроекта за земледѣлскитѣ камари?

Прѣдседателствующъ И. Пѣвъ: Ще поставимъ и него.

Вдигамъ засѣданieto.

(Вдигнато въ 6 ч. 45 м. вечерята)

Подпрѣдседатели: { **И. Пѣвъ.**
 А. Буровъ.